

KOMMENTAR

TILL

STRAFFLAGEN KAP. 20.

AF

DR. J. C. W. THYRÉN

PROFESSOR VID LUNDS UNIVERSITET

DISTRIBUENT:
GLEERUPSKA UNIV.-BOKHANDELN, LUND
(HJALMAR MÖLLER)

**JURIDISKA INSTITUTIONENS
SEMINARIEBIBLIOTEK
JURIDICUM
LUND**

E-boken är publicerad av Juridiska fakulteten vid Lunds universitet 2023

eISBN: 9789198793338

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.212>

Denna text är licensierad under CC BY-NC 4.0, Erkännande.
(Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.sv>).

Enligt licensen får verket spridas och bearbetas utan att tillstånd behövs, men ej användas i kommersiella syften. Verkets upphovsperson måste anges.

Juridikbok.se

Denna digitala version av verket är nedladdad från juridikbok.se.

Den licens som tillämpas för de verk som finns på juridikbok.se är **Creative Commons CC BY-NC 4.0**. Licensvillkoren måste följas i sin helhet och dessa finner du här <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.sv>

Sammanfattningsvis innebär licensen följande:

Tillstånd för användaren att:

- Kopiera och vidare distribuera materialet oavsett medium eller format
- Bearbeta och bygga vidare på materialet

Villkoren för tillståndet är:

- Att användaren ger ett korrekt erkännande, anger en hyperlänk till licensen och anger om bearbetningar är gjorda av verket. Detta ska göras enligt god sed.
- Att användaren inte använder materialet för kommersiella ändamål.
- Att användaren inte tillämpar rättsliga begränsningar eller teknik som begränsar andras rätt att göra något som licensen tillåter.

Se även information på

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.sv>

Förord.

Föreliggande kommentar till Str. L. Kap. 20 är utarbetad efter samma synpunkter, som angifvits i företalet till min år 1906 utgifna kommentar till Str. L. Kap. 14. Jag har emellertid i detta fall, med hänsyn till det nära sammanhanget mellan 20 Kap:s bestämmelser, ansett lämpligast att sammanföra det historiska till ett helt och förutskicka denna del såsom inledning till behandlingen af den gällande rätten; i slutet af inledningen har kapitlet införts i sin ursprungliga lydelse af 1864. Kännedom om nämnda historiska öfversigt förutsättes vid framställningen af den gällande rätten, der i allmänhet endast sådana historiska tolkningsskäl uttryckligen påpekats, hvilka icke framgå af öfversigten.

Beträffande §§ 6—11 har jag icke ansett förenligt med detta arbetes plan att upptaga några ingående allmänstraffrättsliga undersökningar rörande iteration, konkurrens och delaktighet. Då de föreläsningar öfver sistnämnda instituter, på hvilka undervisningen här öfver 20 Kap. pläгат stödja sig, icke finnas tillgängliga i tryck, har jag inskränkt mig, för dessa §§:s vidkommande, till några elementära anmärkningar.

För hvarje § (*resp.* moment, i §§ 3 och 4) hafva motsvarande bestämmelser i M. B., lagförslagen o. s. v. an-

märkts. Utom de i kommentaren till 14 Kap. åberopade schemata till vissa delar af den allmänna straffrätten har på några ställen citerats mitt arbete *Straffrättens allmänna grunder*, Lund 1907 (»S. A. G.»).

Lund 1 September 1908.

Johan C. W. Thyrén.

Historisk öfversigt.

I. Rätten före 1734 års Lag.

Genomgående för alla forngermanska rättsregler om tjufnad är den stora strängheten i **straffet**. Äfven tjufnadens **requisit** är emellertid ganska konstant i de forngermanska rättskällorna. Gemenligen skulle **handlingen** vid tjufnad rikta sig emot **lös** sak samt innefatta såväl **besittnings-** som **eganderättskränkning** (om det ock stundom förekommer, att en handling uppfattades såsom tjufnad, äfven då blott ettdera af dessa moment förelåg). **Konsumtionspunkten** var vid »handhaft» tjufnad ofta tidi-gare än i det motsatta fallet, då eganderättskränkningen stundom icke ansågs begången genom blotta bortförandet, utan först genom någon yttre omständighet, som objekti-verade tillegelseuppsåtet (att en tillgripen häst ännu på tredje dagen icke kommit egaren tillhanda, att en tillgripen båt bortförts utom fjorden, der den tillgripits o. s. v.). Ett oundgängligt moment i tjufnadshandlingen var det **hemliga** utförandet. — Med hänsyn till **objektet** var skillnaden mellan kulturprodukt och naturprodukt i det hela genomförd, så att endast **kulturprodukter** voro föremål för tjufnad. Äfven förekom icke sällan ett visst **minimivärde** såsom requisit-moment vid tjufnadsobjektet. — Den forngermanska rättens hufvudsakliga afvikelse från modern rätt, rörande tjufnads-requisitet, är sålunda handlingens egenskap af hemlig.

Beträffande tjufnadens **struktur** använde redan den forngermanska rätten helt allmänt **värdet** såsom indelnings-

grund (ofta kombinerad med tjufnadens egenskap af **handhaft** eller icke). **Qvalificerad** var i regeln kreaturstöld och inbrottsstöld; ofta äfven nattlig stöld. Allmän var straffskärpningen vid **iteration** (till den del icke redan första resan var belagd med dödsstraff). Iterationsbestämelsen uppstod emellertid stundom så, att det ursprungliga stränga tjufnadsstraffet förbehölls andra resan, och vid första resan ersattes med t. ex. ett mindre kroppsstraff. — Äfven deliktets struktur visar sålunda i de stora dragen en afgjord öfverensstämmelse med modern rätt.

Sådant den Svenska medeltida rättens tjufnadsinstitut framstår i *Lands- och Stadslagarna*, företer det i det väsentliga samma bild som i den forngermanska rätten i öfrigt, med undantag af **iterationen** [jfr. deremot *Gottl. I. 38* »*Stiel hann siþan en hann merctr ir þau et minna sej þa scal hann hengia*» — der antagligen, liksom i flere bestämmelser uti Norsk och Dansk rätt, en äldre ståndpunkt framträder]. Särskildt gäller detta handlingens egenskap af **hemlig** (jfr. *L. L. Edz. 40 ff. med ib. Ði.*), och objektets egenskap af **kulturprodukt** (jfr. *ib. B. B. 16 ff.; 25 etc.*); äfven den odlade *jorden* betraktades emellertid såsom tjufnadsobjekt (*ib. 27: 2*). **Qvalificerad** är framförallt »gortjufnaden» (kreaturstjufnad) — deremot icke (i *L. L.* eller *St. L.*) inbrottsstöld, ej heller nattlig stöld — och i öfrigt förekomma flere straffbarhetsgrader allt efter värdet: den lägsta graden ($\frac{1}{2}$ öre eller mindre) afskiljes, derest brottslingen »*warder ey faangen widher*», såsom snatteri.

Under 1600-talet uppenbarade två lagförslag (1643 och 1665) en stark tendens att recipiera det romerska *furtum*, genom en väsentlig utvidgning af handling och objekt. Denna åskådning trängde emellertid icke igenom. Fastmera visade rättstillståndet under tiden närmast före 1734 års lag i det hela en utbildning på den gamla grundvalen. Tjufnaden skilde sig sålunda skarpt från *överkan*, genom objektets egenskap af **kulturprodukt**. Tjufnadens karakter

af **eganderättskränkning** fasthölls. *Furtum possessionis*, som omtalas i *L. L. B.* 10: 7, hölls fortfarande skildt från tjufnad (jfr. *Abrahamsson ad Kp.* 10, *a* och *ad Tj.* 38, *a*). *Furtum usus*, som ursprungligen icke synes hafva *skarpt* skiljts från tjufnad (jfr. *L. L. B.* 53; *Tj.* 38, hvilken dock troligen är en presumptionsbestämmelse), tyckes senare hafva mera afsöndrat sig och förts till *B. B.* 42 (olofligt mjölkan-de); jfr. *Sjöl.* ¹²/₆ 1667, c. 19. Djur (äfven foglar) i djurgårdar betraktades såsom ockuperade, och sådan oloflig jagt följaktligen såsom tjufnad, *K. St.* ²⁹/₈ 1664, § 8. Mera sväfvande var frågan om **besittningskränkning**. Gränsen mellan *förskingring* och tjufnad, som ursprungligen lemnats obestämd, (hvilket antagligen sammanhängde dermed, att hufvudvigten i tjufnadsrequisitet lagts på det med förskingringen gemensamma momentet af *hemligt* tillagnande) förefaller dock i det hela hafva skärpts (jfr. t. ex. *St. L. Kp.* 2: 2 med *Abrahamsson ad Kp.* 9, *a*). Angående förskingring af embetsmän gäfvos under Carl XI flerfaldiga stränga bestämmelser; likväl hölls äfven detta fall mestadels i sär från tjufnad (jfr. *S. Hofr. Res.* ¹⁶/₁₀ 1729, *Flintberg V*, 643; äfvenså *Abrahamsson ad Kg.* V, *i. f.*; deremot visserligen *KyrkoL.* 1686, 28: 2, som emellertid icke stadgar straffet för kyrkostöld — dödsstraff — enligt *Str. O.* 1653, § 3). I fråga om *hittegods* betraktades såsom tjufnad de fall, att upphittaren från början känt egaren eller, vid tillfrågan, nekat till innehafvet; deremot icke den blotta underlåtenheten att lysa (*Abrahamsson ad Tj.* 33, *b*). Enligt *K. Pl.* ⁶/₁₂ 1697 straffades emellertid tillgrepp af skepp och gods, som sjöfolket öfvergifvit, eller som kommit utan folk i land, såsom tjufnad. Beträffande **bodrägt** i ordets nuvarande betydelse (i *L. L.*s språk betyder *bo*dræt att draga egendom ur någons bo genom att locka hans folk till hustjufnad, jfr. *Schlyter Gloss. h. l.*), gjordes skillnad mellan att make undandrog gemensam egendom, hvilket icke ansågs straffbart; och att make undandrog den andres

enskilda egendom, hvilket ansågs såsom tjufnad (*Abrahams-son ad Tj. 30*). — Beträffande tjufnadshandlingen frånvek man väl icke uttryckligen den gamla fordran, att tjufnad skulle ske *lönligen*. Men å andra sidan började uppfattningen af *rånet* alltmera inskränkas till medelst *våld* föröfvadt tillgrepp; hvadan osäkerhet rådde för det — visserligen praktiskt vida mindre frekventa — fall, att tillgreppet skett öppet, men utan våld. Antagligen berodde denna förändring på inverkan från utländsk rätt: redan *C. C. C.* (126, 159) hade uppställt våldet såsom kännetecken på rån och jemte den hemliga stölden erkänt en öppen — högre bestraffad — stöld.

Med afseende på tjufnadsdeliktets **struktur** hade *L.* *L:s* bestämmelser förändrats genom *Str. O.* 1653 och åtskilliga senare författningar. **Snatteriet** afskildes fortfarande från stöld (hvilket sistnämnda ord enligt den tidens språkbruk = tjufnad), nu utan afseende på om brottet var »uppenbart». Gränsen var 8 d. smt. (*K. Res.* ³⁰/₅ 1698); men **iteration** inverkade nu, så att *andra* resan snatteri räknades för stöld (förtärande på stället af frukt i trädgård ansågs jemlikt 5 Mos. 23: 24—25, icke straffbart). Äfven **stölden** indelades fortfarande efter **värde**, nu blott i *två* grader (gränsen 60 d. smt.; vid hustjufnad 30 d. smt., *K. Pl.* ¹⁶/₂ 1720). Den högre graden var belagd med dödsstraff; detsamma gälde om den lägre graden vid *tredje* resan. Jemte mindre **qvalifikation**er (t. ex. hustjufnad j. o.; viss tjufnad af hoffolk inom konungens borg, *Hof. Art.* ¹⁶/₁₂ 1687, 59, 70; tillgrepp af vissa publika dokumenter *K. Förb.* ²⁷/₄ 1695) funnos några fall, hvilka, oansedt värdet, redan vid första resan voro belagda med dödsstraff: *kyrkostöld* (*Str. O.* 1653, § 3); tjufnad från konungen (*Hof. Art.* ¹⁶/₁₂ 1687, 59; jfr. *K. B.* ⁴/₂ 1698), stöld från *strandadt båtsfolk* (*K. Pl.* ⁶/₁₂ 1697), vid *vådeld* (*K. Br.* ¹⁵/₁₁ 1698), vid *fiendennöd* (*K. Råds F.* ⁵/₄ 1714). Inbrott och nattlig stöld (om än ur hus) voro deremot fortfarande *icke* qvalificerade. —

Vid samtidig lagföring af tillgrepp på särskilda ställen och tider skulle **värdet sammanräknas**: *K. Br.* $\frac{9}{6}$ och $\frac{27}{10}$ 1699. Vid *komplot*t skulle hvarje deltagare svara för tillgreppets hela värde; men vid annan **subjektspluralitet**, vare sig medgerningsmannaskap eller delaktighet, förfors »efter omständigheternes åtskilnad», *K. Br.* $\frac{29}{7}$ 1698, $\frac{29}{3}$ 1700 (jfr. *St. L. Tj.* 2 *pr.*, äfven beträffande tjuvgömmeri).

II. Förarbetena till 1734 års Lag.

Förarbetena till 1734 års Lag fasthålla i det hela det gamla tjufnads**requisitet**, utan nämnvärda koncessioner åt den romerskrättsliga uppfattningen. Gränsen mot **åverkan** är oförändrad. Visserligen förekommer i alla *Fsl.* bland tjufnadsobjekterna »ollon och nötter», men i alla *Fsl. Tj. B.* säges uttryckligen, att det är fråga om tillgrepp ur trädgård (t. ex. ännu *Fsl. Tj. B.* 1723, 4: 2 »*eller i örtegård, ållon eller nötter*»), och i de sista *Fsl.*, hvilkas formulering icke är lika otvetydig, är meningen helt säkert densamma (jfr. ned.). **Furtum possessionis** förklarades i *Fsl. B. B.* 1692, 15: 4, antagligen under inflytande af en romerskrättslig åskådning, för stöld eller rån, men redan *Fsl. B. B.* 1694, 14: 4, öfvergaf denna ståndpunkt och uppställde fallet såsom ett *del. sui gen.*; sistnämnda uppfattning kvarstår sedan: *Fsl. B. B.* 1713, 1723 och 1728, 14: 4; 1731, 9: 4. **Furtum usus** fasthölls ända från början såsom ett *del. sui gen.* (*Fsl. Tj. B.* 1696, 4: 5 etc.); äfvenså **hittegodsdeltet** (*ib.* 8: 6), dervid emellertid den ofvannämnda bestämmelsen (*K. Pl.* $\frac{6}{12}$ 1697) om skeppsstöld infördes fr. o. m. *Fsl. Tj. B.* 1706 (3: 5). **Förskingring** uppfattades i de första förslagen såsom tjufnad: så ännu i *Fsl. Tj. B.* 1723, 8: 5, ehuru en motsatt princip redan omfattats af *Fsl. H. B.* 1718, 10: 10; 13: 4; 14: 6 etc. Den villrådighet, som uppenbarligen rådde i denna fråga, slutade dock med att sistnämnda ståndpunkt i hufvudsak segrade i de sista

förslagen (jfr. ned.). **Bodrägt** undantogs redan i *Fsl. Tj. B.* 1696, 2: 4, och omfattade lönligt undandragande af makar inbördes samt af barn från föräldrar; i *Fsl. M. B.* 1731 (41) utvidgas brottssubjektet till bolagsmän. **Inbrottet** uppställdes från och med *Fsl. Tj. B.* 1706 (1: 4) såsom ett *del. sui gen.* (jfr likväl förut *Fsl. Högm. Eds.* 1696, 27: 7; 31: 9); men inbrottsstölden var ingen kvalifikation (lika litet som i 1734 års *M. B.*), utan måste behandlas genom kumulation af straffet för inbrottet och straffet för tillgreppet.

I afseende på deliktets **struktur** anslöto sig de första förslagen ganska nära till då gällande rätt. **Snatteri** nämndes icke i *Fsl. Tj.* 1696, men sedan *K. Res.* ^{30/5} 1698 mel-lankommit, afskildes det i alla följande förslag från stöld. Gränsen sattes först, såsom i nämnda *K. Res.* till 8 d. smt.; från och med *Fsl. Tj. B.* 1717 höjdes den till 10 d. smt.; i motsats till då gällande rätt, skulle icke andra, utan först *tredje* resan snatteri öfvergå till stöld. **Stölden** indelas i de första *Fsl.*, lika med då gällande *Str. O.* 1653, i två grader efter en **värdegräns** af sextio (från och med *Fsl. Tj. B.* 1717: ett hundra) d. smt.; den högre graden var belagd med ovillkorligt dödsstraff, och detsamma gälde om *tredje* resans stöld oansedt värdet. Men från och med *Fsl. M. B.* 1729 mildras bestämmelserna så, att denna värdegräns fick betydelse först vid tredje resan: endast stöld, som *på en gång* utgjorde tredje resan och i värde gick öfver 100 d. smt., belades med dödsstraff. Af **qualifikationer** innehölls flertalet af dem, som sedan upptogos i Lagen (äfvensom några derutöfver) redan i *Fsl. Tj. B.* 1706, hvilket för öfrigt utmärkte sig för stränghet. Denna mildrades emellertid småningom, och sådana kvalifikationsbestämmelserna fixerades i *Fsl. M. B.* 1729, öfverensstämde de i det närmaste med 1734 års Lag.

III. Tjufnadsinstitutet i 1734 års Lag.

A. Det allmänna tjufnadsrequisitet.

Tjufnadens objekt är **kulturprodukt**, i motsats till *åverkan* å *naturprodukter* (jfr. *B. B. K.* 10 etc.). »Ollon och nötter»; som nämnas *M. B.* 40: 5 bland tjufnadsobjekten, åsyftas här troligen blott såvida de förekomma i trädgårdar etc.; detta framgår dels af stadgandets historiska tillkomst (jfr ofv.), dels af det i *M. B.* gjorda tillägget: »*är thet mindre; tå bötes, som om snatteri sägs*» (af annan mening *Flintberg h. l.* och öfverhufvud den senare uppfattningen i praxis, jfr *Tablå* s. 209). I motsatta riktningen inneburos undantag (o: tillgrepp af kulturprodukter, som behandlades såsom åverkan) i *M. B.* 43: 5 jfr. *B. B.* 9: 6 (insläppande af få i åker eller äng); *B. B.* 8: 1 (tillgrepp från grannes åker eller ängsteg i visst fall, men jfr. *K. B.* 17/1 1766, *Flintberg V*, 565): tvifvelsutan betraktades äfven tillgrepp af planterade prydnadsträd o. d. icke såsom tjufnad, utan såsom åverkan (jfr *K. F.* 1/8 1805, 64 m. 1) o. s. v. Tillgrepp af bi å annans egor behandlades såsom hittegodsdelikt (*M. B.* 48: 4). *Furtum possessionis* utgjorde icke stöld (*B. B.* 9: 4); icke heller *furtum usus* (*M. B.* 43: 3 jfr. *B. B.* 28: 9; *H. B.* 10: 3; 12: 4; 13: 3): fordran på **eganderättskränkning** ingick sålunda i requisitet. Jagt i djurgårdar betraktades emellertid fortfarande som tjufnad (*Flintberg V*, 571). *Förskingring* skildes i de flesta fall från tjufnad (*Ä. B.* 9: 7; *H. B.* 10: 7; 11: 4; 12: 4, 12 etc.), hvilket senare brott förutsatte **besittningskränkning**; undantag voro, jemlikt *M. B.* 42, hustjufnad (jfr *Ä. B.* 9: 7 i. f.); tillgrepp af skeppare, forman eller deras folk, af gästgifvare eller krögare och deras hjon (*B. B.* 28: 12); i viss mån äfven svikligt fråntagande från barn eller afvita; »*depositum clausum*» (*H. B.* 12: 3 i. f.); »*depositum miserabile*» (*H. B.* 12: 10). I fråga om objekter *utom besittning* gälde bestämmelserna om *hittegoods*

(M. B. 48, hvilka visserligen inneburo strängare straff för olofligt tillagnande af hittegods än för snatteri, *Flintberg* V, 667); men det förstnämnda fallet, tillgrepp af »*thet skiep, eller gods, som utan folk til lands kommit*» (ib. 42: 5) icke blott behölls såsom tjufnad, utan kvalificerades. **Bodrägt** afskildes i M. B. 51 och ställdes under arbitrar bestraffning (om requisitet jfr. ofv.); bodrägt synes hafva antagits, äfven der tillgreppet föröfvats genom inbrott, K. B. 1795 ^{17/7} (Norell 122). **Inbrott** uppställdes såsom *del. sui gen.* (»*hvar som bryter sig in i något rum, eller hus, til at stjäla, ändock han alsintet finner eller tager*», M. B. 40: 6) och försågs med särskild iterationsverkan. [Inbrottsstöld åter behandlades med kumulation: »*hafver han ock tå något stulit; plichte therföre särskilt, som förr sagdt är, ib.*]. **Tjufgömmeri** straffades som tjufnad (»*then som vetandes giömdt eller nött med tiufvan . . . eller viste vara stulit, och halv thet at dölja*», M. B. 41: 3; »*kiöper någor, eller tager i pant, thet han vet stulit vara*», ib. 49: 1); likaså **negativ delaktighet** (»*then som haft förut kunskap, at tiufnaden ske skulle, och thet ej uppenbaradt, ib.* 41: 3). — Beträffande **handlingen**, uppställer M. B. 20: 9 *fullt våld* såsom kännetecken på rånet, utan att det dock är fullt klart, huruvida härmed gränslinien mot tjufnad skall vara angifven (jfr. Schmidt, J. A. 23, 37; 46).

B. Institutets struktur.

Om **snatteri** gälde bestämmelsen i M. B. 47: 1 »*Tager eller snattar någor tijo dalers värde, eller mindre, thet må ej stöld heta; utan gifve han thet åter, och böte hälften af värdet . . . Gör han thet andra gången, gälde åter, och böte fulla värdet. Sker thet tridie gången; stånde tiufsrätt.* Gränsen var i några fall annorlunda bestämd. t. ex. full mansbörda eller lass (40: 5). Om kvalifikationsfallen (jfr. ned.) gälde i allmänhet, att äfven tillgrepp af ett värde inom

snatterigränsen bedömdes såsom stöld: detta inskräptes genom *K. B.* $17/1$ 1741; *K. B.* $1/5$ 1745 etc. Undantag gjorde hustjufnad; om den senare kriminaliserade inbrottsstölden jfr. ned.

Om den **enkla stöldens iterationsgrader** innehöll *M. B.* 40 följande bestämmelser. § 1: »Hvar som första gången stäl gods, eller penningar, öfver tijo daler; böte tre gånger så mycket, som thet stulne värdt är» . . . § 3: »Var der tiuf för stöld andra gången lagförd; böte fyradubbelt tiufnadens värde . . . Kommer han tridie gången åter, och stiger tiufnaden til hundrade daler; varde hängd, ehvad thet är man, eller qvinna . . . Stäl han fierde gången; varde hängd».

Bland **qvalifikationerna** förekommer den strängaste i *M. B.* 42: 2 »Stäl man litet eller mycket, tå vådeld, vatunöd, skiepsbrott, våldsverkan, eller fiende åkommer och tränger, eller ock något undan sådan fuhra och nöd bärgadt är; varde hängd». Än vidare *ib.* 46: 1 »Stäl man något i Kyrkio, ehvad thet Kyrkian tillhör, eller är af andra ther i förvar satt, och är thet hundrade daler eller mera värdt; varde hängd». I tveböte (vid första resan = sex gånger det stulnas värde) lågo flere fall: *ib.* 42: 1 »Stäl, snattar, eller upsäteliga förfar, eller undandöljer tienstehion, eller annar betient, något af thes husbondas egendom»; 43: 1 »Stäl man å åker, eller äng, säd skuren, eller oskuren, hö eller halm stackad, eller ostackad, eller annars mans häst eller boskap, som går i bet ute å marken, inom, eller utom hägnad»; *ib.* § 2 »Samma lag vare, ther någor stäl bistock, eller fisk utur annars mans dammar, sumpar, nät, miärdar, katsor, eller andra fisketyg; foglar och diur ur jagtreskap, eller sielfva redskapen, och annat thylikt»; 46: 2 [»Stäl man något i Kyrkio ehvad thet Kyrkian tillhör, eller är af andra ther i förvar satt] mindre än hundrade dalers värde»; *ib.* § 3 »Hvar som stäl något af annan under Gudstiensten, antingen inne i Kyrkian, och amorstüdes, ther uppenbar Gudstienst hålles, eller stäl ute å Kyrkiovall, häst, eller hvad thet är»;

ib. § 4. »Samma lag vare om then, som stäl i något likhus, eller gräfver up död kropp, och tager svepning, kista eller klädnad, eller stäl i fattigstufvu, eller i Kyrkians vapnhus, eller ur fattigbösso, som utom Kyrkio är». Slutligen förekommo några fall, där första resans straff bestod i böter till tjufnadens fyradubbla värde (= det vanliga straffet för andra resans tjufnad): 42: 3 »Stäl skieppare, forman, eller theas folk, thet them gifvit är at föra eller förvara; gälde thet åter, och böte fyradubbelt tiufnadens värde. I thy fall vare samma lag, ther gästgifvare, eller krögare, från gästen stäl. § 4. Tager någor svikeliga af barn, som yngre är, än tolf åhr, eller af then, som afvita är, kläder, smide, eller annat, hvad helst the å sig bära; eller stäl någor i badstufvu; eller af then, i svår siukdom ligger; eller af någon död menniskia; eller af sofvande å marken; eller ther almän farsot i hus är: vare ock lag samma. § 5. Stäl någor af thet skiep, eller gods, som är strandadt, eller utan folk til lands kommit; straffas som nu sagdt är».

Rörande **allmänstraffrättsliga frågor**, som inom tjufnadsinstitutetingo en särskild lösning, innehåller *M. B.*, utom de nämnda **iterationsreglerna**, i K. 41 bestämmelser om **subjektspluralitet**. Om två eller flere »sälla sig samman», skulle hvar och en straffas »efter hela tjufnadens värde» (41: 1). En bestämmelse om *qualificerad anstiftan*, (dels missbruk af auktoritet, dels, öfverhufvud, anstiftan af »öfvermaga»), vida strängare än gerningsmannansvar, innehålles i 41: 2. Hvarje annan »egentlig delaktighet» (»*nu hafver någor eljest hulpit tiufven med råd, eller däd*») skulle, enligt 41: 3, få gerningsmannastraff (»*stående samma rätt, som tiufven sielf*»). Den som gjort sig skyldig till *negativ* delaktighet eller *tjuvgömmeri* skulle »stånda tiufsrätt», med hvilket uttryck domaren fritogs från nödvändigheten att pålägga inkulpaten ett eventuellt gerningsmannen drabbande *qualifikationsstraff*.

IV. Rättsutveckling under *M. B.*s giltighetstid.

Under den tid *M. B.* var i förevarande punkt gällande, undergick tjufnadsinstitutet flere icke oväsentliga förändringar. »Ollon och nötter» synas genom tolkning i rättspraxis af *M. B.* hafva utan inskränkning öfverflyttats till tjufnadsobjekten (jfr ofv.); deremot fördes genom *K. F.* ^{13/4} 1808 jagt i djurgårdar till åverkan. I *Hall Ordn.* ^{2/4} 1770, 7: 5 bestämdes, att fabriksarbetare, som säljer, förpantar eller förfar »idkarens rudimaterier, redskaper eller färdiga varor» skulle straffas efter *M. B.* 42 (såsom för hustjufnad). **Inbrottshandlingen** skulle anses omfatta äfven det öfvervinnande af stängsel, som skett, icke med våldsamhet, utan med »list och behändighet» (*K. B.* ^{29/1} 1741); inbrottsobjektet utvidgades äfven till förvaringspersedel (»skåp, kista, skrin eller mera dylikt», *K. F.* ^{20/12} 1745), närmare bestämdes requisitet, på denna grundval, genom *K. Förkl.* ^{23/3} 1807 art. 17 (att med våld öppna sig ingång i annan mans med lås försedda och igenlästa eller eljest igenstängda rum eller hus, bebodt eller icke; att betjena sig af dyrk eller falsk nyckel eller annan list för att inkomma i sådant hus eller rum; att genom våld eller list sönderbryta eller öppna skåp, kista, skrin eller annat dylikt, som med lås försedt och igenläst är). Fortfarande behandlade emellertid lagstiftningen i det hela inbrottsstölden såsom realkonkurrens af inbrott och tjufnad (hvidan medelst inbrott begånget tillgrepp under snatterigränsen bedömdes såsom snatteri), äfven om sammanträffandet i vissa fall föranledde ytterligare ökning af straffet. **Brefstölden** infördes såsom kvalifikation genom *K. F.* ^{5/3} 1746 och omfattade hvarje tillgrepp af »penningevärde» ur annans bref, vare sig i postens förvar eller icke. **Fickstölden** kvalificerades genom *K. F.* ^{2/2} 1766, som i ingressen anförde såsom skäl, att »löse personer» begagnat sig af folkträngsel

för att ur fickor stjäla penningar och andra persedlar. Nämnda *K. F.* innehåller emellertid icke denna inskränkning i sjelfva requisitet, men den synes stundom hafva tillämpats i praxis, jfr *S. Hofr. Utsl.* $\frac{5}{8}$ 1801 (*Flintberg V*, 542); den bortföll emellertid genom *K. Förkl.* $\frac{23}{8}$ 1807, art. 18. Vid fickstöld skulle brottslingen »för blotta tillbudet» undergå samma straff som för det fullbordade brottet. Genom *K. F.* $\frac{3}{8}$ 1748 (jfr *K. Förkl.* $\frac{23}{8}$ 1807 art. 19) utbröts ur den förutvarande qvalikationen i *M. B.* 43: 1, såsom en strängare qvalifikation, tillgrepp af **kreatur å bete**. Det ofvannämnda fallet, **mjölkning** af främmande kreatur, som på sin tid synes hafva uppfattats såsom typ för *furtum usus*, skärptes väsentligt genom *K. F.* $\frac{21}{1}$ 1773, men, såsom tydligt angifves i *K. B.* $\frac{26}{10}$ 1790, gälde denna skärpning endast olofligt mjölkande af djur ute å bete. Tillgrepp å fyrbåkar m. fl. »**säkerhetsanstalter**» för **sjöfarten** skulle, jemlikt *K. F.* $\frac{16}{8}$ 1827, § 41, straffas enligt *M. B.* 21: 2, 9 (motsvarande *Str. L.* 19: 10, 15). Angående *innehaf och förfärdigande af dyrk* m. m. infördes en **politibestämmelse** (o: utan afseende på handlingens natur af förberedelse till stöld) genom *K. F.* $\frac{9}{12}$ 1756.

Härtill kommo vidare **allmänstraffrättsliga** bestämmelser. Den gamla principen om **sammanräkning af värde** vid särskilda tillgrepp (två *K. B.* 1699, jfr ofv.) upprepades i *K. B.* $\frac{25}{11}$ 1762. Beträffande **iteration** föreskref *K. B.* $\frac{16}{2}$ 1738, att snatteri, begånget efter stöld, skulle betraktas såsom stöld. Om stöld efter rån, se *Schmidt J. A.* 17, 383. Straff för tredje eller högre resa förutsatte, jemlikt *K. Res.* $\frac{7}{11}$ 1797, att inkulpaten förut undergått ett straff, som uttryckligen ålagts för närmast lägre resa.

Hvad angår **straffen**, inträdde i några fall för redan uppställda qvalifikationer ytterligare skärpning; t. ex. vid inbrott, genom *K. B.* $\frac{1}{4}$ 1773; vid brefstöld, genom *K. B.* $\frac{23}{4}$ 1752; om tillgrepp af kreatur å bete (hvilket blef urbota genom *K. F.* $\frac{3}{8}$ 1748) jfr. ofv. Under Gustaf III upp-

häfdes genom *K. F.* 20/1 1779 m. fl. stadganden dödsstraffet vid de flesta fall af tjufnad. Längst qvarstod dödsstraffet (redan för första resan och utan afseende på det tillgripnas qvantum) vid brefstöld (till *K. F.* 21/3 1835) och vid stöld enligt *M. B.* 42: 2 under vådeld, vattunöd etc. (till *K. F.* 4/5 1855).

V. Lagkomiténs och Lagberedningens förslag.

Det allmänna tjufnadsrequisitet sammanfattades af lagförslagen i en formlig definition: »*tager man olofligen i besittning [L. B. »tillgriper man olofligen»] lös egendom, den man vet höra annan till, i uppsåt att den sig [L. B. »eller annan»] tillägna*». Det närmare utförandet häraf öfverensstämmer i hufvuddragen med det nyss skildrade resultatet af rättsutvecklingen på basis af 1734 års Lag; några mindre afvikelser förekomma emellertid. Beträffande gränsen mot **åverkan** öfverflyttades planterade prydnadsträd etc. i hvarje fall otvetydigt genom *L. B.* 23: 4 m. 1 från åverkan till tjufnad; hvaremot ollon och nötter, som enligt rådande lagtolkning fördes till tjufnadsobjekten, af förslagen flyttades öfver till åverkan, såvidt de förekomma i »skog eller mark» (*L. K.* 27: 3; *L. B.* *ib.*). Gränsen mot **förskingring** rubbades såtillvida, som det troligen var förslagens mening, att *depositum clausum* och *d. miserabile* skulle öfverföras till förskingring (*L. K.* 24: 2 m. 12; *L. B.* 25: 2 m. 11; jfr. *L. K.* 22: 3 m. 10; *L. B.* 23: 4 m. 11); se äfv. *Tablå* s. 195. *L. K.* 1832 hade äfven öfverfört tillgrepp af »formän, skeppare och deras folk» till förskingring, men detta ändrades redan i *L. K.* 1839 (22: 3 m. 5; jfr. *L. B.* 23: 3; 4 m. 4). Gränsen mot **hittegodsdeltet** blef oförändrad (ehuru detta delikt fick en ny struktur). Till **bodrägt** öfverfördes ett visst område af tjufnad, derigenom att brottssubjektet vid förstnämnda institut utvidgades (till fosterbarn; äfvensom till personer i samfäldt bo, icke blott

bolag: i rättspraxis hade fosterbarns tillgrepp från fosterföräldrar straffats såsom hustjufnad, se en K. Dom. ¹⁸/₂ 1762, *Flintberg*, V, 684). — Såsom **handlingens** konsummationspunkt uppställdes apprehensionen (*L. K.* förklarade brottet fullbordadt, när gerningsmannen till sig tagit *eller af stället flyttat* det tillgripna; *L. B.* borttog det senare alternativet). — Det förtjenar påpekas, beträffande det **subjektiva** rekviritet, att förslagens definition uttryckligen fordrar, att inculpaten *vet* saken höra annan till (hvidan en *error iuris* i denna punkt måste exkulpera; jfr. ned. *ad Str. L.* 20: 1, II, A, 1).

Beträffande institutets **struktur**, förete lagförslagen större afvikelser från då gällande lag. I fråga om **snatteri**, göres värdegränsen mot stöld fullt enhetlig: *L. K.* (22: 2) fem riksdaler, *L. B.* (23: 2) tre riksdaler. I öfrigt uppställde förslagen, inom den vanliga stöld- eller snatteriskalan *resp.*, en mängd »särskildt försvårande omständigheter», hvaribland flere af *M. B.*s kvalifikationer; och derutöver två verkliga kvalifikationsgrader, vid hvilka skillnaden mellan stöld och snatteri bortföll.

a) *Särskildt försvårande omständigheter* *L. K.* 22: 3; *L. B.* 23: 4). Hit hörde:

området för den i *M. B.* 43: 1—2 uppställda kvalifikationen, dervid en exakt uppräknings sattes i stället för *M. B.*s exempel. Till dessa lade *L. K.* »åker-, kör- eller trädgårdsredskap ute å mark»; »saker, som till blekning, torkning eller för annan sådan orsak utlagde eller utställdes äro»; *L. B.* tillade ytterligare »uteliggande malm vid grufva. eller redskap, som till grufvedrift hörer och ej instängd är». I sammanhang härmed upptogs äfven det i *M. B.* 40: 5 nämnda (och der oqvalificerade) fallet: frukt ur trädgård etc. *L. K.* tillade fruktträd och *L. B.* ytterligare prydnadsträd (j. o.). Huggen ved etc. fördes hit, såvida den befann sig »i skog, å flottled eller eljest ute å mark»;

fallet *M. B.* 42: 1 (hustjufnad). Till »tjenstefolk» lade

L. K.: »köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan . . . från sitt husbondefolk» (*L. B.*: »eller annan sådan enskild tjenare»); beträffande handlingen vid hustjufnad borttog *L. K.* Lagens ord (*M. B. l. c.*) »förfar eller undandöljer» men *L. B.* (23: 3) insatte åter ordet »undandöljer». Jemnsides med tillgrepp af enskild tjenare ställdes tillgrepp (icke blott, såsom i då gällande *Hall Ordn.* 1770, af fabriksarbetare, jfr. ofv., utan öfverhufvud) »af handtverkare eller annan arbetare från den, hos hvilken han, i eller för sitt arbete, tilltråde eger; handlingen var dock inskränktare än enligt nyssnämnda stadgande från 1770, jfr. ofv.;

fallet *B. B.* 28: 12 (jfr. *M. B.* 42: 3), der brottssubjektet: »gästgifvare [krögare] och hans hjon» utvidgades med »annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller vinning emottager gäster i sitt hus»; hvarjämte härmed likställdes, »om tillgrepp från honom sker af den resande eller gästen»;

fallet *M. B.* 42: 4 (»tager någor svikeliga af barn etc.»), hvars requisit i det väsentliga bibehölls;

M. B. 46: 3 och delvis 46: 4 (tillgrepp under guds-tjensten etc.; ur likhus eller graf);

fickstöld; men med upphäfvande af då gällande rätts (jfr. ofv.) likställande af försök med fullbordadt brott;

tillgrepp genom öppnande, med våld eller list, af tillsluten förvaringspersedel (i det förslagen upphäfde denna handlingens karakter, inom då gällande rätt, af inbrott, jfr. ned.);

tillgrepp »i konungens slott» (*L. B.* i stället härför: »af egendom, som veterligen tillhör konungen») eller af sådant, »som tillhör staten eller milda stiftelser eller inrättningar till fattigas försörjning eller sjukas vård». Detta innefattade en utvidgning dels af hvarjehanda specialstraffrättsliga bestämmelser (jfr. ofv.) dels af *M. B.* 46: 4; samt

tvänne nya fall (*m. ö.* 10 r. 5, 9), som saknade motsvarighet bland då gällande lags kvalifikationer: tillgrepp

»å marknad, eller å allmän väg, gata eller farled, af resandes tillhörigheter, eller af varor, som under förslande äro»; och tillgrepp, som »skett nattetid, i hus som bebodt är, och gerningsmannen olofligen, dock utan inbrott, dit inkommit» (L. B. tillade: »eller der sig undangömt»).

b) Den första kvalifikationsgraden omfattade i förslagen följande fall:

det förut (jfr. ofv.) ur M. B. 43: 1 utbrutna tillgreppet af kreatur i bete ute å mark;

tillgrepp af »gods utaf skepp, som strandadt är eller utan folk till lands kommit»; jfr. M. B. 42: 5; i motsats till detta lagrum omtalade förslagen icke tillgrepp af sjelfva skeppet (se Sk. Hofr. anm., Tablå 182). Deremot gjorde L. B. en utvidgning: »som strandadt eller eljest förolyckadt är eller utan folk i sjö drifver eller till lands kommit»; och tillfogade såsom ett likställdt fall: »om man under bergning tillgriper något, som till sådant fartyg hörer eller derå fördt var»;

fallet M. B. 42: 2 (tillgrepp vid vådeld etc.): det enda efter 1835 kvarstående fall af tjufnad, vid hvilket dödsstraff (och dertill ovillkorligt och vid första resan) förekom. Förslagen nämnde särskildt »allmän farsot» och angåfvo uttryckligen uppräknningen såsom icke limitativ (»annan sådan nöd och fara»);

kyrkstöld enligt M. B. 46: 1, 2; L. B. inskränkte rekviritet genom att utbyta uttrycket »af annan i förvar satt är» mot: »för allmän inrättning eller annat allmänt ändamål i förvar satt är»;

inbrottsstöld, som nu uppställdes med sjelfständigt rekvirit (uppbrytande af slutan förvaringspersedel affördes från inbrottsbegreppet, jfr. ofv. sub a). Inbrottsobjektet utvidgades från *hus och rum* till *gård* i L. K. och vidare till *fartyg* i L. B. Handlingen bestämdes alternativt, såsom antingen inbrytande med våld å mur, plank (L. B. äfven: staket), vägg, golf, tak, lucka, fönster, port, dörr, lås eller

annat dylikt stängsel, *eller* förskaffande af ingång medelst [listigt: *L. K.*] inkrypande genom glugg, skorsten eller annan sådan, ej till ingång ämnad öppning. Inbrott utan tillgrepp straffas enligt förslagen lika med enkel stöld;

tvänne i då gällande rätt oqvalificerade fall:

*»om gerningsmannen för tillgreppets föröfvande sig med vapen inställt»; L. B. tillade: »eller om han, för att egen-
domen åtkomma, användt skräckmedel eller ringare hot, än i
24 Kap. 1 § [rån] sägs»; samt*

*om gerningsmannen, »genom ansigtets färgning eller
betäckning, eller genom förklädning, sökt göra sig okännbar».*

Såsom allmän bestämmelse vid denna grupp af kvalifikationerna stadgades, dock först i *L. B.*, en straffskärpning för den händelse *»två ell. r flera af de fall, som här sayda äro, sammanträffa.»* •

c) Den andra kvalifikationsgraden innefattade i förslagen endast ett fall: poststöld (ehvad den sker i posthus eller under postföringen), hvilken sålunda, enligt förslagen, var den strängast bedömda art af tjufnad. Bestämmelsen omfattade allt af värde (sålunda icke endast bref), *»som åt allmänna posten förtrodt är»*. Hvad deremot angår tillgrepp ur bref, som icke anförtrotts åt posten, var det förslagens mening, att detta skulle betraktas såsom *»tillgrepp ur tillsluten förvaringspersedel»*, alltså = tjufnad *»under särskildt försvårande omständigheter»* (*L. K.* 1832 Mot. s. 73), jfr. ofv. *sub a.*

Beträffande de **allmänstraffrättsliga** bestämmelserna stadgade *L. K.* (i motsats till då gällande lag) för snatterier å särskilda ställen och tider, blott snatteristraff, ändå att sammanlagda värdet öfversteg snatterigränsen. Först tredje resans snatteri ansågs af *L. K.* (lika med då gällande lag) såsom stöld; för konsekvensens skull uppställdes (i motsats till då gällande lag) först för tredje resans stöld en förhöjd skala. I alla dessa punkter ändrades *L. K.* af *L. B.*, som lät snatterierna öfvergå till stöld, då **samman-**

lagda värdet gick öfver stöldgränsen, och tillade att stölder (*incl.* inbrott) å särskilda ställen och tider, skulle anses såsom fortsatt förbrytelse; straffade redan *andra* resans snatteri såsom stöld och skärpte (dock endast för den enkla stölden) skalan redan vid *andra* resan. Båda förslagen bestämde de högre **iterationsstraffen** i förhållande till den straffart, som eljest å gerningen följa bort, och förklarade det uttryckligen i detta afseende likgiltigt, till hvilken art af stöld de *föregående* brotten hört. Med stöld likställdes, i afseende på iterationsverkan, inbrott och rån (rånförsök betraktades enligt förslagen lika med fullbordadt rån); dock nämndes ej uttryckligen det fall, att snatteri föregåtts af rån. — **Försök** till tjufnad straffades enligt såväl *L. K.* (K. 3) som *L. B.* (23: 12) undantagslöst. — I afseende på **subjektspluralitet** behölls, i något allmännare formulering, den gamla regeln, att det tillgripnas *hela* värde skulle afses för hvar och en af de inculpater, som straffades såsom gerningsmän. Mindre väsentlig delaktighet i tjufnad (*L. B.* tillade: i inbrott) skulle straffas såsom gerningsmannaskap, derest inculpaten haft vinning af brottet (*M. B.* 41: 3 hade icke uppställt sistnämnda förbehåll, jfr. ofv.) — **Tjufgömmeri** upptogs, men requisitet begränsades genom *animus lucri* (jfr. *Tablå* 187); förslagen bestämde uttryckligen, att straffet skulle rätta sig efter värdet af det, hvarmed inculpaten tagit befattning. Den särskilda bestämmelsen om negativ delaktighet (jfr. ofv.) utgick deremot; äfvenså den om kvalificerad anstiftan (*M. B.* 41: 2). — **Politibestämmelser**, något afvikande från de gällande, rörande innehaf och vanvård (*icke* förfärdigande) af dyrk etc. upptogs i förslagen; men derjemte infördes i dessa, hvad den gällande rätten saknade, ett särskildt stadgande om förberedelse till stöld, i form af förfärdigande eller förskaffande, i bevisligt tjufnadsuppsåt, af dyrk eller falsk nyckel.

VI. K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 och 1864 års Strafflag.

K. F. $\frac{4}{5}$ 1855, som utgör den närmaste grundvalen för Kap. 20 af 1864 års *Str. L.*, anslöt sig, för hvad angår **det allmänna tjufnadsrequisitet**, såvidt den uppdrog gränslinier mot andra brottsrequisiter, i allt väsentligt (jfr. ned.) till lagförslagen, dock utan att försöka någon definition på tjufnadsbegreppet. Ut i **inbrotts**begreppet kvarstod, mot förslagen men lika med då gällande rätt, öppnande af slutet förvaringspersedel (jfr. härom Lagutsk. Bet. 1847—8, s. 52); bortförande af sådan med derpå följande öppnande bedömdes lika med inbrott. — I fråga om tjufnadens **struktur** förekommo större afvikelser. Den enkla tjufnaden, uppdelad i snatteri och stöld medelst en värdegräns af tio daler, försågs med en öfverbyggnad af icke mindre än fem kvalifikationsgrader. Af de ofvan *sub V, a* anmärkta »särskilda^t försvårande omständigheter» upptogs tillgrepp å marknad etc. icke såsom kvalifikation; de öfriga fallen *sub a* fördelades på första, andra och tredje graden (jfr. ned. *Str. L.* 1864); i fråga om tillgrepp af arbetare utbyttes, på Lagutskottets förslag, orden »*hos hvilken han, i eller för sitt arbete, tilltråde eger*» mot »*hos hvilken han arbetar*»; till andra graden fördes äfven oloflig mjölkning och tagelstöld ur man och svans på häst, under det kreaturet gick i bet ute å mark (§ 7). De *sub b* nämnda fallen fördelades på tredje, fjerde (tillgrepp från strandadt fartyg etc.; tillgrepp vid allmän farsot etc.) och femte graden (kyrkostöld; poststöld); det fall, att gerningsmannen inställt sig med vapen, blef (genom Lagutskottets 1853—4 Utl. n. 48 s. 12 införande af ordet *eljest* framför användt) kvalifikationsgrund endast om vapnen verkat såsom skräckmedel; »ansiktets betäckning,» som i förslagen nämnts jemte dess färgning, borttogs, på Lagutskottets initiativ, från kvalifikationsmomenterna. Andra graden hade samma maximum

som den första, men utan skillnad mellan snatteri och stöld; det sista gälde äfven om de högre graderna. Till allt detta kom såsom en allmän skärpningsgrund (som för hvarje fall ökade maximum med två års straffarbete) den omständighet, att värdet af det tillgripna öfversteg två tusen daler. Den ofvannämnda af *L. B.* för en af kvalifikationsgraderna uppställda asperationsprincipen vid sammanträffande af olika kvalifikationer (i samma tillgrepp) utvidgades nu till alla kvalifikationsgrader. — I de **allmänstraffrättsliga** bestämmelserna afvek *K. F.* 1855 i några punkter från *L. B.* Rånförsöket, som nu skildes (§ 22) från det fullbordade rånet, förklarades i iterationsafseende dermed likställt; snatteri, begånget efter rån eller rånförsök, förklarades uttryckligen lika med stöld (liksom snatteri efter stöld eller inbrott). Regeln, att realkonkurrens af stölder skulle betraktas såsom fortsatt förbrytelse bibehölls visserligen, men för straffet uppställdes äfven i detta fall icke absorptionsprincip utan skärpningsprincip (asperation). Den i förslagen generellt stadgade straffbarheten för försök bortföll. *M. B.*s stränghet i fråga om kvalificerad anstiftan behölls och skärptes ytterligare. Mindre väsentlig delaktighet straffades såsom gerningsmannaskap, utan afseende på vinning (= *M. B.*), och från tjuvgömmerequisitet borttogs *animus lucri*. — Den ofvannämnda förberedelse§ och politibestämmelserna upptogs icke i *K. F.* 1855.

Jemfördt med *K. F.* 1855 innehöll *Str. L.* 1864, beträffande tjufnadsrequisitet, jemte mindre afvikelser i fråga om gränsen mot åverkan (ollon och nötter fördes nu till åverkan, lika med förslagen), uttryckliga bestämmelser om att *depositum clausum* och *d. miserabile* skulle (i likhet med *M. B.* och *K. F.* ⁷/₉ 1858 § 35 *m.* 1) anses såsom tjufnad; i detta afseende hade dock *K. F.* 1855 troligen icke (genom sin tystnad) åsyftat någon förändring af dittills gällande rätt. Hvad angår tjufnadens **struktur**, minskades antalet kvalifikationsgrader från fem till tre (i det de tre högsta

graderna sammanslogos till en): det till tredje kvalifikationsgraden hörande fallet, att gerningsmannen »genom ansigtets färgning eller genom förklädning sökt göra sig okänbar», borttogs (derom jfr. Lagutsk. Bet. 1847—8, nr. 58, s. 52). Snatterigränsen bestämdes till femton riksdaler. Värdets öfverstigande af den ofvannämnda kvalifikationsgränsen (1000 riksdaler) upphörde att vara allmän skärpningsgrund, men förde tillgreppet *quoad hoc* under första kvalifikationsgraden. Itereradt snatteri öfvergick först vid *tredje* resan till stöld (jfr. Lagutsk. Bet. 1862—3, nr. 35, s. 32). Bestämmelsen om kvalificerad anstiftan bortföll; beträffande mindre väsentlig delaktighet upptogs ur förslagen requisitmomentet om *vinning af brottet* såsom villkor för gerningsmannastraff. Äfvenså upptogs ur förslagen förberedelse (men, jemlikt Lagutskottets förslag, icke politibestämmelserna).

Första ändringen i 20 Kap. af 1864 års Lag skedde genom K. F. ¹⁹/₇ 1872, då iterationsstraffen mildrades; den nästa genom K. F. ¹⁶/₆ 1875, då viss åverkan enligt 24: 3, af värde öfver snatterigränsen, öfverfördes till 20 Kap. såsom stöld; i öfverensstämmelse med denna värdegräns mellan tjufnad och åverkan gjordes ett tillägg i tjuvgömmeri. Slutligen erhöll Kap. sin nuvarande lydelse genom L. ²⁰/₆ 1890, som, utan förändring i requisitet, alldeles borttog de två första kvalifikationsgraderna (men i stället väsentligt höjde straffmaximum för enkel stöld), och bibehöll blott den tredje graden såsom numera enda kvalifikationsgrad; det ofvannämnda *eljest* borttogs ur bestämmelsen i den nuvarande 20: 4 m. 6. Asperationsprincipen utvidgades till att omfatta icke blott sammanträffande af särskilda stölder (och inbrott), utan äfven af dylikt brott och snatteri (dervid rättspraxis dock redan förut antagit fortsatt förbrytelse i stället för realkonkurrens); deremot ersattes för sammanträffande, vid *ett* tillgrepp, af särskilda kvalifikationsomständigheter, asperationen med den vanliga ,

absorptionsprincipen. Genom sänkning af stöldskalans minimum vanns större kontinuitet emellan stöldens och snatteriets rättsverkningar (behöflig bl. a. med hänsyn till förhållandet, vid snatterier, mellan regeln om värdesammanräkning och om iteration, jfr. ned. *ad* § 9 n. 5). — Den redan genom *L.* 1890 vunna möjligheten att vid enkel stöld icke ådöma förlust af medborgerligt förtroende, ökades väsentligt genom *L.* $17/3$ 1905.

Här nedan införa vi den ursprungliga lydelsen af ifrågavarande Kap. i *Str. L.* 1864.

20 KAP.

Om stöld och snatteri.

1 §.

Hvar, som stjälar gods eller penningar öfver femton Riksdaler, dömes, för stöld, till straffarbete i höget sex månader, der ej annorledes här nedan stadgadt är.

2 §.

Går värdet ej öfver femton Riksdaler, och är gerningen ej utmärkt med sådan omständighet, att den ändock, efter ty i 7, 10 eller 12 § sägs, för stöld anses skall; då kallas den snatteri; och vare straffet derå böter, högst etthundra Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader.

3 §.

Begår någon stöld eller snatteri af säd, skuren eller oskuren, hö eller halm, stackadt eller ostackadt; ute å mark; vexande fruktträd; träd- eller jordfrukt ur trädgård eller på åker, eller annat, som der planteradt eller sådt är; huggen ved, timmer, gårdsel eller annat dylikt i skog eller eljest ute å mark eller å flottled, åker-, kör- eller trädgårdsredskap ute

å mark; uteliggande malm vid grufva eller redskap, som till grufvedrift hörer och ej instängd är; utestående bistock, fisk ur dammar, sumpar, nät, mjärdar, katsor eller annat fisketyg, eller ock sjelfva fisketyget, som ute ligger; foglar eller andra djur, ur jagtredskap eller sjelfva redskapen ute å marken; ankare eller tåg, hvarmed uteliggande fartyg förtöjdt är; eller ock saker, som till blekning eller torkning eller för annan sådan orsak utlagda eller utställda äro; eller mjölkar man annans ko, får eller get, i uppsåt att mjölken sig eller annan tillegna, eller tager man olofligen tagel ur mahn eller svans på häst, under det kreaturet går i bete ute å mark; det varde, vid straffets bestämmande, såsom försvärande omständighet ansedt; och må, i ty fall, vid stöld, tiden för straffarbetet till ett år höjas.

Går, vid stöld, värdet af det tillgripna öfver ett tusen Riksdaler; då må ock sådan förhöjning af tiden för straffarbetet ske, som nu sagd är.

4 §.

Begår någon stöld eller snatteri i Konungens slott eller af det, som veterligen tillhör Staten eller mild stiftelse eller inrättning till fattigas försörjning eller sjukas vård; eller föröfvas stöld eller snatteri af tjenstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan enskild tjenare från sitt husbondefolk eller deras gäst, eller af handtverkare eller annan arbetare från den, hos hvilken han arbetar; vare lag, som i 3 § sägs.

Har tjenstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan enskild tjenare uppsåtligen förskingrat eller, i uppsåt att sig eller annan det tillegna, undandolt hvad i dess vård af husbondefolket eller deras gäst lemnadt är; varde ock därför, efter ty nu är sagdt, såsom för stöld eller snatteri, straffad. Lag samma vare, om någon försnillar gods, som annan i hans vård under lås, försegling eller annat dylikt stängsel

insatt, eller som blifvit honom förtrodt att vårda, då det ur eld, sjö eller från fiende frälsadt är.

5 §.

Till straffarbete i högst ett år dömes:

1. om gästgivare, värdshusvärd eller annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller vinning emottager gäster i sitt hus, stjälar från resande eller gäst, eller om denne stjälar från värden;

2. om man stjälar från badande eller simmande, eller från sofvande ute å marken, eller från den i svår sjukdom ligger, eller från död människa;

3. om man stjälar något i likhus eller graf eller, under gudstjenst, från annan inne i kyrka eller annorstädes, der gudstjenst hålles, eller ute å kyrkovall.

Såsom för stöld, efter ty i denna § sägs, skall ock dömas, om skeppare, forman eller deras folk tillgripa hvad dem förtrodt är att föra eller förvara, eller om gästgivare, värdshusvärd eller annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller vinning emottager gäster i sitt hus, tillgriper hvad i dess vård af gästen lemnadt är; så ock om man svikligen tager något från barn, som ej fyllt tolf år, eller från afvita.

6 §.

Till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år dömes:

1. om man stjälar något i kyrka, ehvad det kyrkan tillhör eller af andra der i förvar satt är;

2. om man stjälar penningar eller annat, som åt allmänna posten förtrodt är, ehvad det sker i posthus eller under forslingen;

3. om man stjälar ur försegladt bref, som ej åt allmänna posten förtrodt är, eller ur kläder, som någon bär på sig;

4. om man stjälar medelst inbrott, som i 9 § sägs, eller, för brottets föröfvande, bortförer och med våld eller list öppnar skåp, kista, skrin eller annan förvaringspersedel, som med lås, försegling eller annat dylikt stängsel tillsluten är;

5. om man stjälar nattetid i hus, som bebodt är, och gerningsmannen olofligen, dock utan inbrott, dit inkommit eller der sig undangömt;

6. om gerningsmannen för stöldens föröfvande sig med vapen inställt eller eljest användt ringare skräckmedel eller hot, än att gerningen till rån hänföras kan;

7. om man stjälar kreatur, som går i bete ute å mark;

8. om man stjälar af fartyg, som strandadt eller eljest förolyckadt är eller utan folk i sjö drifver, eller, under bergning, hvad till dylikt fartyg hörer eller derå fördt var; eller

9. om man stjälar från den, som genom allmän farsot, eldsvåda, vattunöd, skeppsbrott, uppror, fiendes åträngande eller annan sådan nöd eller fara är satt ur stånd att sin egendom värja.

7 §.

I de fall, som här ofvan i 5 och 6 §§ nämnda äro, skall, såsom för stöld, dömas efter ty der sägs, ändå att det tillgripnas värde ej går öfver 15 Riksdaler.

8 §.

Nu kunna, vid samma stöld, två eller flera af de i 3, 4, 5 och 6 §§ sagda fall sammanträffa; då må tiden för straffarbetet ökas med högst ett år utöfver det, hvar till den brottslige för det svåraste fallet prövas hafva gjort sig skyldig.

9 §.

Har någon i uppsåt att stjäla,

1. med våld å mur, vägg, golf, tak, lucka, fönster, port, dörr, lås eller annat dylikt stängsel brutit sig in i gård, hus, rum eller fartyg; eller

2. medelst klättring öfver mur, vägg, port eller tak, eller medelst inkrypande genom glugg, skorsten, eller annan sådan ej till ingång ämnad öppning, eller ock genom bruk af dyrk eller falsk nyckel förskaffat sig ingång i gård, hus, rum eller fartyg; eller

3. med våld eller list öppnat skåp, kista, skrin eller annan förvaringspersedel, som med lås, försegling eller annat dylikt stängsel tillsluten var, utan att den borttaga;

dömes, der tillgrepp ej sker för inbrott, till straffarbete i högst sex månader.

10 §.

Begår någon snatteri tredje gången; varde ansedd såsom hade han första resan stöld föröfvat.

Snatteri af den, som förut begått rån, försök dertill, stöld eller inbrott skall ock såsom stöld anses.

11 §.

Begår någon andra gången stöld; skall tiden för det straffarbete, hvar till han för den gerning gjort sig skyldig, ökas med högst två år.

Begår någon tredje gången stöld; ökes tiden för straffarbetet med minst två och högst sex år utöfver hvad för den gerning första gången följa bör.

Kommer han åter fjerde gången eller oftare; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år eller på lifstid.

Inbrott utan tillgrepp skall lika med stöld anses i fråga om förhöjning af straff, efter ty nu sagdt är.

Samma lag vare om rån eller försök dertill, der sådant förut begånget är af den, som för stöld eller inbrott straffas skall.

12 §.

Var der någon, under en lagföring, förvunnen att hafva å särskilda ställen eller tider föröfvat snatteri; skall han,

der det tillgripnas sammanlagda värde öfverstiger femton Riksdaler, för stöld straffas.

Har någon å särskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, derför han på en gång lagföres; varde straffad efter ty i 4 Kap. 3 § sägs; och må tiden för straffarbetet ökas med högst ett år. Sammanträffa dervid sådana fall, hvarom i 8 § sägs, gälle ock hvad der stadgadt är.

13 §.

Straffarbete, der det för stöld skall å viss tid sättas, må ej genom sådan förökning, som i 8, 11 eller 12 § sägs, i något fall öfverskrida tio år.

14 §.

Har någon stöld, snatteri eller inbrott med råd eller dåd främjat, såsom i 3 Kap. 4 § sägs, och tillika i det tillgripna tagit del eller eljest af brottet vinning haft; straffes som vore han sjelf gerningsman.

15 §.

Skola flere, som i stöld eller snatteri delaktige äro, såsom gerningsmän straffas; varde, vid straffets bestämmande, det tillgripnas hela värde för hvar af dem afsedt.

16 §.

Den som, med vetskap om den olofliga åtkomsten, emottagit, dolt, köpt eller föryttrat något af hvad stulet är, eller besörjt omarbetning eller förändring deraf, skall, med afseende å värdet af det, hvarmed han dylik brottslig befattnings tagit, straffas för stöld eller snatteri efter 1 eller 2 §; vare ock lag som i 10 eller 11 § sägs, der han förut stöld, snatteri, inbrott, rån eller försök dertill begått.

17 §.

Har man, i uppsåt att inbrott, som i 9 § sägs, föröfva, förfärdigat eller förskaffat sig dyrk eller falsk nyckel, eller

har man, med vetskap om annans uppsåt till sådant brott, åt honom förfärdigat eller anskaffat slikt verktyg; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

18 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 6 eller 11 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid förlustig, och den, som gjort sig förfallen till straff för stöld efter 1, 3, 4 eller 5 § eller till ansvar efter 9 §, varde till förlust af medborgerligt förtroende på viss tid dömd.

20 KAP.

(enligt Lag den 20 Juni 1890).

Om stöld och snatteri.

§ 1.

Hvar, som stjälar gods eller penningar öfver femton Riksdaler, dömes, för stöld, till straffarbete i högst sex månader, der ej annorledes här nedan stadgadt är. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må tiden för straffarbetet till två år höjas: äro de synnerligen mildrande; må till fängelse i högst sex månader dömas.

Går värdet ej öfver femton Riksdaler; då skall, der ej gerningen efter 4, 6, 8 eller 9 § bör annorledes anses, för snatteri dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

(M. B. 40: 1, 5; 47: 1; L. K. 22: 1, 2; L. B. 23: 1, 2; K. F. ^{4/5} 1855 §§ 1, 2; Str. L. ^{16/2} 1864, 20: 1, 2; K. F. ^{16/6} 1875 § 1).

I. Det objektiva momentet i det allmänna tjufnadsrequisitet.

Vid framställningen häraf åtskilja vi objektet och handlingen.

A. Objektet.

De egenskaper, som i allmänhet krävas hos tjufnads-objektet, låta sig fördelas på sju requisitmomenter: *sak* (i juridisk mening); *flyttbarhet* (såsom rent fysisk bestämning); *sjelfständighet*; *värde*; *kulturprodukt*; *in dominio* (extra dominium): *främmande dominium*. — Härtill skulle kunna fogas bestämningen: *i främmande besittning*; detta moment undersökes dock lämpligast i sammanhang med handlingen (såsom innefattande bl. a. en störing af främmande besittning).

1. *Sak* (i juridisk mening). Det allmänna begreppet sak implicerar *materia*: hvad som icke (o: för den hvardagliga åskådningen) innefattar ett materiellt substrat, faller icke derunder. »*Kraften*», sådan den tänkes aflöst från *materia*, kan vara ett sjelfständigt värdeobjekt och såsom sådant tillgripas, men denna handling ingår icke under tjufnad. Undantag gör visserligen numera, enligt 20: 3 m. 6 (j. n. h. l.), det praktiskt viktigaste fallet, nemligen *elektrisk kraft*. Besträffande, såsom *del. sui gen.*, utaf olofligt tillgrepp af kraft i andra fall, kan endast ifrågasättas ur synpunkten af egenmäktigt förfarande.

Ännu påtagligare uteslutas genom begreppet sak sådana *andliga* realiteter som *rättighet*, *idé* o. s. v. Olofligt inkasserande t. ex. för egen räkning af främmande fordran skulle möjligen kunna uttryckas såsom »tillgrepp af rättighet», men innehåller i och för sig intet tillgrepp af »sak» och kan därför icke utgöra tjufnad (väl deremot bedrägeri o. s. v.); en annan fråga, hvarom nedan (n. 4), under hvilka förutsättningar ett nämnda handling föregående och densamma möjliggörande tillgrepp af sak kan anses såsom tjufnad. Det motsvarande gäller om »tillgrepp af (litterära, artistiska, tekniska etc.) idéer». På detta område kan annan straffbarhet inträda, till den del nämnda idéer juridiskt utformats till »monopolrättigheter» och dessa för-

setts med straffskydd (litterär och artistisk eganderätt, patent etc.).

I moderna kultursamhällen uteslutes äfven den *levande människan* från sakbegreppets område (annorlunda i rättssystemer, som erkänt eller erkänna *slafveri* såsom rättsinstitut). Men under det »stjälände af barn» o. s. v., äfven med den mest utpräglade *animus lucri*, naturligen ej har något att göra med tjufnad (jfr **Str. L.** 15: 6—8; 22: 9), bör nämnda uteslutning anses gälla endast människan såsom levande organisk enhet, och hvarken människokroppen såsom *lik*, eller från människokroppen afskilda delar (*hår* etc.). Ur föreliggande synpunkt finnes således intet hinder för att sistnämnda föremål kunna utgöra tjufnadsobjekter, men jfr. ned. n. 6, a, γ, δ.

2. *Flyttbarhet*. Denna rent fysiska egenskap att vara lösgjord, flyttbar i motsats till den fasta marken och hvad dermed sammanhänger, bör icke förvexlas med den juridiska egenskapen af *lös sak*) (fast (**L.** ²⁴/₆ 1895). Den genomgripande inverkan, som sistnämnda skillnad utöfvar inom många områden af rätten, hvilat på helt annan grund än föreliggande inskränkning i tjufnadsrequisitet (t. ex. på nödvändigheten att, jemlikt lifvets regel, vid aftal om »fastighet» afgöra, hvad omfång kontrahenterna böra anses hafva förutsatt hos nämnda begrepp). Försåvidt blott föremålet låter sig flyttas, kan tjufnad icke på den grund uteslutas, att föremålet rättsligen betraktas såsom ingrediensdel af en fastighet (äfven om t. ex., såsom i ett utländskt rättsfall förekommit, ett helt hus genom särskilda mekaniska åtgärder lyftes på rullar och bortföres).

3. *Sjelfständighet*. Afskiljandet utaf viss del af (flyttbar eller icke flyttbar) sak kan antingen anses innebära ett omhändertagande utaf den afskilda delen såsom ett sjelfständigt föremål eller ett blott och bart olofligt brukande. Olofligt brännande af ljus, lampa etc., begagnande af lackstång o. d. innesluter visserligen ett förbrukande

förmedelst afskiljande af materiell del utaf föremålet i fråga, men då den afskilda delen icke i och för sig omhänderhafts, måste en dylik handling uppfattas endast såsom olofligt brukande. Ännu mera gäller detta om ett blott »slitande» på föremål, dervid den afsöndrade delen icke på något sätt låter sig bestämdt angifva: olofligt begagnande af kläder etc. Annorlunda deremot mjölkande af ko, utdragande af tagel ur hästsvans, afbrytande och medtagande af lackbit, ljusbit etc.: den tillgripna delen existerar här såsom särskildt föremål och blir tjufnadsobjekt (jfr. ofv. om den förändrade uppfattningen, under den historiska utvecklingen, af olofligt mjölkande **L. L. B. 42; M. B. 43: 4**). Att en än så väsentlig *värde*minskning egt rum, kan deremot, vid den förstnämnda typen, icke hindra, att handlingen alltjemnt straffrättsligen framställer sig såsom olofligt brukande (t. ex. tjenarinnan, som använder sin matmoders nya dräkt, hvilken i och med förlusten af sin *fraicheur* förlorar sitt mesta värde): tjufnadens objekt är icke omedelbart värdet, utan saken såsom bärare af värdet. Men i den mån brukandet af den främmande saken äfven i yttre (materiellt) afseende närmar sig till fullständig konsumption, kan saken anses i sin helhet tillgripen och sålunda, derest uppsätet från början haft denna omfattning (jfr. n. II, A, 2), tjufnad föreligga.

4. *Värde*. Uttrycket i 20: 1 *m. 1* »*gods eller penningar*», jemfördt med uttrycket *ib. m. 2* »*går värdet ej öfver...*» talar ganska afgjordt för att (liksom *värdet* i och för sig icke är tjufnadsobjekt, j. o. n. 3) lagstiftaren genom tjufnadsinstitutet icke velat skydda eganderätten i och för sig till *sak*, utan blott såtillvida som saken är bärare af *värde* i betydelsen allmänt värde, marknadsvärde. Äfven rent rationellt sedt, måste denna ståndpunkt gillas, såsom öfverensstämmande med den riktiga psykologiska begränsningen af tjufnadsbrottet (j. n. II B). Det är sålunda icke tillräckligt med »affektionsvärde» (på hvilket lagens uttryck

går värdet ej öfver ... tydligen icke är tillämpligt). Tillgrepp af »värdelösa» (d. v. s. marknadsvärde saknande) gamla bref o. d., som må hafva ett än så stort personligt värde för egaren, kan därför endast komma under synpunkten af *egenmäktigt förfarande*.

I begreppet marknadsvärde ligger äfven, att värdet måste vara *direkt*, d. v. s. saken måste sjelf vara *bärare* af ett värde, icke blott vara ett *medel* att tillfälligtvis åtkomma eller att skapa ett värde. Ett lösrifvet blad ur en bok, en afslagen bit utaf en staty o. s. v. kunna under omständigheter genom att infogas på sin plats väsentligt höja det föremåls värde, hvarifrån de afskiljts; men sakna sjelfständigt värde. Bref, telegram etc., som blott hafva värde genom deri innehållna upplysningar; arkivalier och andra handlingar, hvilka blott såsom bevismedel hafva värde; deribland sålunda testamenten, qvitton, pantsedlar lydande på viss pantegare, vanliga skuldsedlar till viss man (eller order), sparbanksböcker, vexas icke indosserade *in blanco* (äfven qvitterade) etc.; intyg af alla slag, äfven t. ex. pass; frikort för bestämd person till utställning, jernväg, ångbåt etc. — äro samt och synnerligen *icke* tjufnadsobjekter. Jfr. **Naum.** 1864, 286; **N. J. A.** 1894, 386; 1901, 442. Annorlunda deremot bref, hvilka, t. ex. såsom autografer, hafva direkt (marknads)värde; vanliga jernvägs- och ångbåtsbiljetter; vanliga entrébiljetter till teatrar o. d.; vexas indosserade *in blanco* o. s. v. Egenskapen af innehafvarepapper innebär emellertid ej mer än *möjligheten* af direkt värde; värdet kan naturligen deficiera på grund af utställarens insolvens (som kan göra det omöjligt att ens till något pris anbringa papperet på marknaden), af preskription o. s. v. Att ett föremål kan *utbytas*, låt vara af förste bäste innehafvare, mot föremål med direkt värde, innebär icke med nödvändighet, att förstnämnda föremål sjelf skall anses hafva direkt värde. Om det sålunda faktiskt är afsedt att utgöra bevismedel i nämnda afseende

blott för viss person, ehuru denna begränsning icke framgår af föremålet sjelft, måste det anses sakna direkt värde och *icke* utgöra tjufnadsobjekt: tillgrepp af t. ex. pollett-märke till jernvägsbagage kan sålunda icke straffas såsom tjufnad (men väl uttagandet af bagaget, förmedelst det tillgripna märket, såsom bedrägeribrott). Af liknande skäl utgör icke makulerad sedel (jfr. **K. Rescr.** 17/s 1801, **Backman III**, 68), falsk sedel (jfr. rättsfall 1845, **Olivecrona** 44, n. 6) o. d. tjufnadsobjekt, oansedt huruvida inkulpaten lyckats deremot tillbyta sig verkliga värdeföremål. Mera tveksam kan man vara om föremål af den typ som t. ex. vissa returbiljetter, hvilka uttryckligen förbjuda öfverlåtelse (»får ej öfverlätas», »nicht übertragbar» o. s. v.); dylika föremål äro emellertid icke blott bevismedel för viss person, utan verkliga bärare af bestämbar värde, enär deras förlust betyder, för egaren, en total och definitiv förlust af inköpspriset. Dertill kommer att, såvida icke *hvarje* användande af dylik mot förbudet öfverlåten biljett skall anses innefatta bedrägeribrott (hvilket visserligen i utländsk rättspraxis förekommit), tillgripande af sådan äfven jemte derpå följande begagnande skulle blifva straffritt (eller blott falla under extensionen af 10: 20), derest densamma icke finge betraktas såsom tjufnadsobjekt.

Det ofvan sagda gäller naturligen äfven om den tillgripande genom tillgreppet i den meningen »gör en vinst», att han befriar sig från ett emot honom sjelf riktadt bevismedel; gäldenären t. ex., som tillgriper skuldsedeln för att kunna undandraga sig att betala skulden; för dylika fall blir **Str. L.** 22: 2 m. 4 tillämplig.

Marknadsvärde bör fattas = det värde, till hvilket saken skulle kunna *försäljas* på öppna marknaden, icke hvad den på sin tid kan hafva betingat i inköp eller hvad det skulle kosta att nu framställa en alldeles likadan sak: i olika fall skulle än den ena, än den andra af dessa be-

räkningsgrunder kunna leda till högre belopp (jfr. t. ex. böcker).

Uttrycket »värdet» i § 1 m. 2 innebär endast ett i landets mynt bestämbar värde, *icke* något visst minimum, t. ex. landets minsta myntenhet. Enligt sistnämnda uppfattning skulle än så ofta upprepade (men icke *in continenti* företagna) tillgrepp styckevis t. ex. af enstaka småbröd o. d., värda pr. styck en bråkdel af ett öre, öfverhufvud icke kunna straffas, då 20: 8 förutsätter, att de särskilda handlingarne utgjort »snatterier» och sålunda deras objekter varit hvar för sig tjufnadsobjekter.

Den tidpunkt, som måste läggas till grund för värdeberäkningen, är tjufnadshandlingens (apprehensionens) ögonblick; om värderingen jfr. R. B. 17: 35. Ett rättsfall, der, vid olikhet mellan nämnds och sakkunniges värdering, den senare lagts till grund, se Naum. 1870, 381.

5. *Kulturprodukt*. I öfverensstämmelse med den historiska utvecklingen af det privata förmögenhetsbegreppet, och med den derpå fotade allmänna rättsåskådningen (hvilken ställer tillgrepp af t. ex. äpplen i trädgård på stort afstånd från tillgrepp af löf å skogsträd, och, än mer, af lingon o. d. i skog och mark), gör straffrätten alltjemt stor skillnad emellan sådana saker, som framställa sig såsom rena »*naturprodukter*» och sådana, som mer eller mindre objektivera menskligt arbete, »*kulturprodukter*». Under det kulturprodukterna, såvidt de uppfylla öfriga requisitmoment, alltid äro tjufnadsobjekter, indela sig motsvarande naturprodukter i tre kategorier: 1) de som *stundom* utgöra *tjufnadsobjekter* (20: 2), *stundom* (under vissa förutsättningar med hänsyn till värde eller brottssubjekt) *åverkansobjekter*: växande träd och vissa delar deraf; 2) de som *alltid* utgöra *åverkansobjekter*: växande gräs på naturlig äng, vindfälle etc. (vare sig de falla under 24: 3 eller 24: 4); 3) de som *aldrig* utgöra *vare sig tjufnads- eller åverkansobjekter*, alltså öfverhufvud icke äro straffskyddade: skogsbär, svampar etc.

— Härvid är emellertid att märka, att naturprodukterna genomgående blifva att betrakta såsom kulturprodukter, så snart de genom menskligt arbete *hopsamlats* etc., utan att de behöfva hafva undergått någon substantiell förändring. Fällda träd, slaget gräs (från naturlig äng), hopblockadt vindfälle, tång, lingon, svampar o. s. v. objektivera i detta skick menskligt arbete och hafva förvandlat sig *q. h.* till kulturprodukter, äro således samtliga (oafsedt quantum och brottssubjekt!), tjufnadsobjekter.

Frågan, huruvida menskligt arbete skall anses objektiveradt i saken, kan icke afgöras genom en undersökning af sakens faktiska uppkomst, utan måste bedömas efter det intryck, saken omedelbart framkallar. Således äro träden i en trädgård att anse såsom kulturprodukter, äfven om de händelsevis till någon del skulle utgöra lemning af en gammal skog; likaså t. ex. träd i en allé; väl också trädteiningar i en plantskola (som tydligen framstår såsom sådan), äfven om denna är belägen inne i en skog; skogens träd deremot naturprodukter, äfven om de en gång i tiden blifvit sådda, planterade etc. af menniskohand. Matjord på en åker är naturprodukt — den må hafva kostat än så mycket menskligt arbete att framställa; antagligen likaså matjord i en trädgård; gödning deremot i en komposthög är tjufnadsobjekt. — I ena som andra fallet inverkar icke den tillgripandes kännedom om sakens faktiska uppkomst-sätt. — Att det i kulturprodukten objektiverade arbetet förrättats af den tillgripande själf, inverkar icke i princip: såvida det arbete, som förvandlade naturprodukten till kulturprodukt, utfördes för egarens räkning och tillgreppet icke skedde i sammanhang med arbetet, utgör handlingen icke åverkan utan tjufnad: t. ex. skogsarbetare, som, enligt aftal, fällt träd, huggit ved etc., och, vid senare tillfälle, tillgriper något af den sålunda uppkomna kulturprodukten. Dock måste i dylika fall, med hänsyn till

gränsen emellan tjufnad och försnillning, besittningsförhållandet noga undersökas (j. n. *sub* B, 1 b).

6. *Dominium*. De saker *extra dominium*, hvilka icke genom *ockupation* kunna öfverföras i *dominium*, t. ex. luften, kunna likväl genom *specifikation* af ett eller annat slag, i det de uti sig upptaga menskligt arbete, undergå denna förändring (t. ex. frusen luft) och sålunda blifva tjufnadsobjekter.

I öfrigt kräfver gränsen för *dominium* en bestämning dels a) med hänsyn till dess *inträdande* genom *ockupation*, dels b) med hänsyn till dess upphörande genom *derektion*.

ad a. En sak, hvartill eljest ingen egare finnes eller är känd, kan i allmänhet *icke* anses genom en *fingerad* ockupation tillhöra den, på hvars område den befinner sig (»jordegaren»); fastmera gäller såsom *regel* — då egare »kommer ej inom natt och år sedan lyst är» — »*tage Konungen två delar och tridiung den som hitte*» (S. P. § 16 p. 2). I fråga om »*nedgrafven skatt, bottenfynd*» o. d. är »jordegaren», jemlikt K. F. ³⁰/₁₀₀ 1873, något gynnsammare ställd: nämnda föremål fördelas lika mellan honom och upphittaren; »fornsaker» tillfalla dock upphittaren ensam, men med skyldighet att till Staten hembjuda och mot lösen etc. afstå fornsaker af guld, silfver och koppar (*ib.*). *Skeppsfynd*, som upptages i *öppen sjö* (jfr. N. J. A. 1895, 426), från sjöbotten eller »flytande på vattnet», tillfaller, då egaren ej inom ofvannämnda tid låter sig afhöra, »den, som bergat»; men skeppsfynd, som upptages från stranden (»strandvrak»), tillfaller Kronan, efter afdrag för bergarelön och kostnaden för godsets kungörande och vård (L. ¹²/₁₀₀ 1891). Jordegaren har i fråga om skeppsfynd lika litet någon rättighet som i fråga om vanligt hittegod. — I samtliga nämnda fall torde riktigast böra anses, att, bortsedt från ett eventuellt den ursprunglige egarens eller ett från honom deriveradt *dominium*, intet *dominium* föreligger före ockupationen; genom denna åter uppstår domi-

nium samtidigt för de i hvarje särskildt fall berättigade, Möjligheten att utgöra tjufnadsobjekt kan sålunda, för ifrågavarande föremål, aldrig grunda sig på ett jordegarens dominium såsom sådan; i hvad mån ett eventuellt annat dominium kan få denna betydelse, j. n. *sub* B 1, angående gränsen emellan tjufnad och hittegodsförskingring; samt för hvad särskildt angår skeppsfynd, *ad* § 4 m. 8. — Beträffande (obrutna) *mineralier* o. d. förfaller frågan om tjufnad, redan därför, att de äro *naturprodukter* (n. 5), till dess de varit föremål för menskligt arbete; ehuru det, med hänsyn till grufrättens bestämmelser, icke är oomtvistligt, huruvida ett *dominium* föreligger för jordegaren *resp.* grufegaren, lär ett olofligt tillgrepp af sådant mineral (likgiltigt huruvida det skett i fritt fält, eller inom inmutadt eller koncessionerad område, eller inom utmål), kunna hänföras under **Str. L. 24: 4 med den tolkning, denna bestämmelse fått i rättspraxis.** — Egenskapen af naturprodukt blir afgörande äfven i fråga om ockupation af bernsten, koraller, perlor o. d., hvilken, såvidt den sker i hafvet, kan komma att ses ur synpunkten af fiske (j. n.); på land uppkastad bernsten etc. måste bedömas på samma sätt som t. ex. tång, och sålunda hänföras till objekterna för **Str. L. 24: 4.**

Vissa saker måste emellertid, enligt »lifvets regel», utan hänsyn till deras uppkomst, anses, i och med befinthigheten på visst jordområde, ingå i jordegarens (eller hans ställföreträdarens) dominium, t. ex. kreatursspillning. Olofligt tillgrepp t. ex. af gödsel på stadsgator, bör därför, såsom äfven stundom skett i utländsk rättspraxis, behandlas såsom tjufnad, försåvidt staden, sjelf eller genom annan person, på hvilken rättigheten öfverlåtits, uppsamlar gatugödseln i syfte att tillgodogöra sig densamma (så att den icke kan anses såsom derelinqverad sak).

Några särskilda arter af föremål kräfva i förevarande

afseende en närmare utredning, nemligen *a) vatten, β) djur, γ) människokroppens delar, δ) föremål i grafvar.*

ad a. *Hafvets* vatten kan icke genom ockupation öfvergå i dominium, såvida det icke afskiljes ur hafvet, i hvilket fall ett slags specifikation föreligger. Är denna tillräckligt utpräglad, kan hafsvattnet samtidigt förvandla sig från naturprodukt till kulturprodukt; så blir t. ex. hafsvatten, som transporterats inåt landet för att användas till bad, eller is, som skurits ur hafvet, att betrakta såsom tjufnadsobjekter. Olofligt isande på hafskusten åter kan i hvarje fall icke blifva tjufnadsbrott, då isen i detta skick lika väl som det rinnande hafsvattnet är ren naturprodukt; det frusna hafsvattnet står emellertid, såsom orörligt, dominium åtminstone så pass nära, att nämnda handling möjligen kan komma under **Str. L. 24: 4**, i analogi med tillgrepp af obrutna mineralier, j. o.

Äfven om annat i naturen förekommande vatten, gäller, att det icke blott är naturprodukt, utan i regel, så länge det innehålles i sin naturliga bassäng eller rinner i sin naturliga fåra, *extra dominium*. Dock kan det genom ockupation såväl komma i dominium, som äfven under omständigheter blifva att betrakta såsom kulturprodukt. Det sistnämnda torde vara förhållandet med vatten, som ockuperats, i ledning etc., för att materiellt förbrukas. Såsom tjufnadsobjekt är sålunda tydligen att anse t. ex. vatten från helsokällor, som fyllts på flaskor; väl äfven vatten i vanlig vattenledning med dertill hörande bassänger och rör; möjligen äfven vatten i irrigationssystemer. Men rinnande vatten, som ockuperats endast för att användas såsom *kraft*, t. ex. genom vattenkraftens förvandling till elektrisk eller för att drifva hjul, kan icke anses ockuperadt såsom *sak* och därför icke hafva öfvergått i dominium. — Vattnet i vanliga brunnar kan knappast anses hafva ockuperats på det specifika sätt, som skulle fordras för att (icke blott bringa det under dominium, utan) för-

vandla det till kulturprodukt; det kan därför, äfven om det genom särskilda omständigheter, skulle hafva acqvirerat *värde*, svårligen vara tjufnadsobjekt; på sin höjd, för dylikt fall, straffskyddadt genom en extension af 24: 4 (resp. 10: 20, egenmäktigt förfarande).

ad β . Den vanliga juridiska indelningen af djur i *vilda*, *tamda* och *tama* är äfven för straffrätten utaf afgörande betydelse. Lefvande *vilda* djur komma först genom ockupationen i dominium och kunna följaktligen icke stjälas *genom* utan först *efter* ockuperandet. *Tamda* djur äro in dominio så länge de befinna sig i ockuperadt tillstånd och derutöfver så länge de kunna antagas besitta en *animus revertendi*; ett tillgrepp kan därför äfven under sistnämnda förutsättning blifva stöld (försåvidt *innehaf* kan anses föreligga i trots af den tillfälliga frånvaron af ockupations-tillståndet; i motsatt fall kommer tillgreppet, dominium förutsatt, under 22: 11 eller 19, jfr. n. *sub* B, 1). *Tama* djur äro i fråga om dominium och tjufnad likställda med andra kulturprodukter.

Enär i fråga om vilda djur dominium icke utan vidare föreligger, har jordegarens intresse tillgodosetts genom de tvänne till åverkansdeliktet hörande instituterna *oloflig jagt* och *olofligt fiske* (Str. L. 24: 12—14). Dylika djur i fritt tillstånd anses icke ockuperade, äfven om de, såsom fallet kan vara särskildt med fiskar, icke kunna af sig sjelfve komma utom en gifven jordegares område (detta i trots af § 31 i K. St. ^{17/10} 1900; jfr. Jagt St. § 14 och Str. L. 24: 12). Om emellertid vatten, som innehåller fiskar, är af så inskränkt omfång, att det kan betecknas såsom *fiskdam*, anses fiskarne af ålder i svensk rätt såsom ockuperade, således in dominio och dermed tjufnadsobjekter. Det motsvarande gäller i senare rätt *icke* om vilda djur i hägnad jagtpark eller djurgård (24: 12); men naturligen om djur, som fångats och inneslutits i ett förvaringsrum, der de utan vidare kunna tagas; likaså om

djur, som befinna sig fångade i giller, ryssjor o. a. jagt- eller fiskeredskap.

Omfånget af begreppen jagt och fiske måste bestämmas genom jämförelse med typiskt jagande och fiskande med hänsyn till fångstsätt och ekonomisk betydelse. Tydligt kan det icke komma an på t. ex. om de fångade föremålen äro »fiskar» i zoologisk mening: jfr. **K. St.** ^{17/10} 1900 § 25 angående ostron-, perl-, hummerfiske etc.; deremot torde fångst af fogelägg, ehuru omnämnd i **Jagt St.** § 13, icke kunna hänföras till jagt. Vilda djur (*incl.* delar eller produkter af sådana, äfvensom döda kroppar), hvilka *icke* äro föremål för jagt eller fiske, kunna antingen vara (i likhet med sistnämnda föremål) *extra dominium*, till dess de ockuperats (hvilket, som nämndt, inträffar med *levande* vilda djur), eller också *in dominio* äfven utan särskild ockupation. Men i ena som andra fallet kunna de, såsom naturprodukter, aldrig, utan att befinna sig i ockuperadt tillstånd, utgöra tjufnadsobjekter. Vid sådant förhållande hafva vi icke anledning att här närmare ingå på frågan om deras straffrättsliga ställning. Blott i förbigående må erinras, att lagen (**B. B.** 21: 2) i fråga om vilda *bin* tydligen betraktar olofligt tillagnande såsom hittegodsförskingring — en ståndpunkt, som i svensk rätt har gamla anor (beroende på binas ekonomiska betydelse i äldre tider), men hvaraf inga konsekvenser få dragas, hvarken för hittegodsdeliktets requisit eller i fråga om dominium till andra dylika föremål (blodiglar etc.); för straffskydd med hänsyn till döda djur eller delar och produkter af djur kan det i öfrigt komma an på det ganska ovissa omfånget af **Str. L.** 24: 4.

ad γ. I samma ögonblick en kroppsdel, genom afskildjande från den levande människokroppen, blir *sak* (j. o. n. 1), bör *dominium* anses uppstå. En annan fråga, huruvida en sådan kroppsdel har *värde*; skulle emellertid detta få anses vara förhållandet (t. ex. afklippt hårfläta), så ut-

gör kroppsdelan ett tjufnadsobjekt som alla andra. Men om afskiljandet och tillgreppet företagas *in uno*, kan tjufnad icke, utan extension af det allmänna tjufnadsrequisitet, anses föreligga (eftersom tjufnad förutsätter, att saken är i dominium, då tillgreppet föröfvas — jfr. oloflig jagt och fiske) i fråga om kroppsdelar, som *organiskt* höra samman med kroppen; väl deremot i fråga om kroppsdelar, som helt eller delvis äro *artificiella* och vid hvilka sålunda ett dominium redan förut existerar (o: afryckande och tillgrepp af peruk = stöld; jfr. utdragande och tillgrepp af guldplomberad tand etc.; deremot icke afklippande och tillgrepp af växande hårfläta: här bör misshandel anses föreligga, jfr. *Komm. 14 K. ad § 10, II, 1, b*). Om *död* menniskokropp, j. n.

ad d. Ehuru *dominium* icke i allmänhet kan antagas med hänsyn till föremål befintliga i *grafvar*, framgår det otvetydigt af äldre svensk rätt, senast 20: 5 m. 3 enligt den ursprungliga lydelsen af 1864 års Strafflag, att tillgrepp af dylika föremål är tjufnad. Tillgrepp ur graf af *lik*, äfven i lukrativt syfte (såsom i det inom utländsk rättspraxis inträffade fall, att dödgräfvare återuppgräfver och för dissektionsändamål afyttrar nyss begrafna lik), är dock att föra enbart under **Str. L. 11: 4**. Att *dominium* saknas, afgör icke frågan, då detta, som nämnt, merendels gäller lika väl om andra i grafven befintliga föremål, hvilka otvifvelaktigt äro tjufnadsobjekter; med mera skäl skulle kunna anföras, att liket, vid tidpunkten för tillgreppet, är i annan mening än nämnda föremål, *extra commercium*. Emellertid är ett *objektivt* requisitmoment *in commercio*, såsom skildt från *in dominio*, i modern rätt icke lätt genomförbart, och det afgörande argumentet är fastmera, att lagstiftaren i 11: 4 så strängt bestraffat sjelfva upptagandet i och för sig, att det icke är sannolikt, att han tänkt sig en konkurrens med 20 Kap. för det särskilda fall, att handlingen skett *animo lucri*. — Tillgrepp af obe-

grafvet lik bör jemväl föras under 11: 4 (*m. 2*). Handlingen uttryckes här visserligen endast genom »*misshandlar*», men jfr. i *m. 1* »upptager eller *eljest* misshandlar». Ett äldre rättsfall af sistnämnda typ, se **K. B.** $\frac{9}{5}$ 1704 (*Flintberg V*, 645).

ad b. Verkl^{ig} *dereliktion*, hvarigenom sak blir en *res nullius*, förutsätter uppgifvande af *animus domini* å egarens sida. Af allmänstraffrättsliga regler följer emellertid, att sakens befintlighet i en situation, af hvilken man enligt »lifvets regel» är berättigad att sluta till att egaren derelinqverat (och icke endast borttappat eller eljest förlorat) saken, utesluter saken från tjufnadsobjekterna (såväl som öfverhufvud från förmögenhetsbrottsobjekterna). Cigarrstumpar, tidningar etc. qvarlemnade i jernvägskupéer, utkastade slitna galoscher, slitna föremål befintliga på en afskrädeshög o. s. v. äro derfor icke dylika objekter, äfven om *in casu* egaren icke skulle hafva derelinqverat (utan endast glömt eller tappat) dem; tagas de ur innehaf (såsom i förstnämnda exempel, jfr. ned. *sub B*, 1 *a*), blir handlingen *icke* stöld; tagas de utom innehaf, blir den *icke* hittegodsförskingring. Men har den tillgripande *in casu* sig bekant qvarvaron af *animus domini* i trots af sakens skenbart derelinqverade läge, så qvarstår, med hänsyn till detta brottssubjekt, sakens egenskap af tjufnadsobjekt. Såsom tjufnad bör derfor anses det stundom inträffade fall, att, efter skjutöfningar, person, som har sig bekant, att de nedfallna kulorna pläga, för metallvärdets skull, inom visst område insamlas af vederbörande, i förväg derstädes insamlar och tillgriper dem; skulle än, efter omständigheterna, innehaf icke få antagas för den berättigade (och sålunda brottet icke utgöra stöld), är saken dock icke att anse som derelinqverad, förr än *animus domini* — i detta fall uttryckt genom en sträfvan att återfinna saken — upphört. Likaså är tydligt, att den, som t. ex. sett egare kasta från sig sak under sådana omständigheter, att mo-

tivet tydliga varit skrämsel, icke enbart häruti har tillräcklig anledning att betrakta saken såsom derelinqverad.

7. *Främmande dominium (res aliena)*. I modern rätt faller den tillgreppshandling *icke* under tjufnad, hvilken kränker främmande sakrätt uti tillgriparens egen sak. Lika litet blir det stöld, om handlingen på annat sätt kränker tredje mans intresse (dervid det stundom kan inträffa, att det blir svårt eller omöjligt att införa handlingen under någon annan brottskategori). Omyndig egare etc., som svikligen återtager sin ogiltigt förtytrade sak, begår icke stöld; ej heller den, som svikligen återtager ett (t. ex. på grund af vad) i och för eventuell utbetalning deponerat belopp; ej heller den som, efter att hafva till egen order utställt och in blanco indosserat en vaxel (hvilken sålunda utgör tjufnadsobjekt), tillgriper vaxeln från acceptanten, innan denne erhållit valuta o. s. v.

En vigtig konsekvens är, att *konkursgäldenär*, som olofligen tillgriper saker ur massan, icke kan straffas för stöld, enär han sjelf (och ingalunda borgenärerna, eller massan såsom juridisk person) är egaren. Då icke heller uttrycket i **Str. L. 22: 13** *taga åter det annan under pant-rätt innehafver* skulle kunna analogivis utsträckas till att omfatta ifrågavarande handling, lärers densamma, till den del den icke kan föras under **Str. L. 23: 1** eller **2 m. 1** (hvilket dock merendels torde låta sig göra), icke kunna anses i annan mån straffbar än genom extensionen af **Str. L. 10: 20**. (I fråga om konkursgäldenär, som sjelf fått boets förvaltning om hand, bör **Str. L. 22: 14** anses tillämplig).

En annan konsekvens är, att *testamentstagares* tillgrepp af honom tilltestamenterad sak — vare sig han har sig denna dess egenskap bekant eller ej — enligt svensk rätt, hvilken icke känner någon *hereditas iacens* såsom juridisk person, icke kan anses såsom tjufnad (*r. försnillning*): *nb.* om saken verkligen kommer att tillfalla honom på

grund af testamentet; i sådant fall måste nemligen den för honom uppstående eganderätten anses retroaktiv. Skulle åter testamentet ogillas, blir handlingen (objektivt) att uppfatta såsom tillgrepp af främmande sak (dervid emellertid, i subjektivt afseende, försåvidt den handlande känner sakens egenskap af honom tilltestamenterad, tjufnads-*r.* försnillningsuppsåtet lätt kan deficiera).

Att saken skall vara främmande, innebär icke, att tjufnad skulle vara utesluten vid hvarje fall af *samegendom*, då saken sålunda är delvis egen, delvis främmande. Fastmera visar en jmförelse med Strafflagens innehåll i öfrigt, att lagstiftaren (i fråga om kulturprodukter) ställt samegendom under särskildt straffhot endast i det fall, att samegarne kunna anses befinna sig *i samfäldt bo eller bolag* (Str. L. 22: 20) och tillgreppet i öfrigt innehåller bodrägtens requisiter (på hvilka vi icke här hafva att närmare ingå). Men i alla fall af tillgrepp utaf samegendom (som är kulturprodukt), der nämnda förutsättningar saknas, måste tjufnad (*r.* försnillning) antagas, såvidt handlingen icke skall blifva straffri (eller stanna vid 10: 20). Vaktmästare t. ex. vid badhus o. d., som ur en sparbössa tillgriper de gemensamma drickspenningarne, af hvilka han endast kan anses egare till en *pars quota*, gör sig förfallen till ansvar (icke för bodrägt, utan) för tjufnad (eller försnillning, allt efter innehafvet).

B. Handlingen.

Tjufnadshandlingens väsen ligger i kränkningen af eganderätten; men såsom *regel* gäller, att denna kränkning skall vara förbunden med sakens rättsstridiga öfverförande i gerningsmannens innehaf (på sådant sätt, att handlingen icke faller inom *rån*requisitet: derom jfr. ned. *ad* § 4, *m.* 6). Ehuru nu detta rättsstridiga öfverförande icke i och för sig innebär kränkning af eganderätten, har dock erfaren-

heten visat, att det så ofta är förenadt med *animus domini*, att det skulle vara praktiskt olämpligt att behandla tillgreppet i och för sig endast såsom besittningsstöring och låta straffbarheten för tjufnad uppstå först då gerningsmannen möjligen företagit en ytterligare handling (försäljning, förtärande etc.), hvarigenom hans *animus domini* alldeles uttryckligen objektiverats. Lagarne betrakta därför *animus domini* såsom tillräckligt objektiverad genom sjelfva tillgreppet (såvida inga omständigheter göra det sannolikt, att detta gått ut på något mindre än eganderättskränkning: besittningsstörande, olofligt brukande o. s. v.). — Det nämnda är tydligen icke tillämpligt på det undantagsområde af tjufnadsdeliktet, hvilket icke innefattar rättsstridigt öfverförande af innehaf: derom jfr. särskildt *ad* § 3 m. 1.

1. Besittningskränkningens förutsättningar.

Såvidt emellertid ofvanstående regel gäller, blir alltså handling, som *icke* innefattar rättsstridigt öfverförande i innehaf, *icke* tjufnad. Häraf åter äro framför allt två slutsatser att draga: dels *a*) att ett *icke rättsstridigt* öfverförande i innehaf (äfvén med en rättsstridig *animus domini*!), dels *b*) att en eganderättskränkning med hänsyn till en *redan i den kränkandes innehaf* varande sak, icke utgör tjufnad. Förstnämnda synpunkt är framför allt af betydelse för gränsen emellan tjufnad å ena sidan samt hitte-godsdeliktet (**Str. L. 22: 19**) och förskingring (**Str. L. 22: 11**) å den andra; sistnämnda synpunkt för gränsen emellan tjufnad och förskingring.

ad a. Ur denna synpunkt kräfvés ett åtskiljande mellan *rättsstridigt* och *icke-rättsstridigt* öfverförande i innehaf. Att innehafstagandet såsom sådant är *rättsstridigt* förutsätter med nödvändighet, att saken i någon grad (åtminstone med hänsyn till för den tillgripande kända särskilda omständigheter) kan anses, i handlingens ögonblick,

befinna sig i *besittning* (ett undantag härifrån, jfr. ned. *ad* § 4, *m.* 8). Detta besittningsförhållande måste här bestämmas med afseende på *a)* *faktiskt innehaf*; *β)* *rättsskydd*; *γ)* *animus possidendi*.

ad a. Besittning kräver först och främst, att saken befinner sig i *faktiskt innehaf*. Detta kan vara gifvet *aa)* i och med sakens yttre förhållande till andra saker; *ββ)* oberoende häraf, genom sakens förhållande till viss person.

ad aa. En saks yttre förhållande till andra saker kan objektivera ett innehaf isynnerhet på två sätt, nemligen *dels* derigenom, att saken befinner sig i situation, som öfverensstämmer med »lifvets regel», här i betydelsen af det vanliga och naturliga sättet för sakens produktion, användning m. m. (den är »på sin plats»); *dels* derigenom, att den befinner sig i ett omslutet rum, hvilket såsom sådant uppenbarar en *animus possidendi* (naturligen kunna ofta dessa omständigheter sammanträffa). I ena som andra fallet måste det intryck uppstå, att saken är, der den är, på grund af en menskelig vilja: båda situationerna innesluta ett teleologiskt moment. Exempel af den förra typen (jfr. **Str. L.** 1864, 20: 3) äro: växande (och genom menskligt arbete frambragt) gröda; fisk i fiskredskap och villebråd i jagtredskap; plog på åker; trädgårdsredskap i trädgård; fiskeredskap utlagda i och för fiske eller upphängda till torkning eller, såsom tillsvidare utom bruk, upplagda (**Sehmidt J. A.** 8, 115) på stranden; yxa vid afverkningsställe; spade i dike under gräfning; räcka utlagd till blekning; plagg uthängdt till vädring; kransar eller växande blommor på graf (**N. J. A.** 1888, 550); dragg på sjöbotten nära strand; gärdsel, timmer o. d. ute i mark och skog; timmer under flottning; mjölkkärl på mjölkbord och öfverhufvud saker, som tydligen ställts hän för att snart hemtas och återtagas. Alla dylika föremål kunna icke »hittas» (utom af person, som kan antagas icke hafva förstätt situationen, jfr. ned. II, A, 2). Exempel tillhörande den senare

typen (eller båda typerna på en gång) äro: alla saker som finnas i en våning (äfven om f. t. obebodd), t. ex. mynt som anträffas under möbler [af motsatt uppfattning, i ett äldre rättsfall, majoriteten (4) (3) i *H. D.*, *Naum.* 1865, 514]; öfverhufvud hvad som förekommer inuti ett hus, hvilket i någon mån kan uppenbara en exklusiv vilja; i skjul etc., hvilket såsom sådant regelbundet användes; i droskor (j. n.) etc.; föremål på en gård, i en trädgård och på liknande omslutna eller någorlunda bestämdt begränsade områden, såvidt föremålen icke äro af den beskaffenhet, att de *icke* kunna antagas vara »med flit» der placerade (en minskning i den omslutande energien måste medföra ett ökad t. h. hänsyntagande till afsigtligheten i läget). — En mindre rubbning i sakens yttre situation får icke anses upphäfva innehafvet, såvida nemligen dock läget med tillräcklig tydlighet låter förstå, hvarthän saken hör, hvarifrån den kommit, att den har utsigt att snart återfinnas af vederbörande o. s. v. Om utaf tvätt, upphängd till torkning, någon persedel nedfallit och kanske bortförts ett stycke af vinden, kan den dock icke »hittas», såvidt sammanhanget framgår af situationen. Lika litet en brosch, en ring o. s. v., som befinner sig på en gård, omedelbart under ett öppet fönster, helst om andra liknande föremål samtidigt qvarligga i fönstret. — Äfven andra fall kunna tänkas, än som ingå under de nämnda typerna: t. ex. saker befintliga likagodt hvar, hvilka bevakas af en hund, som kan antagas qvarlemnad för ändamålet.

ad ββ. Hvad en person håller i hand, bär i sina fickor o. s. v., är tydligen, utan hvarje afseende på dess användning, i denna persons faktiska innehaf. Likaså hvad han ställt ifrån sig, tappat o. s. v., men under sådana förhållanden, att han kan antagas snart komma att återtaga r. återfinna det; isynnerhet om saken befinner sig i hans omedelbara närhet, inom synhåll etc. Blotta *närheten*, utan verkligt samband mellan person och sak, konstituerar

naturligen intet innehaf: det är ej nog, att det *ser ut* som om ett samband finnes. Men om, å andra sidan, ett verkligt samband finnes, så behöfves, för att innehafvet skall blifva verksamt emot tredje man, ingen annan kännedom hos denne om sambandet än den förmodan, som kan grundas på yttre närhet etc.: den som ser en plånbok på marken nära en person och *animo domini* tillgriper den, medan personen ännu är i närheten, gör sig, såvidt plånboken tappats af ifrågavarande person, skyldig till tjufnad (icke förskingring; än mindre hittegodsdelikt). Ett begränsadt område, som regelbundet genomsökes eller hålles under uppsigt, medför innehaf, åtminstone såvida sakens omfång och beskaffenhet, jemte andra omständigheter, göra sannolikt, att den snart skulle påträffas af vederbörande; i fråga om *bebodd* våning etc. samverkar alltså detta moment med det *ad a* anförda. I samma mån som uppsigten deficerar eller dess resultat göres ovisst (genom sakens litenhet, mängden af passerande personer etc.), förtunnas äfven innehafvet och försvinner; jfr. t. ex. spårvägsbussar, der många människor i hastig följd passera: i dylika fall kräfves jemn uppsigt, om för qvarglömd sak innehaf på denna grund skall antagas. I fråga om jernvägsvagnar, spårvagnar o. d. torde innehaf oftare böra antagas; ännu bestämdare i fråga om droskor (j. o.), som sällan på en gång inrymma flere för hvarandra främmande personer. — Ett innehaf kan äfven konstitueras utan faktisk närhet emellan person och sak, på basen af dels personens vetskap om sakens läge jemte vilja att besitta den (j. n.), dels en viss sannolikhet att han skall kunna behålla saken för sig sjelf. Han har sålunda innehaf till gods, hvilket han nedgrävt i en skog, men i allmänhet icke till ett värdeföremål, som han lagt ifrån sig på en allmän väg i syfte att längre fram hemta det. Emellertid kan ett innehaf af denna art icke få betydelse för handlingar af annan tredje man, än den som känner förhållandet (j. n. II, A, 2).

ad β. Besittningen, såsom basis för tjufnad, förutsätter, att det faktiska innehafvet är *i någon grad* rättsligen skyddadt. Det sista är *icke* förhållandet med det innehaf, som uppstått genom rättsstridigt tillgrepp, så långt begreppet *bar gerning* kan anses sträcka sig. Den som sålunda, under sken af att hjälpa den bestulne (**Str. L.** 5: 11), *animo domini* fråntager tjuften, å bar gerning, den stulna saken, gör sig sjelf, enär tjuftens innehaf på denna tidpunkt absolut saknar rättsskydd emot ifrågavarande person, icke genom sjelfva besittningstagandet skyldig till någon objektivt rättsstridig handling och sålunda icke till stöld (men väl, för den händelse tillägnande faktiskt följer, till förskingring). Men då situationen icke längre omfattas af begreppet bar gerning, inträder ett rättsskydd äfven för tjuftens innehaf, i så måtto, att hvarken egaren (i annan ordning än enligt **S. P.** § 16 *m.* 7) eller annan enskild person har rätt att fråntaga honom saken: från detta ögonblick blir tredje mans tillgrepp, *animo domini*, från tjuften, att anse som tjufnad (likväl, af andra skäl, icke den ene medbrottslingens tillgrepp från den andre, j. n.).

ad γ. Under det sålunda besittningen, såsom bas för tjufnadsdeliktet, förutsätter *något* moment af rättsskydd, kan den däremot icke, i detta afseende, anses förutsätta en *animus possidendi* (eller *detinendi*) i vidare mån, än en sådan är nödvändig för sjelfva det faktiska innehafvet (o: om detta i öfrigt grundar sig endast på lokal närhet emellan person och sak och derpå beroende *möjlighet* till omhändertagande; jfr. ofv. *ad α, ββ*). Utöfver detta område måste en *animus* hos besittaren anses obehöflig: om *A* tillgriper något ur *X*'s ficka, blir handlingen tjufnad, äfven om saken, *X* ovetande, blifvit ditstoppad af *M*; likaså om *A* i *X*'s våning tillgriper sak, som, *X* ovetande, der qvarglömts af *M*; likaså om *A* tillgriper t. ex. ett nät, som en tid varit förlagdt och af *X* ansedt förloradt, men, honom ovetande, lagts tillbaka

bland öfriga nät på torkningsplatsen, eller om *A* tillgriper ett främmande nät, som af misstag kommit med bland *X*'s nät.

Om besittning i nu utvecklade betydelse föreligger, så är öfverförande från denna besittning till annat innehaf alltid rättsstridigt, såvida icke särskilda allmänstraffrättsliga grunder skulle *in casu* medföra, att antingen öfverhufvud ingen rättsstöring eller ingen rättsstridig sådan föreligger. Hvad särskildt förstnämnda fall beträffar, må erinras, att besittningen i nämnda mening icke upphäfves deraf, att den besittande är i större eller mindre omfång rättsligen inkapabel: det faktiska innehafvet likasom dettas rättsliga skydd kan tillkomma ett litet barn såväl som en vansinnig person (om ock i dylika fall särskilda intressekollisioner kunna inverka på rättsstridigheten). I fråga om *samtycke*, såsom upphäfvande handlingens karakter af rättsstöring (**S. A. G.** § 21), måste **Str. L.** 20: 3 *m.* 5 anses hafva positivt förklarat detta irrelevant beträffande barn under tolf år samt afvita; således, *e contrario*, relevant i fråga om barn öfver tolf år, hvadan tjufnad (inom det reguliera området för deliktet) icke får anses föreligga, derest besittare, fylld 12 år och icke afvita, samtycker till öfverförande af innehafvet. Omständigheter, som göra en *presumption* om samtycke befogad, hafva naturligen samma verkan: då t. ex. öfverförandet sker i den icke tillstådesvarande berättigades eget intresse; men äfven, då, jemlikt lifvets regel, det kunde antagas vara den berättigade likgiltigt (jfr. **Naum.** 1881, 485; **N. J. A.** 1895, 559). Särskildt må märkas det fall, att samtycke visserligen kan, enligt lifvets regel, presumeras, men endast för ett alldeles momentant innehaf, såsom då *A* upptager en plånbok, som den närstående *X* tappat. Sistnämnda handling är rättsenlig, såvidt den genast åtföljes af ett öfverlemnande till

X, men icke utan detta villkor: om *A* tager saken *animo domini*, föreligger därför tjufnad och icke — tillagnande förutsatt — försvinnning.

Samtycket kan vara *begränsadt* genom ett villkor för innehafstagandet, inbegripet (uttryckliga eller presumptiva) bestämmelser angående de omständigheter (tid, sätt etc.), hvarunder detta får ega rum; äfvenså särskildt genom det quantum af saken, för hvilket samtycket gäller. Beträffande dessa frågor må här anmärkas, att ett öfverskridande af quantum måste betraktas såsom besittningskränkning med hänsyn till öfverskottet; och att deficiensen af ett villkor, som borde uppfyllts efter samtyckets gifvande men före innehafstagandet, gör detta sistnämnda rättsstridigt. Men skall villkoret uppfyllas först efter innehafstagandet, kan en underlåtenhet häruti naturligen icke retroaktivt göra innehafstagandet rättsstridigt; har samtycket åter gifvits under den oriktiga förutsättning, att villkoret redan då var uppfyllt, kan bedrägeri föreligga. Den närmare undersökningen af verkan utaf samtyckets begränsning tillhör den allmänna straffrätten.

Beträffande den *form*, hvari samtycket gifvits, får *ren passivitet* icke utan vidare tolkas såsom samtycke, der icke lifvets regel kan rättfärdiga en sådan tolkning. Att *X* afsigtligt underlåter att hindra *A* från tillgreppet (kanske för att sedan kunna åtala honom för tjufnad), gör ingalunda *A:s* tillgrepp rättsenligt; icke heller, att *X* af rädsla etc. icke kommer sig för att gifva sin vilja tillkänna. Men har *X*, såsom i ett utländskt rättsfall, (i syfte att få *A* straffad) genom sin tjenare låtit till *A* utlemna saker, som *A* uppmanat tjenaren att stjäla från *X*, så kan *A:s* handling icke anses innefatta rättsstridigt innehafstagande; en efterföljande tillagnelsehandling blir deremot straffbar som förskingring (jfr. **S. A. G.** § 37, 2).

I det jemförelsevis sällsynta fall, att sjelfva innehafstagandet (men icke tillagnandet) är på grund af *intresse-*

kollision (t. ex. nödvärn: jfr. **N. J. A.** 1888, 562) icke rättsstridigt, kan tydligen ett senare tillegnande icke utgöra tjufnad (men väl förskingring).

ad b. Redan varande besittares eganderättskränkning utgör (enligt regeln) icke tjufnad, utan förskingring (**Str. L.** 22: 11). Emeillertid måste här märkas, att *sambesittning* i betydelsen af *besittning jemte annan sjelfständig besittare* icke utesluter tjufnad. Om sålunda *A* och *B* hafva hvar sin nyckel till förvaringspersedel, deri tredje mans gods förvaras, föreligger, försåvidt förvaringspersedeln i öfrigt icke befinner sig mera i *A:s* besittning än i *B:s*, tjufnad och icke förskingring, om *A* tillgriper godset; jfr. **N. J. A.** 1893, 417, der *H. D:s* majoritet (4) (3) delade denna uppfattning (den motsatta utgången af ett äldre rättsfall, **Naum.** 1882, 445 synes hafva berott på bristande bevisning om det subjektiva tjufnadsrequisitet). Likaså gäller, att den ene sambesittarens tillgrepp från den andre utgör tjufnad (såvida icke sådana förhållanden föreligga, att handlingen faller under bodrägt, j. o. *A*, 7). Icke blott hotellvärd, som tillgriper från gästen, utan äfven den senare (jfr. **Str. L.** 1864, 20: 5 m. 1 i. f.), som vid sin afresa medtager föremål, befintliga i hans rum, begår tjufnad. Under omständigheter bör det samma gälla beträffande hyresgäst, som för längre tid förhyrt möblerade rum (o: försåvidt hyresvärd kan anses hafva behållit någon besittning till möblerna); jfr. **N. J. A.** 1882, 183; **Naum.** 1883, 184; **N. J. A.** 1886, 377; **Naum.** 1887, 400. (Om utvidgningen *öfver* denna gräns, beträffande förstnämnda fall, jfr. ned. *ad* § 3 m. 4). På samma sätt föreligger tjufnad, icke förskingring: vid husbondes tillgrepp från tjenare af gods, hvartill tjenare genom personlig närhet, genom eget rum, egen förvaringspersedel o. s. v. kan anses hafva sjelfständig besittning (i trots af husbondens hela våningen eller huset omfattande besittning); vid tillgrepp af bärare, som transporterar sak, såvidt han åtföljes af egaren eller dennes representant (hvil-

ken derigenom måste anses hafva besittning jemte bära-
ren); vid kundens medtagande, från butik, af sak, den han
någon stund haft i sina händer till påseende; vid tvätter-
skas tillgrepp af persedel, hvilken hon omhänderhar i och
för tvättning hemma hos egaren (deremot knappast, om
hon fått på egen hand bortföra tvätten t. ex. i och för
mangling) — rättspraxis synes i dylika fall öfvervägande
böjd att principiellt antaga förskingring och låta tjufnads-
straffet bero på, huruvida inculpaten kunnat anses, jemlikt
§ 3 *m.* 1, såsom enskild tjenare; jfr. **N. J. A.** 1879, 348
(förskingring); 1906, 15, der majoriteten (4)(3) i *H. D.* dömd
för förskingring, hvilken enligt § 3 *m.* 1 borde såsom
stöld anses; minoriteten åter, lika med den här företrädde
uppfattningen, ansåg fallet i princip såsom tjufnad —;
vid tillgrepp af bok, under läsning på bibliotek, läsrum etc.;
vid *A:s* tillgrepp, under *X:s* besök hos *A*, af paraply, som
X ställt i *A:s* tambur o. s. v. Skulle *A* endast för ett
ögonblick fått saken i hand, t. ex. person, som endast är
behjelpig att lyfta ett kolli upp i en vagn eller ned derur,
kan ingen som helst besittning för *A* anses uppstå, och
handlingens karakter af tjufnad är så mycket otvifvel-
aktigare. Om emellertid den tillgripandes besittning kan
anses bestämdt starkare än sambesittarens, torde icke stöld,
utan endast förskingring böra antagas (likgiltigt huruvida
eganderätten tillkommer sambesittaren eller tredje man).
Om t. ex. *A*, som sett *X* gömma undan en sak i *A:s* vå-
ning eller på *A:s* fastighet, derefter, sedan *X* aflägsnat sig,
tillgriper saken, så föreligger för *A:s* räkning blott (till-
egnelsehandling förutsatt) förskingring (ehuru samma hand-
ling, för en utanförstående, under samma omständigheter
skulle utgjort tjufnad). Detsamma gäller, om husbonde
tillgriper honom anförtrodd främmande sak, hvartill icke
blott han sjelf, utan äfven hans tjenare kan anses hafva
besittning: den senares besittning grundar sig nämligen

helt och hållet på husbondens, och framstår såsom ett svagare derivat af denna.

Vid samtidigt öfverlemnande af ömsesidiga prestationer kunna tvifvelaktiga gränsfall uppstå mellan tjufnad och bedrägeri; t. ex. A låtsar sig, i en butik, lemna penningar för erhållen vara, men begagnar sig af trängsel m. m. för att medtaga både varan och penningarne. I detta fall måste bedrägeri anses föreligga, såvida icke besittning till penningarna med bestämdhet kan antagas hafva uppstått för butiksegaren.

2. Besittningskränkningens konsummation.

Då vid det reguliera tjufnadsdeliktet ingen särskild tillegnelsehandling fordras, kommer deliktets konsummationspunkt att sammanfalla med besittningskränkningens. Denna punkt kan i nuvarande rätt icke bestämmas så, som möjligen en teoretisk konsekvens kunde anses fordra, nemligen att saken skall hafva bragts *ur* det förutvarande innehafvet. Det är nog, att tillgriparen genom »*apprehension*» med tillräcklig tydlighet objektiverat sin *animus possidendi* (hvarmed, såsom nämnt, en *animus domini* äfven anses objektiverad, om ingenting talar deremot). »*Ablation*» fordras således icke, än mindre »*illation*». Å andra sidan är den blotta »kontrektationen» (vidrörandet) icke tillräcklig (jfr. **Schmidt J. A.** 8, 258, inkulpaten gripen under *hoprullande* af till blekning utlagd räcka: brottet ansågs *icke* fullbordadt; *ib.* 14, 216). *Apprehension* måste anses kräfvat, att enligt den tillgripandes egen uppfattning hans definitiva innehaf vidtagit (hvilket mycket väl kan inträffa, medan ännu den föregående besittningen fortfar): har han gömt saken undan inom det ursprungliga innehafvet, för att senare afhemta den, eller har han i samma syfte hemligen lösgjort del af fastighet o. s. v., lärers tjufnaden icke få anses konsumerad; undantag gör enligt § 2 tillgrepp af träd, dervid lagen — med bibe-

hållande af det ursprungliga åverkansrequisitet — såsom handlingens konsumtionspunkt uppställt sjelfva fällandet, äfven om planen är att vid ett senare tillfälle bortföra trädet. Om *A* framtagit saken i tjufnadsuppsåt, men under tiden fortsätter att genomsöka lokalen, torde tjufnad med hänsyn till förstnämnda sak icke få anses konsumerad, såvida icke *A*, genom att nedlägga den i medförd förvaringspersedel eller på annat sätt med tillräcklig tydlighet objektiverat sitt innehafsuppsåt (den blotta närheten jemte viljan, är icke obetingadt tillräcklig; dock måste detta afgöras efter omständigheterna, jfr. **Schmidt J. A.** 19, 173). Om tjufnadshandlingen *in casu* sålunda uppdelar sig uti två i tiden skilda akter, kan det inträffa, att en kvalifikation (t. ex. inbrott) knyter sig endast till endera; härom jfr. *ad* § 4. Äfvenså kan, derest de olika stadierna af innehafsöfverförandet komma på olika brottssubjekter, tvekan uppstå, huruvida det brottssubjekt, hvars handling icke omfattar konsumtionspunkten, är att anse såsom gerningsman eller blott såsom medhjelpare; särskildt på grund af § 10 är emellertid denna fråga af hufvudsakligen teoretiskt intresse: det allmänna svaret är, att det brottssubjekt, som endast företagit en handling, hvilken icke med nödvändighet ingår i requisitet, endast blir medhjelpare (under det deremot två brottssubjekter, som t. ex. vid inbrottsstöld så samverkat, att den ene utfört inbrottet, den andre tillgreppet, begge äro gerningsmän till inbrottsstöld, i hvars requisit båda de nämnda handlingarna ingå). — Angående bestämmandet af konsumtionspunkten med hänsyn till öfvergången från medgerningsmannaskap till »efterföljande delaktighet» jfr. ned. *ad* § 12, I A, 1 c. — Naturligen kan medelbart gerningsmannaskap förekomma vid innehafsöfverförandet. Dit hör, jemlikt allmänna regler, icke endast det fall, att *A* låter tillgreppet verkställas af inkapabel person, utan äfven det fall, att verkställaren befinner sig i *error* (äfven oursäktlig, såvidt också den

utesluter *dolus*); jemväl det fall bör föras hit, att *A* till den godtroende *M* säljer *X*:s sak och låter *M* sjelf hemta saken ur *X*:s innehaf (på en gård; ute på marken etc.), så att innehafvet aldrig öfvergår till *A* personligen: fallet är icke att uppfatta såsom bedrägeri (hvilket i svensk rätt endast skulle kunna konstrueras, försåvidt *X* gjort och åsyftat göra sin vinst på *M*:s bekostnad); jfr. emellertid **N. J. A.** 1899, 62. — Det fall, att tillgrepp sker genom att låta *djur förtära växande gröda*, lærer lagstiftaren få anses hafva i **Str. L.** 24: 8 undantagit från tjufnad. Så som nämnda § affattats (»på annans egor»), gör den nämligen ingen skillnad emellan bete, som utgjorts af naturprodukt och af kulturprodukt; sålunda kommer äfven uppsåtligt insläppande af kreatur på främmande åker, stubb, klöfvervall m. m. endast under 24: 8. Men naturligen blir det tjufnad, om *A* uppsåtligen låter sin häst äta *X*:s hafre ur en säck, som befinner sig i *X*:s innehaf; likaväl som om *A* uppsåtligen underlåter att hindra sin hund från att förtära kött i en viktualiebutik o. s. v. [En annan sak är, att då requisitet innehåller en handling af bestämd form (klättring, inkrypande § 5), detta måste förstås om *menskliga* handlingar, icke om motsvarande djuriska rörelser, jfr. ned *h. 1.*]

3. Eganderättskränkningen.

Såsom förut anmärkt, anses eganderättskränkningen vid tjufnadsdeliktet företagen i och med besittningskränkningen, och frågan om en särskild tillegnelsehandling, kan därför endast uppstå på det undantagsområde, der tjufnad föreligger *utan* besittningskränkning (jfr. ned. *ad* § 3). Omvänt kan alltså en efter tillgreppet företagen expressiv tillegnelsehandling, t. ex. försäljande, förtärande, icke innebära något nytt delikt eller öfverhufvud konstitutivt inverka på brottsligheten. Möjligen ville man — i analogi med en mellankommande doms förmåga att åtskilja sådana handlingar, som eljest skulle utgjort en kriminell enhet

— härifrån undantaga det fall, att, sedan lagakraftvunnen dom ågått för tjufnaden, brottslingen *derefter* begår en faktisk eganderättskränkning med hänsyn till det stulna godset, t. ex. gräfver upp och försäljer det: denna sista handling skulle då betraktas såsom fristående från det föregående tillgreppet och blifva sjelfständigt straffbar såsom försnillning. Emellertid kan denna uppfattning, hvilken skulle konstituera en skillnad emellan det fall, att tjufven behållit godset oförändradt och att han t. ex. omsatt det i penningar, icke antagas öfverensstämma med svensk rätt. Den är sjelfklar från en ståndpunkt, som direkt bygger brottsligheten på antisocialt sinnelag; men då brottet närmast bygges på rättskränkning (S. A. G. § 122), är tjufnadsbrottslighetens innehåll (så länge intet nytt rättsskyddadt innehaf uppstått, j. n.) uttömdt, i och med det att eganderätten definitivt anses såsom kränkt, och den stränghet, som träffar tjufven, derigenom att blotta besittningskränkningen anses innebära eganderättskränkning, kommer honom å andra sidan till godo derigenom, att en efterföljande faktisk eganderättskränkning juridiskt blir utan verkan. I detta resultat ändras ingenting, om utståndet straff för tjufnaden kommer emellan tillgreppet och det slutliga förbrukandet. Men skulle undertiden saken hafva kommit i främmande innehaf, t. ex. huset eller våningen, der tjufgodset gömmts, öfvergått i annans besittning, så är kontinuiteten bruten: tjufvens innehafstagande blir då rättsstridigt, och handlingen blir tjufnad.

Ett giltigt *samtycke* af egaren utesluter naturligen eganderättskränkningen och dermed tjufnadsdeliktet, hvar dan sålunda endast kan eventuellt återstå en kränkning af annan sakrätt eller af besittning. I dylika fall kan, genom »konvertering», egaren komma att juridiskt stå såsom gerningsman och den faktiske gerningsmannen juridiskt såsom medhjelpare (jfr. Förs. Subj. § 65). Angående samtyckets giltighet gälla allmänstraffrättsliga regler, enär be-

stämmelserna i § 3 m. 5 endast gälla *innehafvaren* såsom sådan: den som med samtycke af 13-åring tillgriper dennes sak ur förmyndarens besittning, gör sig således skyldig till tjufnad, och detta förhållande ändras icke, om än den trettonårige egaren kan anses hafva besittning *jemte* förmyndaren (jfr. ofv. ad. B, 1 b).

II. Det subjektiva momentet.

Framställningen af det subjektiva rekviritet delar sig i två hufvuddelar. Enligt allmänna regler skall »det subjektiva täcka det objektiva», d. v. s. det objektiva rekviritets bestämningar skola samtligen ingå i brottslingens uppsåt. Derutöfver måste undersökas, huruvida ytterligare subjektiva bestämningar böra fordras för tjufnadsdeliktet (o: frågan om *animus lucri*, jfr. Allm. Br. § 5).

A. Subjektivt täckande af det objektiva rekviritet.

Det subjektiva täckandet skall omfatta båda sidorna af det objektiva, alltså 1) objektet, 2) handlingen.

ad 1. Med hänsyn till den subjektiva reflexen af tjufnadsobjektets ofvan omtalade egenskaper må följande anmärkas.

Värdet skall af tillgriparen hafva uppfattats såsom *marknadsvärde*. Den som tillgripit ett bref utan kännedom om att det besitter värde såsom autograf (I A n. 4, b) begår således ej tjufnad; ej heller gäldenären, som tillgriper en vaxel från dess egare, utan att lägga märke till att vaxeln blifvit indosserad in blanco (för det fall, att han vet detta: jfr. ned. B om *animus lucri*) etc.

Det objektiva momentet *kulturprodukt* måste på det sätt ingå i uppsåtet, att brottslingen inser, att menskligt arbete objektiverats i saken (t. ex. att riset hopsamlats, träden fällts o. s. v. af menniskohand), *resp.* inser den faktiska situation, som gör, att objektet oansedt sitt indivi-

duella ursprung, är att betrakta såsom kulturprodukt (t. ex. att platsen, der tillgreppet sker, är en trädgård). Har *A* sjelf företagit nämnda arbete på objektivt rättsenligt sätt (t. ex. enligt aftal med egaren) så kan, oansedt hvad uppsåt han dervid må hafva haft, denna handling (fällande af träd etc.) icke i och för sig blifva straffbar. Men om, å andra sidan, mellan *A*:s arbete och tillgrepp, en tid förflutit, hvarunder saken såsom kulturprodukt funnits i den berättigades besittning, så kan det icke rimligen inverka till *A*:s förmån, att han redan vid sin första handling haft uppsåt att sedermera tillägna sig saken: tillgreppet blir då tillgrepp af kulturprodukt. Uppsåtet vid den första handlingen, såvidt den är objektivt rättsenlig, blir öfverhufvud utan inverkan på en följande, derifrån markeradt skild handling. — Har åter tillgreppshandlingen företagits i sammanhang med den första handlingen, så skulle visserligen en sträng teoretisk konsekvens leda till att åtskilja de fall, då uppsåtet funnits redan vid den första handlingens företagande och då det uppstått efter detta ögonblick (o: handlingen skulle i förra fallet anses företagen emot naturprodukt och i det senare mot kulturprodukt). Dock torde vara riktigast att här antaga ett slags *dolus generalis* och genomgående betrakta handlingen *in toto* såsom riktad emot naturprodukt. Den som enligt aftal fäller träd för annans räkning och i sammanhang med fällandet medtager träd, bör sålunda, derest det tillgripnas värde icke öfverstiger 15 kronor, föras under 24: 3 (icke under 20: 1), oansedt huruvida tillgreppsuppsåtet uppstod före eller efter fällandet; den som för annans räkning hugger gräs på naturlig äng och under enahanda omständigheter tillgriper mer eller mindre deraf, föres under 24: 3; den som begår motsvarande handling i fråga om vindfälle, som han hopsamlat, under 24: 4; den som tillgriper lingon, dem han sjelf för annans räkning plockat, blir straffri — allt förutsatt, att arbetet och tillgreppet

verkligen utförts i sammanhang; har saken, under tiden mellan arbetet och tillgreppet, varit ur den tillgripandes besittning, torde sammanhanget gemenligen få anses brutet.

Med hänsyn till requisitmomentet *främmande dominium* gäller den oeftergifliga (men visserligen icke alltid af praxis tillräckligt beaktade, jfr. dock N. J. A. 1907, 471) regeln, att *error* derutinnan, likaväl som beträffande hvarje annat objektivt requisitmoment, *alltid* — och icke endast då den beror på *faktiskt* misstag — upphäfver handlingens karakter af tjufnad (dervid annat delikt, eventuellt egenmäktigt förfarande, naturligen kan återstå, Allm. Br. § 37. 2). Hur oriktig än tillgriparens åsigt, att saken är hans, må vara, den får dock icke bedömas efter den civilrättsliga satsen *error iuris nocet*. Den skulle naturligen under omständigheter kunna innebära *culpa*; men då sådan icke här är straffbar, måste den leda till straffrihet *q. h.* Likasom sålunda, inom motsvarande område af 24 K., den, som, under inflytande af en oriktig åsigt att viss främmande mark är hans, plöjer etc. på marken, icke kan fällas till ansvar för åverkan, så kan *mut. mut.* intet ansvar för tjufnad ådömas; och, teoretiskt taladt, gör det häruti ingen skillnad, huruvida den juridiska oriktigheten af åsigten är alldeles uppenbar, eller tvistefrågan, efter olika meningar inom domstolarne, afgöres genom knapp majoritet i *H. D.*: såvida det *in casu* verkligen kan antagas, att handlingen skett under inverkan af den oriktiga åsigten, får intet uppsåtligt tjufnadsbrott anses föreligga. Det gör således *i detta afseende* icke minsta skillnad, huruvida tillgriparen *faktiskt* förväxlat främmande sak med sin sak eller genom *juridiskt* misstag anser sig sjelf vara egare till främmande sak. — Ett falskt antagande af tillgriparen, att saken tillhör person, gentemot hvilken hans handling skulle utgöra *bodrägt*, måste likaledes hafva den verkan att utesluta tjufnad; i detta såväl som andra dylika fall visar särskildt möjligheten af tjufnadens höga bestraffning på grund af itera-

tion, att denna teoretiska konsekvens äfven är praktiskt nödvändig. Afdömandet af fallet bör ske genom tillämpning af regeln *minus includit minus* (Allm. Br. *ib.*). — Ett misstag deremot angående gränslinien emellan brottsrequisiterna inbördes — *A* känner existensen af bodräftsinstitutet och anser, med felaktig tolkning, sin handling böra subsumeras under detta delikt och icke under tjufnad — leder lika litet här som eljest till hans friande från det svårare deliktet: här föreligger en form af den specifikt straffrättsliga *error iuris*, d. v. s. misstag om strafflagens innehåll.

Sakens befintlighet i *besittning* kan vara täckt af uppsåtet, antingen i och med insigt om sakens yttre läge eller om dess förhållande till viss person (jfr. ofv. I B, 1 *a*, *a*). I sistnämnda afseende bör erinras, att utaf *A*:s personliga kännedom om *X*:s förmåga och vilja att besitta kan bero, att saken med hänsyn till *A* (undantagsvis!) anses befinna sig i besittning. För det fall, att saken icke är eller icke af *A* insetts vara i besittning, då således tjufnad icke kan föreligga, må i förbigående anmärkas, att det måste straffrättsligen anses innebära en skillnad, om *A* i besittningstagandets ögonblick känner sakens egare eller icke. I båda fallen är *A*:s besittningstagande (åtminstone subjektivt) icke i och för sig rättsstridigt; i båda fallen kan ett senare tillägnande vara straffbart. Men helt visst vore det i förra fallet orimligt, om *A*, genom blotta lysandet, skulle kunna alldeles undgå straff för ett följande tillägnande (nemligen derest egaren icke observerat lysningen och *A* icke kunde visas hafva vetskap om något tillkännagifvande af egaren). Derfor är 22: 19 icke tillämplig på detta fall, hvars straffbarhet icke understiger utan öfverstiger 22: 19 *m.* 2 (och således ännu mer 22: 19 *m.* 1); här bör 22: 11 tillämpas. Har deremot *A* tagit saken utom besittning och utan att känna egaren, så är den en gång hittegods och kan sedan icke förlora denna egenskap derigenom att *A*

på ena eller andra sättet får kunskap om egaren; här blir derför aldrig 22: 11 utan endast 22: 19 tillämplig. För ifrågavarande område gäller alltså följande schema:

besittningstagande af sak *i* besittning = tjufnad;

besittningstagande af sak *utom* besittning, *med* kännedom om egaren: *q. h.* straffritt, men följande tillegnelse = förskingring 22: 11;

besittningstagande af sak *utom* besittning, *utan* kännedom om egaren: *q. h.* straffritt, men 22: 19 tillämplig, om der (*r. i m. 1* eller *i m. 2*) nämnda förutsättningar inträda.

Om innehafstagandets rättsstridighet icke är täckt subjektivt (t. ex. vid förvexling af den främmande saken med egen sak), så kan ett senare tillegnande väl utgöra förskingring, men icke medföra, att innehafstagandet blir straffbart såsom tjufnad. Jfr. **N. J. A.** 1881, 412; **Naum.** 1882, 445.

Beträffande requisitmomentet *främmande* besittning, är tydligt, att om tillgriparen oriktigt tror sig *ensam* hafva besittning, då i själfva verket sambesittning finnes, tjufnad icke föreligger: handlingen måste då bedömas, såsom om ingen sambesittning funnits, alltså (för hvad angår det reguliera tjufnadsområdet) enligt 22: 11.

ad 2. Handlingen. Tillgreppshandlingen måste innehålla *hela* uppsåtet: ett successivt uppsåt, t. ex. innehafstagande i syfte af olofligt brukande + senare uppsåtlig tillegnelsehandling blir icke tjufnad (utan realkonkurrens emellan 22: 12 och 22: 11, jfr. **Allm. Br.** § 4). Det är förut anmärkt, att en och samma handling kan vara apprehension eller icke, allteftersom uppsåtet gått ut på att *in continenti* bortföra saken eller icke.

Det i uppsåtet nödiga momentet af *besittningskränkning* kan naturligen, äfven der den handlande vet, att saken är i främmande besittning, deficiera derigenom, att han antingen oriktigt uppfattar sin handling såsom icke

rättsstörande (t. ex. i det han tror sig hafva besittarens samtycke) eller rättsstöringen såsom (på grund af oriktigt antagen intressekollision) icke rättsstridig; jfr. ofv. *ad I B, 1 a, i. f.*

Om *eganderättskränkningen* såsom subjektivt moment gäller *mut. mut.* det nyss sagda. Gränsfall (mot *furtum usus*) med hänsyn till bevisningen om tillegnelseuppsåt, se **Schmidt J. A.** 13, 94, 102; **N. J. A.** 1874, 198. — I öfrigt bör, *oberoende* af den senare frågan om *animus lucri*, fasthållas, att tjufnadsuppsåtet, i det det angriper eganderätten, måste rikta sig på *värdet* och gå ut på öfverförandet af värdet från den rätta förmögenhetssferen till en annan. Deraf följer, att ett uppsåt, som icke i något hänseende innehåller ett tillgodogörande af värdet, eller som icke afser att bringa värdet utom egarens förmögenhetssfer, icke är tillräckligt för tjufnad. Ett innehafstagande helt och hållet bestämdt af syftet att omedelbart skada eller förstöra saken, är icke tjufnad. Derest nämnda syfte omedelbart realiserar, föreligger *skadegörelse*; i annat fall föreligger närmast egenmäktigt förfarande; och naturligen, derest det rättsstridiga innehafstagandet längre fram följes af en tillegnelsehandling (*incl.* förstörande etc.), förskingring enligt 22: 11. Lika litet föreligger tjufnad t. ex. då en sak borttages endast för att derigenom undanrödja bevis om brottslig gerning. — Om uppsåtet icke går ut på att bringa värdet ur egarens förmögenhetssfer, utan omedelbart använda saken i egarens intresse, kan icke heller tjufnad anses föreligga. Har egarens samtycke kunnat presumeras, är handlingen naturligen straffri; i motsatt fall lär den få föras under extensionen af **Str. L.** 10: 20. Så t. ex. stalldrängen, som utfodrar hästarne med annat eller rikligare foder, än husbonden tillåtit o. s, v.

B. *Animus lucri.*

Den omstridda frågan, huruvida *animus lucri* är requisitmoment vid tjufnadsdeliktet, bör besvaras *jakande* (jfr. S. A. G. § 91; dervid måste man dock icke förgäta den viktiga regeln: *species lucri est ex alieno largiri et beneficii debitorem sibi acquirere*. l. 56 § 1 D. de furt. 47, 2). Frågan om tjufnadsdeliktets existens *in casu* bör nemligen icke afgöras enbart efter resultatet med hänsyn till viss rättighets kränkning och insigt derom, utan äfven med hänsyn till den psykologiska arten af samhällsfarligheten, jemfördt med den mer eller mindre infamerande verkan i den allmänna opinionen, som tjufnadsstraffet knappast undgår att utöfva. Den psykologiska beskaffenheten är uppenbarligen helt annan vid det lukrativa, parasitiska tillgreppet än vid den på öfversitteri, sjelffrådighet, hänsynslöshet etc. beroende eganderättskränkning, som icke är förenad med uppsåt till någon som helst vinst för egen räkning. Därför är det icke tillräckligt, att uppsåtet gått ut på att öfverföra värde från en förmögenhetssfer till en annan; detta öfverförande måste äfven af den tillgripande uppfattas såsom innebärande en vinst för sistnämnda förmögenhetssfer, så att värdeöfverförandet icke af honom anses neutraliseradt genom ett värdeöfverförande i motsatt riktning. Icke blott en sak af marknadsvärde, utan äfven t. ex. en skuldsedel af fullt solvent person (åtminstone till en del af dess belopp) kan betraktas såsom equivalent. Lika med den faktiskt lemnade equivalenten torde under omständigheter det fall böra anses, att tillgriparen har den grundade tillförsigten, att en equivalent skall komma egaren till godo. Härvid måste först och främst utredas, att det i tillgreppsögonblicket verkligen var hans mening, att en fordran skulle uppstå och hans öfvertygelse, att denna fordran skulle komma att infrias. Deremot kan det icke vara afgörande, huruvida fordran var juridiskt giltig (till-

griparen är t. ex. omyndig); det är här icke fråga om ett objektivt upphäfvande af eganderättskränkningen, utan om beskaffenheten af det subjektiva tillståndet hos tillgriparen. Likgiltigt är, huruvida egaren får fordran på tillgriparen eller på annan person. Mejerikusken t. ex., som emot husbondens förbud lemnar mjölk på kredit i stället för pr kontant, gör sig endast i det fall skyldig till tjufnad (20: 3 m. 1), att han inser (enligt reglerna för *dolus eventualis*), att husbondens dervid uppkommande fordringar äro helt eller delvis värdelösa. Hade han icke denna insigt, så kan hans handling, till den del den dock innehåller ett uppsåtligt riskerande af husbondens förmögenhet, möjligen straffas enligt 22: 14, men icke såsom tjufnad (*r. förskingring*). — Om tillgreppet tvärtom är afsedt att utgöra vederlag för en redan bestående *fordran på egaren*, gäller det motsvarande. Kan det visas, att detta var uppsåtet i tillgreppsögonblicket, torde tillgreppet, så långt det täckes af fordran (åtminstone af förfallen sådan), icke kunna anses innebära *animus lucri* (endast komma under 10: 20): i ett äldre rättsfall (**Schmidt, J. A.** 34, 570) har ett medelst våld föröfvadt tillgrepp icke ansetts innefatta rån, enär inculpatens motiv till handlingen varit att göra sig betald för en spelskuld; af senare rättsfall jfr. **N. J. A.** 1880, 413. — Det sagda gäller likväl med det förbehåll, att uppsåtet icke innehåller ett element af *lucrum* med hänsyn till tredje man (fordringsegare i konkurs, som *animo domini* tillgriper något ur massan för att på andra borgenärers bekostnad få sin fordran fullt betäckt, lärer svårligen undgå ansvar för stöld).

III. Allmänstraffrättsliga frågor.

1) *Förberedelse och försök.* Jfr. ad §§ 13, 5.

2) *Subjektspluralitet.* Om frågor, som allmänt röra tjufnadsbrottet, jfr. ad §§ 10, 11, 12. Särskilda hithörande frågor jfr. ad § 2, n. 6; § 3, m. 1, n. 6 etc.

3) *Konkurrens*. Jfr. *ad* §§ 8, 9.

Är brottssubjektet sådan person, som sägs i **Str. L.** 25: 22, hvilken på grund af sin embetsställning »förvarar» saken (25: 11), uppstår frågan om förhållandet emellan 20 K. och 25: 11. Mellan vanlig förskingring 22: 11 och tjufnad eger naturligtvis ett rent uteslutningsförhållande rum, i det requisiterna falla logiskt utom hvarandra (likasom också, på grund af »specialitet», emellan 25: 11 och 22: 11). Men här står saken annorlunda. Den särskilda straffbarhet, som embetsställningen medför i fallet 25: 11, bör ingalunda inskränkas till området för det tekniska begreppet förskingring 22: 11, hvilket förutsätter ensambesittning. Embetsmannen kan mycket väl å embetets vägnar tillsammans med andra personer hafva saken i förvar. Hans brott utgör då, enligt allmänna regler, icke förskingring utan tjufnad, men häruti ligger icke minsta anledning att förskona honom från den särskilda rättsverkan af embetsbrottet såsom sådant. Å andra sidan — och häruti framstår en skillnad mellan tjufnad och förskingring 22: 11 — finnes lika litet någon grund att förskona honom från den särskilda stränghet, som (i afseende på iteration m. m.) gör sig gällande vid tjufnadsbrottet. Lagens ord i 25: 11 (*»tillgriper och förskingrar»*) kunna icke heller anses lägga hinder i vägen för ett samtidigt åberopande af denna § och 20 K., om de ock kunna anses vid 25: 11 stadga en senare konsumtionspunkt (förskingrandet) än den inom 20 K. normala (apprehensionen). Den alltså mellan ifrågasvarande lagrum uppstående konkurrens bör riktigast hänföras till den i 4: 1 *m.* 2 uppställda typ.

4) *Iteration* se §§ 6, 7.

§ 2.

Den, som å skog eller mark, deri han ej eger del eller den han ej innehafver eller eger rätt att nyttja,

oloffigen fäller träd, i uppsåt att trädet eller något deraf sig eller annan tillegna, eller, i sådant uppsåt, oloffigen tager, af växande träd, ris, gren, näfver, bark, löf, bast, ollon eller nötter; varde, ändå att han det icke bortfört, ansedd såsom hade han stöld föröfvat, der värdet går öfver femton Riksdaler. Går det ej öfver femton Riksdaler; vare lag, som i 24 Kap. sägs.

(B. B. 10: 5; L. K. 27: 3; L. B. 27: 3; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 24: 3).

1) *Brottssubjektet*. Med hänsyn till *delegare*, såvidt denne missbrukar sin rätt i samfällighet, blir Str. L. 24: 6 tillämplig. Deremot har lagstiftaren icke yttrat sig om *egare* (*incl. delegare*), som genom dylik handling kränker tredje mans rätt. Om detta fall icke skall bli straffritt, är ett strafförfarande *ex analogia* oundvikligt och detta gäller vare sig den innehafvare, hvars rätt kränkes, har eganderätt i ordets egentliga mening till ifrågavarande naturprodukter (t. ex. har köpt vissa bestämda träd på rot), eller endast nyttjanderätt (afverkningsrätt efter vissa grunder) till skogen eller marken. Rättspraxis har i dessa fall, hvilkas freqvens gör en lösning på lagstiftningens väg önskelig, stundom antagit straffrihet, stundom (analogiskt) tillämpat Str. L. 24: 6; jfr. *J. O:s Emb. Ber.* 1908, 184 ff.

Innehafvare af jord, som begår den här nämnda handling, kan i olika fall blifva att bedöma på ganska olika sätt. Vi åtskilja innehaf *med* och *utan animus domini*, samt, vid saknad af *a. d.*, innehaf *för egen* eller *för annans räkning*. I alla dessa fall kan handlingen kränka antingen *egare* eller *tredje man*.

Innehafvare *animo domini* kan vara antingen *b. f.* eller *m. f. possessor*. I förra fallet är naturligen ifrågavarande handling, såvidt den träffar egares rätt, straffri; såvidt den kränker tredje mans rätt, gäller helt och hållet hvad ofvan sagts om *egare*. En innehafvare åter *animo domini*, hvilken *m. f.* besitter främmande fastighet, kan visserligen under

omständigheter, genom tillgreppet i fråga anses begå en fullt uppsåtlig kränkning af eganderätt. Men i allmänhet är en dylik handling i och för sig icke straffbar. Har han nemligen fått sitt innehaf under formellt rättsenlig titel (t. ex. genom att tillträda arf), så kan han icke, äfven om han från början varit *in m. f.*, åtkommas vare sig enligt 20 eller 24 K. **Str. L.** Visserligen är det mycket möjligt, att hans åtkomst kan i och för sig innehålla ett straffbart moment: har han åtkommit egendomen t. ex. genom att undandölja testamente (**Ä. B.** 18: 2), blir **Str. L.** 22: 2 *m.* 4 tillämplig; har han förtegit den honom bekanta tillvaron af »närmare arfving», förklarar **Ä. B.** 14: 2 hans tillträdande af arfvet för »bedrägeri» o. s. v. Men de derefter följande särskilda tillgreppen af förmögenhet, vare sig naturprodukter eller annat, blifva icke hvar för sig straffbara: deras straffbarhet måste anses anteciperad i den handling, hvarigenom han satte sig i besittning af den främmande förmögenheten såsom ett helt. Deraf följer åter, att en *mala fides superveniens* i dylika fall icke straffrättsligen kan få någon verkan (såvida den icke är förbunden med någon positiv handling af ofvannämnda art, t. ex. undandöljande af testamente): likasom bedrägeri *in toto* icke uppstår, så kunna de särskilda handlingar, hvarigenom han tillgodogör sig den främmande förmögenheten, icke utgöra åverkan, försnillning el. dyl. — Har han åter på ett formellt rättsstridigt sätt förskaffat sig innehaf af fastigheten, så föreligger det i 24: 1 omtalade *intagandet* af mark: tillgrepp af naturprodukt blir i dylikt fall att bedöma enligt vanliga regler, och således eventuellt att straffa enligt 20: 2. »Innehafver» i sistnämnda lagrum kan nemligen icke afse annat innehaf, än det, för hvilket en rättstitel finnes. Nämnda förfarande i sin helhet innebär sålunda brottslighet enligt 24: 1 och 24: 3 (r. 20: 2) i realkonkurrens.

Ett innehaf *utan animus domini* men likväl *för egen räkning* är t. ex. boställshafvares. Dennes kränkning af

egares rätt (boställshafvare, som olofligen afverkar skog) måste otvifvelaktigt föras under 24: 7: äfven om han icke sjelf är brukare, måste handligen *ex analogia* bestraffas enligt nämnda §. Dylik innehafvares kränkning af *tredje mans* (t. ex. brukares) rätt, måste bedömas i enlighet med hvad ofvan sagts om egare och *b. f. possessor*.

I fråga om innehaf *för annans räkning*, måste man åtskilja enskild tjenare och annan innehafvare. Den sistnämnde, t. ex. god man, som sköter frånvarandes egendom, kan icke komma under 20 K., enär han måste anses utesluten genom uttrycket »innehafver» i 20: 2. Vanligen kan han icke heller komma under 24 K., då sjelfva afverkandet etc. blir en fullt rättsenlig handling, såvidt han sköter egendomen helt på egen hand. Men naturligen kan ett genomfördt tillegnande af de ursprungliga naturprodukterna såväl som af annat gods efter omständigheterna leda till ansvar antingen för förskingring (22: 11) eller trolöshet emot hufvudman (22: 14). Om en *enskild tjenare* gäller icke det samma. Det undantag beträffande innehåf, som lagstiftaren gjort i 20: 2, måste, för hvad angår enskild tjenare, anses upphäfdt genom bestämmelsen i 20: 3 m. 1; eller m. a. o. begreppet innehaf, såvidt det inom 20 K. verkar upphäfvande på tjufnadsrequisitet, kan icke anses innefatta enskild tjenares innehaf (med hänsyn till gods, som kan anses vara af husbonden lemnadt i tjenarens vård). Deremot är naturligen icke skillnaden emellan naturprodukt och kulturprodukt upphäfd genom 20: 3 m. 1, hvadan den enskilde tjenaaren (han må hafva innehaf eller icke) för tillgrepp utaf dylika naturprodukter af icke öfver femton kronors värde endast kan anses enligt 24: 3. Har han på grund af sin tjänst rätt att på egen hand fälla träd o. s. v., gäller hvad nyss nämndes om god man etc., att sjelfva afverkningen då är objektivt rättsenlig. Först ett eventuellt senare tillgrepp blir då straffbart, men här alltid enligt 20: 3 m. 1; 24 K. kan icke användas, eftersom objektet, oansedt värdet,

genom afverkningen förvandlats till kulturprodukt; och förskingring får, jemlikt 20: 3 m. 1, icke antagas.

»Eger rätt att nyttja»: jfr. **Str. L.** 24: 7, jemlikt hvilken § brukare af legd jord, i hithörande fall, oansedt det tillgripnas värde, alltid straffas efter 24: 3. Ett faktiskt brukande, utan rätt, inrymmes icke i denna klausul; jfr. hvad ofvan nämndes om dylikt innehaf. För att handlingen skall falla utom 20: 2, måste den jord, der tillgreppet sker, verkligen ingå i det till brukande upplåtna området; är den *toto genere* derifrån undantagen, blir 20: 2 tillämplig. — Beträffande en nyttjanderätt (t. ex. afverkningsrätt) till skog etc., som icke går in under Lagens bokstafliga uttryck i 24: 7, kan det tagas för gifvet, att en sådan under alla omständigheter utesluter tillämpning af 20: 2; om dylika falls bedömande inom 24 K. råder osäkerhet i rättspraxis (jfr. **N. J. A.** 1906, 305), huruvida 24: 3 eller 6 bör derå vara tillämplig; då sistnämnda för delegares inbördes öfvergrepp uppställda § stundom tillämpats på egare, som kränkt afverkningsrätt, torde man funnit konsekvensen fordra (helt visst emot Lagens mening), att innehafvare af sistnämnda rätt äfven betraktades såsom delegare gentemot egaren.

2) *Objektet*. Begreppet *träd* får lika litet extenderas som den här gjorda uppräknigen af trädets delar. Växtart, som, ehuru vedartad, endast uppträder som *buske* (o: grenarne dela sig nära jorden) och aldrig utvecklar sig sig till träd, kan icke föras härunder. Deremot har tillgrepp af dylik växt, nemligen mistel (*Viscum album*), af rättspraxis (**N. J. A.** 1900, 409) hänförs till 24: 3 (i enlighet med bestämmelsen om växande gräs). Huruvida åter det *enskilda* exemplaret hunnit den utveckling, som öfverensstämmer med begreppet träd, eller det ännu har buskform, torde, i betraktande af att (hassel)nötter, ehuru hasseln merendels uppträder såsom buske, af lagstiftaren upptagits bland här nämnda delar »af träd», få anses likgiltigt. *Förtorkadt* träd (och del däraf) kan icke ingå under begreppet

växande träd, hvilket icke är identiskt med på rot stående träd (detta fall måste sålunda föras under 24: 4).

3) *Handlingen*. Ifrågavarande § erbjuder den afvikelse från det allmänna tjufnadsrequisitet, att konsumtionspunkten är tidigare. Apprehension i egentlig mening fordras nemligen icke, utan blotta afskiljandet från fastigheten innebär brottets fullbordan, äfven om uppsåtet gått ut på att först längre fram bortföra det afskilda föremålet. Då lagen icke, beträffande uppsåtet, antyder något om den tidpunkt, då brottslingen beräknat företaga bortförandet, måste stölden (alldeles som, i motsvarande fall, åverkan enligt 24: 3) anses fullbordad, äfven om brottslingen först efter längre tid ämnat hemta det afverkade; och således t. ex. det fall föras under 20: 2, att han i förväg afverkat, för öfver femton kronor, ris o. d., hvilket han sedan ämnat bortföra på skilda tider i många små portioner. — Naturligen kan detta speciella stadgande så mycket mindre inverka på bestämmande utaf konsumtionspunkten inom det allmänna tjufnadsrequisitet, som hela stadgandet först genom K. F. ¹⁶/₆ 1875 inflöt i 20 K., dervid handlingen för detta fall förblef så bestämd som den förut varit (och ännu är) vid 24: 3; det af ålder utbildade tjufnadsrequisitet måste tydligen häraf anses oberördt.

4) *Värdet såsom gräns emellan 20: 2 och 24: 3*. Om brottssubjekt och objekt äro af den i 20: 2 nämnda beskaffenhet, beror det på *värdet* af det afverkade, huruvida 24: 3 eller 20: 2 är att använda. Fråga uppstår då, huru det fall skall bedömas, att brottslingen å särskilda ställen eller tider företagit afverkningar, hvilkas sammanlagda värde öfverstiger snatterigränsen, medan färre eller flera utaf de särskilda afverkningarna stanna inom densamma. Å ena sidan är tydligt, att ett under viss tid någorlunda oafbrutet fortgående afverkande icke får upplösas till en serie af brott enligt 24: 3, derför att möjligen det vid hvarje särskildt tillfälle afverkade icke öfverstiger fem-

ton kronors värde; icke heller, derest detta varit fallet med några, men icke med alla afverkningar, till en vexlande serie dels efter 20: 2, dels efter 24: 3: en omfattande skogsafverkning (hvad lagstiftaren framför allt afsett i 20: 2) måste ju alltid tänkas fortgå under viss tid, *p. c.* längre ju större afverkningen och följaktligen ju svårare brottet är. Å andra sidan kunna tydligen *icke* 20: 8, 9 tillämpas, så att alla de afverkade värdena skulle, blott därför, att handlingen komme under *en* lagföring, sammanräknas, och 20: 2, jemförd med 20: 8 eller eventuellt med 20: 9, komma till användning. Ett sådant förfarande förutsätter ju, att de särskilda handlingar, vid hvilka värdet hållit sig inom snatterigränsen, kunna betraktas såsom snatterier, hvilket här icke är förhållandet. Frågan måste därför så besvaras, att hvad som för naturlig uppfattning framstår såsom *en* afverkning, äfven om den företagits genom till viss grad skilda handlingar, måste sammanräknas, men icke mera. Härvid är icke blott tidsskillnaden att taga i betraktande, utan äfven olikhet med hänsyn till ställe, der afverkning skett; målsegande, hvars rätt kränkts; huruvida det afverkande bortförts på vidt skilda tider eller i ett sammanhang (dervid man dock icke får glömma, att brottet är fullbordadt redan med afverkandet, icke först med bortförandet, j. o. *sub* 3). Om emellertid, jemlikt dessa regler, de föreliggande handlingarna uppdelas sig på 20: 2 och 24: 3 och *icke* kunna sammanfattas till ett brott eller till en serie af brott enbart utaf typen 20: 2, så är dock icke uteslutet, att dessa brott likväl kunna tillsammans utgöra fortsatt förbrytelse, och sålunda straffet utdömas efter 20: 2 (*resp.*, derest flere brott enligt 20: 2 skulle innefattas i serien, efter 20: 9) jfdt. med 24: 3. Omfånget af begreppet fortsatt förbrytelse sträcker sig nemligen längre än den nyss angifna krets, inom hvilken handlingarna få räknas såsom *en* afverkning; och dertill kommer, att lagstiftarens intentioner, sådana de uppenbara sig i 20: 8 och 9,

tydliga äro att på detta område utsträcka synpunkten af fortsatt förbrytelse till det längsta möjliga. Dock kunna naturligen, med växande tidsskillnad etc., fall uppstå, der en realkonkurrens emellan 20: 2 och 24: 3 (såväl som emellan flere brott enligt 24: 3) inträder: hur mycket än andan i 20: 8, 9 må tala häremot, gör bokstafven i sagda §§ detta resultat oundgängligt.

5) *Förhållande till andra brottsinstitut.* Till rån enligt 21: 4 kan handlingen, likasom annan stöld öfvergå, om brottslingen, anträffad å bar gerning, sätter sig med *våld eller hot, som innebär trängande fara*, till motvärn emot den, som vill *återtaga* hvad redan kan anses *tillgripet*. Deremot täcker ordalydelsen i nämnda lagrum icke det fall, att brottslingen öfvar motvärn emot den, som vill hindra honom att afverka, då ännu intet tillgrepp skett och således intet *återtagande* är möjligt. Då en extension af 21: 4 icke är tillräddig, lærer för dylikt fall endast återstå att, såvidt handlingen likväl konsumerats enligt 20: 2, använda 20: 4 *m. 6* (ehuru ordalagen, strängt taget, utesluta våld och hot af sådan intensitet), och derest den icke konsumerats, straffa våldet eller hotet såsom *del. sui gen.* efter 15 K. etc. Än mindre kan, beträffande den i 20: 2 nämnda handling, 21: 4 ifrågakomma, försåvidt värdet af det tillgripna understiger femton kronor. För dylikt fall blir 24: 16 tillämplig, i konkurrens med 15: 22 eller 23 (men icke i konkurrens med 24: 3; jfr N. J. A. 1899, 542). — Ett något *mindre prononceradt* motvärn än det i 21: 4 förutsatta, kan, försåvidt värdet går öfver femton kronor, göra handlingen till kvalificerad stöld enligt 20: 4 *m. 6*. Efter lagens uttryckssätt har man i detta fall ingen anledning att, i fråga om handlingens fortskridande, fordra mera, än att brottet konsumerats enligt 20: 2, d. v. s. att objekt af ifrågavarande art lösgjorts från fastigheten (äfven om det icke apprehenderats). Men går värdet icke öfver snatterigränsen, skulle man icke kunna tillämpa 20: 4 *i. f.:*

äfven för dylikt fall måste 24: 16 åberopas, eventuellt i konkurrens med 15: 22 eller 23. — Innefattar motvärdet *icke »skräckmedel eller hot»*, kan 20: 4 m. 6 icke användas; men äfven 24: 16, såsom endast hänförande sig till 24: 3, blir oanvändbar, försävidt värdet går öfver 15 kronor; d. v. s. frågan är identisk med den om motvärn i allmänhet vid tjufnad: detta leder icke i och för sig (o: då det icke innefattar straffbarhet efter 14, 15, 19 Kapp. etc.) till särskild straffpåföljd för brottslingen (men gifver målseganden och hans representant nödvärnsrätt enligt **Str. L.** 5: 7; jfr. äfv. 5: 11).

6) *Subjektspluralitet*. Den i 20: 11 uttryckta princip kommer till användande äfven i fråga om brott enligt 20: 2: om tvänne medgerningsmän afverkat träd för tio kronor hvardera, så straffas båda icke enligt 24: 3, utan enligt 20: 2. Ifrågavarande princip är nemligen intet undantag från allmänstraffrättsliga regler, derifrån ett slut *contrario* vore medgifvet; tvärtom är det karakteristiskt för en verklig subjektspluralitet (t. ex. verkligt medgerningsmannaskap till skillnad från »Nebentäterschaft»), att hvarje subjekt blir ansvarig för det totala resultatet.

§ 3.

Såsom stöld eller snatteri skall anses:

1. om tjenstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan enskild tjenare uppsåtligen förskingrar eller, i uppsåt att sig eller annan det tillegna, undandöljer hvad i dess vård af husbondefolket eller deras gäst lemnadt är;

2. om någon försnillar gods, som annan i hans vård under lås, försegling eller annat dylikt stängsel insatt, eller som blifvit honom förtrodt att vårda, då det ur eld, sjö eller från fiende frälsadt är;

3. om skeppare, forman eller deras folk tillgripa hvad dem förtrodt är att föra eller förvara;

4. om gästgifvare, värdhusvärd eller annan, som her-

bergerar resande eller för sin näring eller vinning emot-tager gäster i sitt hus, tillgriper hvad i dess vård af gästen lemnadt är;

5. om man svikligen tager något från barn, som ej fyllt tolf år, eller från afvita;

6. om man, i uppsåt att sig eller annan den tillegna, olofligen bortleder elektrisk ström från elektrisk anläggning. *Lag den 27 Juni 1902.*

1) till mom. 1.

(M. B. 42: 1; L. K. 22: 3 m. 2; L. B. 23: 3 m. 2; K. F. ⁴/₅ 1855, § 4; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 4).

1) *Brottssubjektet.* Den generella klausulen »*annan enskild tjenare*» visar, att de formella aftal, som Lagen utbildat för samtliga uppräknade exempel, icke äro moment i brottsrequisitet: brottssubjektet inskränker sig sålunda icke till »lagstadda» tjenstehjon etc. Dermed uppstår nödvändigheten att bestämma uttrycket *enskild tjenare*. Lagen använder detta eller liknande uttryck vid olika tillfällen, men icke såsom strängt teknisk term, utan såsom ett något sväfvande begrepp, hvars omfång måste härledas ur *ratio legis* för den särskilda lagbestämmelsen. Sålunda har, i R. B. 17: 7 (*»eget husfolk och enskilda tjenare»*), rättspraxis, vid obenägenheten att utsträcka jäfsområdet utöfver det nödvändigaste, knappast visat sig böjd att anse annan person såsom jäfvig på denna grund, än den som antingen varit partens lagstadda tjenare (enligt **Legost.** eller K. F. ¹⁸/₆ 1864) eller varit i hans »bröd» och haft en sysselsättning analog med lagstadda tjenaresh. Grunden är i nämnda lagrum det nära personliga förhållande till parten, som kan antagas, genom pietets- och auktoritetshänsyn, bringa ett sådant vittne i en svår intressekollision och påverka hans uppfattning och utsaga. Utan tvifvel finnes intet skäl att i här behandlade lagrum fatta uttrycket så inskränkt. Lagens grund är här en annan, såtillvida som, jemte nämnda

pietetshänsyn, här väsentligt spelar in den nödvändighet, hvori husbonden så ofta ser sig försatt, att lemna större eller mindre värden i tjenarens hand utan att kunna skydda sig på samma sätt som emot utanförstående; dessutom äro ju de särskilda skälen för en möjligast restriktiv tolkning af **RB. 17: 7** fullkomligt främmande för denna bestämmelse. Emellertid får man icke förbise olämpligheten af att gifva åt samma ord i Lagen — låt vara att detta icke egentligen är en teknisk term — en *alltför* olika betydelse på olika ställen och redan analogien med **RB. 17: 7** talar därför bestämdt emot att fatta *enskild tjenare* så vidsträckt som *innehafvare af enskild tjenst* (likasom man använder ordet statstjenaré = innehafvare af någon statens tjenst). Dessutom är det obegripligt, hvarför innehafvare af *enskild tjenst* skulle i detta hänseende vara så annorlunda ställd än innehafvare af *allmän* tjenst (helst Lagen i andra afseenden är så mycket strängare mot den sistnämnde). Man kan därför icke (såvida man icke vill göra någon rent godtycklig åtskillnad emellan olika slag af enskilda tjenster) utsträcka brotts-subjektet längre än till det hvardagliga språkbrukets användning af uttrycket *enskild tjenare* (hvilket långtifrån sammanfaller med *innehafvare af enskild tjenst*). Visserligen når denna användning icke obetydligt utöfver termens nyssnämnda omfång i **RB. 17: 7** (men kanske icke så långt, som uttrycket *betjenter och tjenstehjon* i **HB. 17: 4**). Först och främst ingå under »enskild tjenare» sådana fall, som i hufvudsak, d. v. s. med hänsyn till tjenstesysslornas beskaffenhet, äro med tjenstehjon etc. likartade, äfven om det formbestämda aftalet saknas. Det är härvid likgiltigt, för huru lång tid aftalet är ingånget eller huruvida det öfverhufvud ingåtts för bestämd tid; huruvida lönen utgår pr tid eller efter beting, eller huruvida kost, logis etc. ingå i löneförmånerna; huruvida tjenaren har *en* eller flere husbönder. En tjensteflicka, för tillfället anställd hos en familj, som vistas kort tid i främmande stad, och aflönad uteslutande

med visst kontant belopp pr dag, är enskild tjenare; likaså studentuppasserska, som samtidigt städar flere studentrum i olika hus; gårdskar, som utöfvar denna befattning i alla kvarterets hus o. s. v. Att tjensteförhållandet är inskränkt till ett speciellt slag af arbete hindrar icke obetingadt, att arbetaren kan, i analogi med »tjenstehjon», anses såsom enskild tjenare, försåvidt nemligen detta arbete faller inom området för vanliga tjenstehjonssysslor och arbetaren kan anses personligen knuten till arbetsgifvaren (genom att der hafva sitt hufvudsakliga uppehälle etc.): t. ex. person enkom anställd såsom ryktare vid en större gård (äfven om hans aflöning utgår endast kontant och icke i kost eller logis); deremot icke kokerska, som engagerats för en särskild middag, strykerska, som för tillfället utför arbete i en familj etc.: ehuru dessa slag af arbete höra till vanliga tjenstehjonssysslor, äro de sistnämnda personerna icke på det sätt beroende af den tillfällige arbetsgifvaren, att de skulle, efter vanligt språkbruk, kunna betraktas såsom hans *enskilde tjenare*. — Faller åter arbetet icke inom området för vanliga tjenstehjonssysslor, kan egenskapen af enskild tjenare icke grundas på analogien med »tjenstehjon», men väl på analogi med »köpmansbiträde, gesäll, lärling», der sådan kan anses föreligga. Ett biträde åt en strykerska, en skraddare etc., anställdt på obestämd tid och mot betalning pr styck, är att anse såsom enskild tjenare (deremot naturligen icke en skradderiarbetare, som hos en privat person utför skradderiarbete, äfven om lönen dervid skulle utgå med kost och logis). En kassörska i en vanlig butik eller ett vanligt kontorsbiträde är »enskild tjenare» (ett gammalt rättsfall, der jemlikt ett **K. B.** ^{14/8} 1766 en lägre banktjensteman dömdes efter 42: 1 **M. B.**, se **Flintberg** V, 558) lika väl som ett biträde vid försäljningen i butiken (jfr. **N. J. A.** 1898, 173); deremot icke t. ex. en disponent vid ett bolag; än mindre revisor i bolag; knappast kamrer, kassör etc. vid en bank, sådana

dessas platser vanligen äro beskaffade; svårligen en renskrifvare, enkom anställd som sådan (jfr. **N. J. A.** 1901, 548). Tydligen finnas många öfvergångsfall, der frågan måste afgöras efter omständigheterna *in casu*. En *fabriksarbetare* lär under nuvarande förhållanden, med hänsyn till beskaffenheten af bandet emellan honom och arbetsgifvaren, merendels icke kunna betraktas såsom »enskild tjänare», såvida han icke skulle vara antagen i den uti **K. F.** 18/6 1864 § 15 m. 1 stadgade ordning. — **N. J. A.** 1906, 15, visar, jfvt. med *ib.* 1879, 348, en utvidgning af begreppet enskild tjänare.

Det bör här erinras, att frågan om brottssubjektets egenskap af enskild tjänare blir af betydelse endast då husbondens (eller annan persons) besittning måste anses utesluten, eftersom vid sambesittning vanlig tjufnad föreligger (jfr. *ad* § 1, I B, 1 b). Strängt taget, borde därför 20: 3 m. 1 aldrig åberopas i andra fall än sådana, som eljest skulle utgjort förskingring enligt 22: 11 (o: der brotts-subjektet har ensambesittning).

2) *Objektet*. I fråga om objektets egenskaper finnes ingen anledning att utvidga det reguliera tjufnadsrequisitet. De *ad* § 1, I A uppräknade bestämningarna måste föreligga hos objektet i den tidpunkt brottet begås; deremot är det likgiltigt, huru länge de förut funnits: tjänaren har t. ex. af husbonden fått vård om fastighet, men under tiden hafva delar af densamma (gröda på åkern, frukt i trädgården), genom tjänarens åtgörande eller eljest, blifvit från fastigheten afskilda. (Beträffande gränsen emellan 20: 2 och 24: 3 jfr. *ad* § 2 n. 1). Äfven om husbondens uppdrag icke omedelbart åtföljts af innehaf för tjänaren, måste saken, då innehafvet senare inträder, anses lemnad i hans vård; detta äfven, då uppdraget icke hänfört sig till bestämdt föremål, utan till en mer eller mindre obestämd eventualitet. Tjänaren får t. ex. ett mer eller mindre allmänt uppdrag att mottaga prestationer af tredje man, eller att sjelf göra uppköp, att uppsöka borttappade saker etc. Till och med

om saken, enligt uppdrag af husbonden, af tjenaren sjelf förfärdigats eller ockuperats (han sändes t. ex. att jaga eller fiska), måste densamma, på grund af det gifna uppdraget, i det ögonblick den uppstår *resp.* ockuperas, anses af husbonden lemnad i tjenarens vård: en motsatt åsigt skulle leda till olösliga svårigheter med hänsyn till gränsen emellan hvad som lemnats och icke lemnats i vård. Men har tjenaren utan dylikt uppdrag förfärdigat eller ockuperat en sak, kan den icke på grund af hans blotta ställning såsom tjenare anses lemnad i hans vård; likaså, om han t. ex. tillfälligtvis igenfinner husbondens borttappade sak (såvida han icke skulle kunna anses hafva haft ett så vidsträckt område af husbondens egendom under sin vård, att den borttappade saken derunder innefattats).

Ordet *gäst* får icke extenderas utöfver det vanliga språkbruket: person som i tillfälligt ärende besöker husbonden, är dermed icke hans gäst. Men lika med husbondefolket måste person anses, som handlat å deras vägnar, t. ex. barn i huset.

Den omständighet, att tjenaren haft rätt att förfoga öfver saken, utesluter tydligen icke, att den får anses »lemnad i hans vård»; härvid är det i och för sig likgiltigt, huruvida saken är af fungibel natur eller icke (penningsumma, lemnad i och för uppköp; sak, lemnad till försäljning). Å andra sidan är det icke otänkbart, att tjenares befattning med en till hans förfogande ställd penningssumma varit af den beskaffenhet, att penningarna, i brist på uttrycklig föreskrift, måste anses hafva öfvergått i hans förmögenhet (hvilket icke utan vidare följer af penningens blotta fungibilitet, jfr. försnillning enligt 22: 11). För sådana fall kan ansvar enligt 22: 14 ifrågakomma: egenskapen af enskild tjenare utesluter nemligen icke möjligheten af brottssubjekt enligt sistnämnda § (äfven om en sådan koincidens ingalunda är vanlig).

3) *Handlingen*. Såsom förut anmärkt, är handlingen i dessa fall, då objektet finnes i inculpatens besittning, en

helt annan än den vanliga tjufnadshandlingen. Af Lagens uttryck »förskingrar eller... undandöljer» jemfördt med **Str. L. 22: 11** (... »eller *eljest* uppsåtligen förskingrar» — såsom generalklausul) framgår derjemte en bestämd intention hos lagstiftaren att utsträcka handlingen vid föreliggande rekvirit utöfver förskingringshandlingen. Det tillagda området innehålles i ordet *undandöljer*. Häraf får emellertid icke slutas, att undandöljande aldrig skulle kunna utgöra en förskingringshandling enligt 22: 11; men väl, att undandöljande, som under de gifna omständigheterna icke skulle konsumera förskingring, likväl kan fylla rekviritet uti förevarande lagbestämmelse. Särskildt gäller detta, om tjenaren undandolt saken på sådant ställe, att det ännu befinner sig inom området för husbondens innehaf. Förskingring skulle då, vid motsvarande handling af en *extraneus*, icke kunna antagas enligt 22: 11; men på tjenaren är utan tvifvel 20: 3 m. 1 tillämplig, försåvidt hans uppsåt att sig eller annan saken tillegna med tillräcklig tydlighet objektiverat sig i handlingen.

4). *Rättsstridighet*. Här bör det fall särskildt anmärkas, att tjenaren, då husbonden brustit i honom åliggande underhållsskyldighet, tillgripit matvaror för att rädda sig från svält. Såvida tillgreppet, kvalitativt och kvantitativt, inskränkt sig till det nödtorftiga, är den härvid föreliggande intressekollisionen af den art, att tjufnad eller öfverhufvud straffbarhet icke bör antagas. Om tjenaren genom tillgreppet afsett t. ex. att hålla sig skadeslös för uteblifven lön inträda de ofvan (*ad* § 1, II B) utförda reglerna om *animus lucri*. — Om s. k. foderstöld jfr. *ad* § 1, II A i. f.

5). *Subjektivt rekvirit*. Angående det till hithörande fall delvis angränsande kulposa »förfarandet» af husbondes egendom, jfr. det i **K. F.** ^{18/6} 1864 § 22 (jfr. *ib.* § 17, m. 3) stadgade bötesansvar. För tjenstehjon har Lagen (**Legost.** § 14) i motsvarande fall icke uppställt rättsverkan i straffrättslig form (»afkortning å lönen»).

6). *Subjektspluralitet*. Rent teoretiskt hade det kunnat sättas i fråga, huruvida icke bestämmelsen i 20: 3 m. 1 (jfr. *momm.* 2—4), till den del den innehåller en utvidgning af det reguliera tjufnadsrequisitet, borde gälla uteslutande för der nämnda brottssubjekt, och *extraneus* bedömas enligt vanliga regler (o: förskingring 22: 11, derest tjenaren haft ensambesittning). Men Lagens formulering, som icke uppställt fallet såsom ett särskildt brottsspecies eller kvalifikation, utan såsom en ren utvidgning af det allmänna tjufnadsrequisitet (*»såsom stöld skall anses»*) talar bestämdt emot en sådan tolkning, hvilken dessutom i praktiskt afseende skulle göra ganska stora svårigheter vid genomförandet. Trots samtycke af ensambesittande tjenare, gerningsman eller delaktig, kommer således en *extraneus*, gerningsman eller delaktig, att straffas icke för förskingring utan för stöld, dervid 20: 3 m. 1 bör citeras. Denna princip uppställas uttryckligen redan af K. B. ^{16/6} 1732 (Flintberg V, 552).

För det fall, att tjenaren icke företager den faktiska gerningsmannahandlingen, kan tvifvel råda derom, huruvida han bör (genom »konvertering», *Förs. Subj.* § 58) straffas såsom gerningsman eller blott såsom delaktig (dervid jfr. 20: 10); motsvarande fråga återkommer vid de följande *momm.* 2—4. Den torde böra så besvaras, att *hvarje* brottssubjekt vid ifrågavarande instituter straffas enligt sin *faktiska* position i brottet (således utan konvertering för »specialsubjektet», *Förs. Subj. ib.*); detta hufvudsakligen af det skäl, att konvertering af specialsubjektet svårligen kan anses af Lagen åsyftad under annan förutsättning, än att *extraneus* icke kan dömas såsom gerningsman enligt samma bestämmelse. Om tjenaren A (utan att hafva af brottet haft vinning, 20: 10) varit mindre väsentligt delaktig i B:s tillgrepp af sak, lemnad af A:s husbonde i A:s vård, blir sålunda B gerningsman enligt 20: 3 m. 1; A straffbar enligt samma § jfd. med 3: 4. Visserligen kan det, i betraktande af A:s

vårdnadspligt, icke ofta tänkas inträffa, att hans delaktighet inskränker sig till mindre väsentlig.

II) till *mom. 2.*

(H. B. 12: 3, 10; [L. K. 24: 2 m. 12; L. B. 25: 2 m. 11]; K. F. ⁷/₉ 1858, § 35; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 4 m. 2).

1) *Objektet.* Gods innefattar här tydligen äfven *penningar* (i trots af det alternativa uttrycket »*gods eller penningar*» i Str. L. 20: 1, 22: 1 etc.).

Uttrycket »*som annan i hans vård insatt*» måste fattas stricte o: ett verkligt aftal (tyst eller uttryckligt) rörande vårdnadsskyldighet skall föreligga. Öfverenskommelse förutsatt, är tydligen äfven sådant gods »insatt i vård», som, efter att hafva befunnit sig i sambesittning, genom den ene sambesittarens afresa etc. öfvergår i den andres ensambesittning. Den blotta vårdnadsskyldigheten är deremot icke tillräcklig; än mindre det blotta faktum, att godset befinner sig i inkulpatens innehaf. Om sålunda saken genom misstag på person införts i inkulpatens besittning, eller om den qvarglömts hos honom (utan att en tyst öfverenskommelse om vårdande får antagas), kan endast förskingring enligt 22: 11 föreligga. Det sistnämnda gäller också, om inkulpaten sjelf rättsstridigt, men utan tjufnadsuppsåt, bragt godset i sin besittning: requisitet i 20: 3 m. 2 föreligger då icke och lika litet blir 20: 4 m. 4 tillämpligt. Mången torde känna sig tveksam inför tydliga fall af *gestio negotii*, hvilka ju i realiteten föga skilja sig från en på aftal grundad vårdnadspligt. Men då förevarande bestämelse icke kan utsträckas till alla de fall, der saken genom inkulpatens egen medverkan kommit i hans besittning — det är uppenbart omöjligt t. ex. i det nyssnämnda fall, att han sjelf tagit saken rättsstridigt, fast utan tjufnadsuppsåt — synes rådligast att följa Lagens bokstaf på ofvan angifna sätt.

Bestämningen »*under läs, försegling eller annat dylikt stängsel*» är ordagrannt lika med requisitet i 20: 5 m. 3

q. v. Jfr. äfv. *ad* 20: 4 m. 3. Här bör emellertid anmärkas, att öfverensstämmelsen i ordalagen bestämdt tala mot att gifva olika omfång åt objektet i 20: 3 m. 2 och 20: 5 m. 3. Då nu af 20: 4 m. 3 jfdd. med 20: 4 m. 4 framgår, att »förvaringspersedel» af den ringa intensitet som ett försegladt brefkuvert icke utgör föremål för inbrott, är det en nödvändig konsekvens, att densamma icke heller innefattas i objektet vid 20: 3 m. 2. Icke heller kan på dylika fall vare sig 20: 1 eller 20: 4 m. 3 vara tillämplig. Ty båda dessa lagrum förutsätta, att det allmänna tjufnadsrequisitet skall vara uppfyllt, således föremålet icke vara i tillgriparens ensambesittning. Men det är, i svensk rätt, omöjligt att förneka ensambesittningen på den blotta grund, att godset gjorts oåtkomligt genom att inläggas i slutet förvaringspersedel: från en dylik ståndpunkt blefve 20: 3 m. 2 meningslös, då detta lagrum finner nödigt att såsom särskildt tjufnadsobjekt uppställa *sådant* i förvaringspersedel inneslutet gods, *som annan insatt* i inkulpatens vård. Tillgrepp ur försegladt bref i inkulpatens ensambesittning bör följaktligen, enär 20 K. är oanvändbart, riktigt uppfattas såsom förskingring enligt 22: 11 (jfr. emellertid N. J. A. 1902, 46, der denna åsigt omfattats endast af en minoritet i H. D., medan majoriteten tillämpade 20: 3 m. 2; deremot ett annat rättsfall N. J. A. 1899, 168; äfvenså äldre rättsfall, t. ex. Schmidt J. A. 24, 491, $\frac{1}{5}$ 1851, der H. B. 18: 3, icke 12: 3, åberopades).

Uttrycket »*förtrodt att vårda*» måste tolkas på samma sätt som »*insatt i hans vård*». Äfven här måste därför ett sådant tillgrepp af det inneslutna godset, som följt efter ett rättsenligt omhändertagande, genom *gestio negotii*, af förvaringspersedeln, bedömas såsom förskingring enligt 22: 11, likasom då tillgreppet af godset följt efter ett rättsstridigt omhändertagande, *utan* tjufnadsuppsåt, af förvaringspersedeln; hvaremot ett sådant omhändertagande *med*

tjufnadsuppsåt faller på en gång under 20: 4 m. 4 och ib. m. 9.

Det från den ursprungliga H. B. 12: 10 ordagrant öfverförda uttrycket »*då det ur eld, sjö eller från fiende frälsadt är*» tåler någon utvidgning öfver den rena bokstafven. Det lider sålunda intet tvifvel, att gods, som väl icke frälsts *ur* elden, men vid en eldsvåda utburits ur närbeläget hus af fruktan för eldens vidare utbredning, äfven bör föras hit; likaså gods, som icke frälsts *ur sjö*, men t. ex. vid öfersvämning af flod; eller hvad som frälsts icke från fiende i egentlig mening, men vid uppror. Jfr. beträffande det romerska institut (*»depositum miserabile»*), som är ursprunget till det ifrågavarande moderna, särskildt l. 1 §§ 1—4 D. dep. 16, 3: »*Praetor ait: 'Quod neque tumultus neque incendii neque ruinae neque naufragii causa depositum sit, in simplum, earum autem rerum, quae supra comprehensae sunt... in duplum iudicium dabo.' Merito has causas deponendi separavit praetor, quae continent fortuitam causam depositionis ex necessitate descendantem, non ex voluntate proficiscentem. Eum tamen deponere tumultus vel incendii vel ceterarum causarum gratia intellegendum est, qui nullam aliam causam deponendi habet quam imminens ex causis supra scriptis periculum. Haec autem separatio causarum iustam rationem habet... cum extante necessitate deponat, crescit perfidiae crimen... est enim inutile in causis huiusmodi fidem frangere*».

2) *Handlingen*. »Försnillandet» måste med hänsyn till konsumtionen bestämmas enligt 22: 11; brottet är sålunda icke fullbordadt i och med blotta uppbrytandet af förvaringspersedeln. Sistnämnda handling kan uppenbarligen icke heller utgöra inbrott enligt 20: 5. Visserligen föreligger det i 20: 5 fordrade »uppsåt att stjäla», eftersom fallen i 20: 3 skola »såsom stöld anses»; men ehuru 20: 5 icke yttrar sig om besittningsfrågan, kan den icke omfatta större område, än som, derest tillgreppet genom-

föres, blir inbrottsstöld enligt 20: 4 m. 4; 20: 5 är därför här utesluten, *oberoende af* att straffet der numera är det samma som vid det fullbordade tillgreppet enligt 20: 3. Återstår alltså för det blotta uppbrytandet (bortsedt från en eventuell skadegörelse) endast **Str. L. 22: 10 m. 1.** — Men om saken *icke* lemnats i inculpatens *ensambesittning*, utan egaren eller annan person samtidigt har vårdan derom (förvaringspersedeln vårdas t. ex. af två personer med hvar sin nyckel), så finnes, jemlikt hvad ofvan nämnts om sambesittning vid tjufnadsrequisitet, ingen anledning att tillämpa 20: 3 m. 2. Brottet blir då att bedöma enligt de allmänna reglerna, d. v. s. uppbrytandet af förvaringspersedeln (hvilket ju visserligen förutsätter, att inculpaten icke öppnat ensamt med sin egen — icke falska — nyckel: förvaringspersedeln har t. ex. två olika lås) är inbrott och det fullbordade tillgreppet blir *inbrottsstöld*, enligt 20: 4 m. 4.

3) *Subjektspluralitet.* Förhållandet emellan specialsubjektet och *extraneus* bör bedömas i likhet med hvad ofvan anförts *ad mom. 1.*

III) till *mom. 3.*

(**M. B. 42: 3; L. K. 22: 3 m. 5; L. B. 23: 3, 4, m. 4; K. F. ⁴/₅ 1855 § 5 m. 1; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 5 i. f.).**

1) *Brottssubjektet.* *Skeppare* innefattar här äfven t. ex. prämkarl, färjekarl. *Forman* bör icke inskränkas till ordets bokstafliga betydelse, utan äfven omfatta t. ex. stadsbud, som gående transporterar saken (ett äldre prejudikat i **Schmidt J. A. 8, 261** visar en motsatt uppfattning). Under uttrycket *deras folk* bör innefattas hvar och en, som, vare sig mera permanent eller tillfälligt, är behjelpig på någon punkt af transporten (äfven t. ex. blott vid inlastningen), såvida denna hjälp utöfvas enligt aftal med skepparen eller formannen.

2) *Objektet.* Här afses endast, hvad brottssubjektet fått sig förtrodt i utöfningen af sitt yrke, icke hvad han

emottagit »*extra negotium*» (l. 3 § 2 *D. naut. caup. stab.* 4, 9). Tillgrepp utaf någon bland »folket» från skepparen eller formannen, faller därför icke härunder, men väl under *mom.* 1. Efter avslutad transport är godset objekt för 20: 3 m. 3, så länge en skyldighet, jemlikt aftalet, föreligger för transportören att förvara detsamma. Der åter en sådan icke längre finnes, måste tillgreppet anses föröfvadt *extra negotium* (och således, ensambesittning förutsatt, bedömas såsom förskingring enligt 22: 11).

3) *Handlingen.* En korrekt tolkning kräfver, att 20: 3 m. 3 icke åberopas i andra fall, än der handlingen icke utgör stöld enligt det allmänna tjufnadsrequisitet, således endast då godset befunnit sig i inkulpatens ensambesittning. I fråga om gods, som t. ex. förvaras på fartygets däck, medan egaren är passagerare på fartyget, föreligger sambesittning, hvadan ett tillgrepp af »skepparen eller hans folk» i detta fall är vanlig tjufnad enligt 20: 1. Är åter godset instufvadt i lastrummet, kan det icke anses att egaren längre har besittning deraf, äfven om han medföljer som passagerare: i sådant fall bör 20: 3 m. 3 citeras. I båda fallen blir naturligen skepparens öppnande af *sluten* förvaringspersedel att bedöma enligt de vanliga reglerna i 20: 5 och 20: 4, dervid frågan om åberopande af 20: 3 m. 3 afgöres enligt nyssnämnda regler. Har sålunda t. ex. forman öppnat förvaringspersedel, som han haft i sin ensambesittning och derur föröfvat tillgrepp, bör jemte 20: 4 m. 4 äfven 20: 3 m. 3 åberopas (för att motivera, att brottet, hvilket i sig sjelf skulle utgjort försnillning i kombination med 22: 10 m. 1, »anses såsom stöld»). Deremot föreligger tydligen icke någon som helst *konkurrens* emellan ifrågavarande båda lagrum.

4) *Subjektspluralitet* jfr. ofv. *ad m.* 1.

IV) till *mom.* 4.

(M. B. 42: 3 jfr. B. B. 28: 12; L. K. 22: 3 m. 4; L. B. 23: 4 m. 4; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 § 5 m. 1; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 5 m. 1).

1) *Brottssubjektet*. I öfverensstämmelse med reglerna för det romerska institut, som är ursprunget till detta rekvizit, torde brottssubjektet få så begränsas, att visserligen företagarens ställföreträdare, men icke personer i egentligen tjänande ställning, portvakt etc., innefattas derunder. Jfr. l. 1 § 5 D. *naut. caup. stab.* 4, 9: »*Caupones autem et stabularios acque eos accipiemus, qui cauponam vel stabulum exercent, institoresve eorum. Ceterum si qui opera mediastini fungitur, non continetur, ut puta atriarum et focarii et his similes*». — Herbergera resande kan icke sägas om person, som endast uthyr våning, rum, sängplats för längre tid; men om t. ex. värdshusvärd uthyr rum i sitt värdshus för längre tid, omfattar hans ansvar enligt detta mom. äfven gods, som af dylik hyresgäst lemnats i vård. Förstnämnda fall ingår icke heller under uttrycket *mottaga gäster* (gäst får icke anses = *hyresgäst*). Utöfver herbergerande af resande är uttrycket *mottaga gäster* tillämpligt blott på sådan handtering, der kunderna intaga förtäring på stället: utskänkningsställen, spisqvarter, konditorier, kaféer, vattenkällare etc. *I sitt hus* = i den lokal, hvaröfver han för ändamålet förfogar.

2) *Objektet*. Godset skall vara lemnadt i vård af gäst o: icke af kund, som (t. ex. i ett konditori) endast gjort uppköp i affären. Likasom mom. 3 innefattar denna bestämmelse icke hvad som faller *extra negotium*, t. ex. ett privat besök hos en värdshusvärd. *Qvarglömdt* gods kan icke utan vidare anses lemnadt i vård; dock måste denna fråga afgöras *in casu*.

3) *Handlingen*. Tillgriper utmärker vanlig förskingringshandling enligt 22: 11. — Angående gods i slutet förvaringspersedel jfr. *ad m. 3 n. 3*. — I händelse af sambesittning emellan värd och gäst föreligger vanlig stöld (lika-

som derest gästen tillgriper sak från värden, hvartill äfven den sistnämnde har besittning).

4) *Subjektspluralitet*, jfr. *ad m. 1 n. 6*.

V) till *mom. 5*.

(*M. B.* 42: 4; *L. K.* 22: 3 m. 8; *L. B.* 23: 3, 4 m. 7; *K. F.* $\frac{4}{5}$ 1855 § 5 m. 2; *Str. L.* $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 5 i. f.).

Då den nuvarande bestämmelsen icke, såsom den ursprungliga i *Str. L.* 1864, 20: 5 i. f. (jfr. *M. B.* 42: 4), är en kvalifikation, har den betydelse endast såvidt den innebär en utvidgning utöfver det allmänna tjufnadsrequisitet, d. v. s. såvidt brottet icke enligt vanliga regler skulle varit tjufnad. Härvid är att märka, att den faktiske besittarens egenskap af barn eller afvita alldeles icke utesluter tjufnadsrequisitet. Följaktligen bör, då tjufnadsrequisitet i öfrigt föreligger, icke 20: 3 m. 5, utan 20: 1 användas. Det område åter, som lagstiftaren tillagt genom förevarande bestämmelse i dess nuvarande skick, kännetecknas deraf, att inkulpaten svikligen begagnar sig af dylik persons andliga tillstånd för att öfverföra saken i sin besittning på ett sätt, som eljest icke utgjort tjufnad; särskildt vid uttryckligt *samtycke* af barnet eller den afvita. Det gäller alltså hufvudsakligen sådana fall, som i saknad af 20: 3 m. 5 skulle (deras straffbarhet förutsatt) hafva innefattat bedrägeri enligt 22: 1.

Jemfördt med hvad ofvan (*ad* § 1, II B) nämnts om det allmänna tjufnadsrequisitet, måste ordet *svikligen* så förstås, att ett tillbytande etc. af sak i dylik persons besittning icke i annat fall kan föras härunder, än då inkulpaten icke lemnar full equivalent (och sjelf inser detta). Gränsen emellan stöld och snatteri måste vid dylikt förhållande bestämmas med hänsyn till det värde, hvarför equivalent icke lemnats, d. v. s. värdet af inkulpatens prestation måste subtraheras från värdet af det tillgripna.

Har barnet fyllt tolf år, då således 20: 3 m. 5 icke är tillämplig, måste frågan om samtyckets betydelse af-

göras icke *in abstracto* såsom här, utan efter pröfning *in casu*; utfaller denna så, att erroruppväckande anses hafva förelegat, kommer brottet, öfriga bedrägerireqvisiter förutsatta, under 22: 1 — i öfverensstämmelse med hvad som gäller om »svikligt fråntagande» från fullvuxna personer med deras samtycke; i annat fall är handlingen q. h. straffri.

Afvita omfattar ingalunda hela området af mindervärdighet i fråga om straffrättslig tillräknelighet (beträffande brottssubjektet): icke alla fall af hvad som psykiatriskt är att anse såsom *psykos*, utan endast sådana som komma under det vulgära begreppet *vansinne*; af *idioti* endast de någorlunda utpräglade graderna. Jfr. åtskiljandet i S. L. 5: 5, 6 emellan *afvita* och den som »*af sinnessjukdom*» saknat förståndets *fulla* bruk. Jfr. äfven t. ex. S. L. 18: 8. Beträffande tillgrepp från en icke fullt tillräknelig person, hvilken icke kan betraktas såsom *afvita*, kommer, likasom nyss nämnts i fråga om barn, som fyllt tolf år, 22: 1 i betraktande.

Handlingen måste inskränkas till ett sådant fråntagande, som på något sätt influeras af barnets eller den *afvitas* relativt värnlösa tillstånd, j. o. om förhållandet till 20: 1, hvilken i motsatt fall bör direkt användas.

Ratio legis fordrar, att samtycke af barnet eller den *afvita* i fråga om öppnande af sluten förvaringspersedel bedömes i analogi med samtycke till sjelfva tillgreppet, d. v. s. 20: 5 och 4 blifva för dylikt fall tillämpliga alldeles som vid annan tjufnad (sålunda förutsatt, att öppnandet skett på ett *sätt*, som faller inom rekviset för 20: 5). Den som frännarrar barnet en låst väska och, efter att hafva uppbrutit densamma, föröfvar tillgrepp derur, faller alltså under 20: 4 m. 4. (Annorlunda, om han frännarrar barnet den rätta nyckeln, jfr. *ad* § 5).

Det fall att barnet eller den *afvita* såsom *egare* lemnat bifall till tillgreppet, blir, då saken rättsstridigt tages ur annans, t. ex. förmyndares, besittning, vanlig tjufnad,

såvidt, såsom här är sannolikt, samtycket *in casu* bör, enligt allmänstraffrättsliga regler, sakna relevans (jfr. *ad* § 1, I B, 3). Men detta resultat är naturligen icke beroende af tolfårsgränsen eller af omfånget utaf begreppet afvita.

VI) till *mom.* 6.

Requisitet i denna bestämmelse har uppställts alldeles oberoende af det allmänna tjufnadsrequisitet. Besittningsförhållandet är sålunda irrelevant: äfven det fall, att inkulpaten har ensambesittning till anläggningen eller till den del deraf, hvarifrån strömmen bortledes, kommer härunder: jfr. angående stadgandets historiska tillkomst **N. J. A.** 1904 afd. II, *n.* 6, s. 61 — hvaraf synes, att den K. Prop. ursprungligen innehållit äfven ett motsvarande tillägg till den allmänna förskingringsbestämmelsen i 22: 11, men att, i anledning af hyad inom H. D. anmärkts, »det föreslagna tillägget till 20 K. utsträckts till att gälla *alla* de fall, der någon, i uppsåt att sig eller annan den tillägna, olofligen bortleder kraft från elektrisk anläggning», — utan afseende på besittningsförhållande eller dess analogiska motsvarighet (Ch. f. Just. Dep. ^{29/11} 1901).

§ 4.

Till straffarbete i högst fyra år dömes:

1. om man stjälar i kyrka något, som kyrkan tillhör eller af andra der i förvar satt är;

2. om man stjälar penningar eller annat, som åt allmänna posten förtrodt är, ehvad det sker i posthus eller under forslingen;

3. om man stjälar ur försegladt bref, som ej åt allmänna posten förtrodt är, eller ur kläder, som någon bär på sig;

4. om man stjälar medelst inbrott, som i 5 § sägs, eller, för brottets föröfvande, bortförer och med våld eller list öppnar skåp, kista, skrin eller annan förvarings-

persedel, som med lås, försegling eller annat dylikt stängsel tillsluten är;

5. om man stjälar nattetid i hus, som bebodt är, och gerningsmannen olofligen, dock utan inbrott, dit inkommit eller der sig undangömt;

6. om gerningsmannen för stöldens föröfvande sig med vapen inställt eller använt ringare skräckmedel eller hot, än att gerningen till rån hänföras kan;

7. om man stjälar kreatur, som går i bete ute å mark;

8. om man stjälar af fartyg, som strandadt eller eljest förolyckadt är eller utan folk i sjö drifver, eller, under bergning, hvad till dylikt fartyg hörer eller derå fördt var; eller

9. om man stjälar från den, som genom allmän farsot, eldsvåda, vattunöd, skeppsbrott, uppror, flendes åträngande eller annan sådan nöd eller fara är satt ur stånd att sin egendom värja.

Går, i fall, hvarom i denna § förmäles, värdet af det tillgripna ej öfver femton Riksdaler; skall ändå för stöld dömas, efter ty nu sagdt är; dock må, i sådant fall, der omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse i högst sex månader dömas.

I) till *mom.* 1.

(M. B. 46: 1—2; L. K. 22: 4 m. 4; L. B. 23: 5 m. 4; K. F. ⁴/₅ 1855 § 9 m. 1; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 6 m. 1).

1) Mot en stundom framträdande åsigt bör anmärkas, att Lagen icke gifver tillräcklig anledning till en utvidgning, vid detta moment, utöfver det allmänna tjufnadsrequisitet med hänsyn till gränsen emellan stöld och försnillning. Skulle sålunda inculpaten hafva *ensambesittning* till ifrågavarande i kyrkan befintliga sak, är 20 K. icke tilllämpligt. Emellertid lär det, med riktig uppfattning af besittningsförhållandet, mindre ofta förekomma; för ett dylikt fall blefve 25: 11 att ensam tillämpa (jfr. S. Hofr.

R. ¹⁶/₁₀ 1729: **Flintberg** V, 642). En annan fråga är, huruvida, då på grund af sambesittning tjufnad skall antagas och då således *mut. mut.* försnillning 22: 11 hade varit utesluten, i detta fall (då det är fråga om sådant brottssubjekt, som sägs i 25: 22) 25: 11 bör konkurrera med 20: 4 m. 1. Härom jfr. ofv. *ad* § 1, III, n. 3: enligt hvad der anförts, böra nämnda två lagrum konkurrera jemlikt 4: 1 m. 2.

2) *Kyrka* förutsätter en byggnad, afsedd att brukas till den offentliga, »allmänna» gudstjensten, vare sig statskyrkans eller främmande, till offentlig religionsöfning berättigad församlings. Byggnad afsedd endast för andra religiösa akter än den allmänna gudstjensten, äfven om dessa ingå under begreppet gudstjenst i vidsträckt mening, hör icke hit (t. ex. grafkapell); icke heller byggnad afsedd för andra offentliga andaktsöfningar än gudstjenst (o: sådana för hvilka inom den beträffande bekännelsens liturgi ingen bestämd ritual är uppställd); än mindre lokaler, afsedda för enskild andakt. Då sistnämnda privata lokaler icke inrymmas härunder, faller det af sig sjelf, att derest offentlig gudstjenst skulle firas af församling, som icke är dertill berättigad, dylik lokal icke åtnjuter det högre straffskyddet. Att byggnaden är af ringa omfång (»kapell»), inverkar icke, såvida ofvanstående förutsättningar uppfyllas. — Derest en byggnad, som i vanliga fall icke är kyrka, tillfälligtvis användes för den *allmänna* gudstjensten, torde den böra räknas hit, så länge denna användning pågår; försåvidt den inredts till någorlunda öfverensstämmelse med en kyrka (altare etc.), torde detta gälla äfven för tiden emellan de olika gudstjensttillfällena. Likaså en kyrka, som för reparation eller af annan orsak för tillfället icke är i bruk. Men en under byggnad varande, eller färdigbyggd men ännu icke vederbörligen i bruk tagen kyrka (jfr. för svenska statskyrkans vidkommande **Kyrkol.** K. 27) kan lika litet medtagas som en

gammal, såsom kyrka definitivt öfvergifven byggnad (äfven om den skulle användas såsom förevisningsobjekt eller på annat sätt). — Sakristia, grafkor, orgelläktare, vapenhus, vind, torn etc. böra medräknas, såvidt de begagnas för kyrkliga ändamål (äfven t. ex. att förvara kyrkans tillhörigheter) och äro ingredierande delar af sjelfva kyrkobyggnaden; deremot icke t. ex. fristående klockstapel; icke heller del af byggnaden, som utgör privat bostad.

3) Brottet skall föröfvas i kyrka; tillgrepp af takplåtar (jfr. **Flintberg** V, 643), lösbrytande af skulpturer från ytterväggarne etc. hör därför ej hit. Utskärande af fönstermålning bör deremot föras hit, enär fönsterytan ingredierar i kyrkans inre. Att inkulpaten med sin kropp är inne i kyrkan, är icke nödvändigt.

4) Huruvida saken är afsedd att användas för kyrkligt ändamål är i svensk rätt likgiltigt, såvida den blott *tillhör* kyrkan eller är af andra der *i förvar satt*. Tillgrepp t. ex. af kollektpenningar, som förvaras inom kyrkan, höra således hit, oansedt egaren och ändamålet (eventuellt i konkurrens med 20: 4 m. 4). Men *qvarelemnade* saker, som icke genom uttrycklig öfverenskommelse med vederbörande blifvit satta i förvar (t. ex. psalmböcker, som år från år blifva liggande i bänkarne) böra icke rätteligen föras hit; än mindre uppenbarligen *qvarglömda* saker, käppar, galoscher o. d.

5) Om inkulpaten föröfvar inbrott för att komma in i kyrkan eller den del deraf, der tillgreppet föröfvas, eller föröfvar han medelst inbrott tillgrepp ur slutna förvaringspersedel, vare sig den uppbrytes i kyrkan eller sedan, blifva förevarande *mom.* och 20: 4 m. 4 samtidigt tillämpliga, i konkurrens enligt 4: 1 m. 2. Fortsatt förbrytelse får, äfven i sistnämnda fall, *icke* antagas, eftersom den utförande handlingen i 20: 4 m. 4 omfattar icke allenast öppnandet, utan äfven bortförandet af förvaringspersedeln.

— Konkurrens af ofvannämnda slag kan äfven tänkas med andra *mom.* af § 4, t. ex. m. 6.

II) till *mom.* 2.

(K. F. ⁵/₃ 1746 m. fl. som dock blott rörde *brefstöld*; jfr. ofv. Hist. Öfv.; L. K. 22: 6; L. B. 22: 7; K. F. ⁴/₅ 1855 § 9 m. 2; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 6 m. 2).

1) L. K. hade vid motsvarande bestämmelse (22: 6), efter att för poststöld hafva stadgat straffarbete i tredje grad (6—9 år), infört ett så lydande tillägg: »Begår postförare stöld, till hvad värde som helst, å sådan egendom, medan den under hans vård är; dömes till straffarbete i andra grad» (9—12 år). Tillägget utgick i L. B., och postförares omförmälda tillgrepp öfverfördes *uttryckligen* till förskingring af embetsman, L. B. 28: 18, 26 m. 2. Sedan dess har L. K:s tillägg icke återupptagits af lagstiftningen, och det lider därför intet tvifvel, att det lika litet vid detta *mom.* som vid *mom.* 1 (j. o. *ad.* m. 1 n. 1) finnes någon laglig grund till en *allmän* utvidgning beträffande gränsen mot förskingring. En annan fråga, huruvida, med hänsyn till beskaffenheten af förvaringspersedeln *in casu*, ett brott af nämnda typ tillhör det område af förskingring, som genom 20: 3 m. 2 öfverförts till tjufnad; om denna fråga, hvilken t. ex. vid låst skrin bör bejakas och vid bref förnekas, jfr. ofv. h. l. Postman, som å tjenstens vägnar har ensambesittning af sak, hvilken *icke* faller under § 3 m. 2, kan därför rätteligen straffas endast efter 25 K. Men ensambesittning kan en underordnad tjänsteman på ett postkontor under vanliga förhållanden icke anses hafva; icke heller tjänsteman i postkupé, till hvilken äfven annan posttjänsteman har tillträde, äfven om den förre för tillfället är ensam i kupén. Postanstalts föreståndare åter torde böra anses såsom ensambesittare, äfven om vid anstalten underordnad tjänsteman förekommer (i analogi med hvad ofvan nämnts angående »sambesittningen» emellan husbonde och tjenare i fråga om sak, lemnad i husbondens vård):

han gör sig därför endast förfallen till ansvar enligt 25: 11. — Angående konkurrens mellan 20 K. och 25 K. jfr. *ad mom. 1 n. 1 i. f.* och *ad § 1, III n. 3.*

2) Icke heller kan Lagen anses hafva utvidgat det allmänna tjufnadsrequisitet genom uppgifvande af fordran på värde hos objektet. »Penningar eller annat» afser det samma som »gods eller penningar» i § 1; jfr. § 4 *i. f.* »går... värdet af det tillgripna ej öfver»... Om sålunda bref tillgripits från posten, utan att det visas hafva innehållit något af värde, kan, bortsett från eventuellt ansvar för embetsbrott, endast 22: 10 användas. Särskildt i betraktande af den praktiskt näraliggande möjlighet, att inkulpaten tillgripit och öppnat bref, kanske till stort antal, för att efterse, huruvida de möjligen innehålla penningar, är detta resultat, i trots af den ganska höga straffskalan i 22: 10, ingalunda tillfredsställande och visar hän på en lucka i lagstiftningen, hvilken riktigast skulle afhjelpas genom en allmän kriminalisation af försök vid stöld. (Prejud., som omfattar ofvan framställda åsigt, se N. J. A. 1900, 36 plen.; deremot tidigare prejud. N. J. A. 1894, 53).

3) Det i förevarande moment stadgade högre straffskydd sträcker sig från den tidpunkt, då saken kommer i postverkets vård (t. ex. nedlägges i breflåda) till den tidpunkt, då denna vård upphör. Sak, som tillgripes i posthuset, men innan afsändaren hunnit aflemna den till vederbörande posttjensteman eller nedlägga den i breflåda, hör icke hit; icke heller sak, som af privat person befordras från postanstalt till adressat; icke heller sak, som, utan att komma adressaten tillhanda, genom jernvägsolycka eller på annat sätt kommit ur postverkets besittning. I sistnämnda fall torde dock en vård *ad interim*, som för postverkets räkning utöfvas vare sig af något offentligt organ eller af privat person, medföra, att saken betraktas såsom alltjemnt varande »under forsling». Befinner sig saken eljest i besittning, är den föremål för vanlig tjufnad, dervid emellertid är att

märka, att tillgrepp ur försegladt bref kommer under § 4 m. 3. Är saken utom besittning, måste sjelfva besittningstagandet anses rättsenligt, och tillegnandet kan då, äfven om det sker ur försegladt bref och äfven om saken icke är att anse såsom hittegods, icke bestraffas strängare än såsom förskingring 22: 11, jfr. ofv. *ad* § 1, I B, 1 a. Den omständighet, att saken befinner sig i sluten förvaringspersedel, konstituerar icke i och för sig ett besittningsförhållande, men kan inverka vid bedömande af huruvida ett sådant bör antagas. — I fråga om tillgrepp från förolyckadt postfartyg, jfr. m. 8.

III) till mom. 3.

A) *Stöld ur bref.*

(K. F. ⁵/₃ 1746, jfr. *ad* m. 2; L. K. och L. B. kvalificerade brefstölden endast såsom poststöld, jfr. *ib.*; K. F. ⁴/₅ 1855 § 6 m. 2; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 6 m. 3).

1). Begreppet *bref* får icke utvidgas (till paket etc.); utgör saken icke bref, måste jemlikt reqvisitet i 20: 5 afgöras, huruvida den är inbrottsobjekt, i hvilket fall § 4 m. 4 blir tillämpligt.

»*Försegladt*» bör här, jemlikt lifvets regel, utsträckas till gummeradt bref (men jfr. *ad* § 5, II B).

2) Af det allmänna tjufnadsreqvisitets regler med hänsyn till besittningsfrågan följer, att brefvet skall vara i besittning men icke får vara i inkulpatens ensambesittning. Om besittning öfverhufvud deficerar, kan ett tillgrepp ur brefvet blifva straffbart enligt 22: 19 eller 22: 10, 11; om inkulpaten har ensambesittning, enligt 22: 10, 11 (härom jfr. ofv. *ad* § 3, II, n. 2 samt *ad* § 1, I B, 1 b). Är brefvet åt allmänna posten förtrodt, inträder m. 2.

Försåvidt det tillgripna innehållet saknar *värde*, kan endast 22: 10 användas.

3) Det blotta öppnandet af bref utan tillgrepp derur (t. ex. därför att intet af värde anträffas), kommer, äfven om uppsåt att stjäla föreligger, icke under 20 K. (men väl

under 22: 10). Häruti föreligger således en skillnad emellan bref och sådan förvaringspersedel, som är föremål för inbrottsstöld enligt § 4 m. 4 (jfr. 20: 5 m. 3).

B) Fickstöld.

(K. F. ²/₁₂ 1766 m. fl.; jfr. ofv. Hist. Öfv.; L. K. 22: 3 m. 7; L. B. 23: 4 m. 6; K. F. ⁴/₅ 1855 § 6 m. 2; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 6 m. 3).

Den hufvudsakliga grunden för kvalifikation af fickstöld är den öfning, särskilda tekniska utbildning, som denna form af tjufnad oftast förutsätter, och hvarigenom den låter sluta till mera utpräglad kronisk brottslighet och större objektiv farlighet, i viss analogi med inbrottsstölden. Deraf följer emellertid, att tillgrepp ur sofande eller medvetslös persons kläder icke bör anses ingå i kvalifikationsbestämmelsen (jfr. N. J. A. 1878, 329; Naum. 1879, 286; N. J. A. 1885, 205; 1898, 43); höggradig berusning är deremot i och för sig icke tillräcklig att utesluta fickstöld (jfr. N. J. A. 1888, 34; Naum. 1888, 348). Då Lagen icke särskildt kriminaliserat tillgrepp, som möjliggjorts genom att försätta besittaren »i yrsel, sömn eller vanmagt» (jfr. Str. L. 15: 13), kommer därför det fall, att inkulpaten på dylikt sätt beredt sig tillfälle att föröfva tillgrepp »ur kläder som någon bär på sig» (liksom eljest ur hans omedelbara besittning), icke att kunna strängare anses än såsom vanlig tjufnad. *De lege ferenda* löses denna fråga bäst genom en utvidgning af rånsinstitutet i samma riktning som 15: 13 i förhållande till 15: 12.

IV) till mom. 4.

(Jfr *ad* § 5; L. K. 22: 4 m. 7; L. B. 23: 5 m. 7; K. F. ⁴/₅ 1855 § 6 m. 1; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 6 m. 4).

A) »om man stjälar medelst inbrott».

1) Beträffande sjelfva begreppet *inbrott*, jfr. *ad* § 5.

2) Att stjäla *medelst* inbrott, innebär, att inbrottet utgjort ett medel för att uppnå stöldens konsumtionspunkt; det fall kommer sålunda icke härunder, att inkul-

paten *efter* fullbordad enkel stöld t. ex. klättrat öfver mur in i angränsande hus, för att på denna väg säkra frukterna af det redan begångna brottet; än mindre det fall, att han enbart brutit sig *ut* ur det hus, hvori tillgreppet, utan föregående inbrott, föröfvats. Någon närmare fordran på kausalförbindelsen emellan inbrottet och tillgreppet har Lagen emellertid icke uppställt: tillgrepp, *förmedelst inbrott*, af nyckel jemte tillgrepp medelst nyckelns användande bör därför, oansedt nyckelns sjelfständiga värde och *animus domini* med hänsyn dertill, anses såsom inbrott. Sjelfklart är, att Lagen icke kan hafva uppfattat inbrottet såsom ett *in casu oundgängligt* medel för stöldens föröfvande. Äfven om t. ex. en väg in i byggnaden funnits, på hvilken inkulpaten utan inbrott kunnat komma in och föröfva stölden, hindrar detta icke i och för sig, att han straffas enligt detta *mom.*, derest han faktiskt begått inbrott. En annan fråga är, huruvida stängslet haft den fullständighet och beskaffenhet i öfrigt, som fordras för inbrottsobjekt; derom jfr. *ad* § 5.

3) *Subjektspluralitet.* Om *A* föröfvat inbrottet och *B* tillgreppet, så straffas *A* alltid såsom gerningsman till inbrottsstöld, såvida *B*:s dolus ingått i *A*:s brottsplan (jfr. **Förs. Subj.** § 61,1): *A*:s handling stannar nemligen i detta fall icke vid medhjelp, eftersom båda handlingarna (inbrottet och tillgreppet) af Lagen upptagits i brottsrequisitet och sålunda äro »utförande handlingar.» För denna *A*:s straffbarhet är det likgiltigt, huruvida *A*:s dolus ingått i *B*:s brottsplan (jfr. *ib.*). En helt annan fråga är det, hvad verkan det bör hafva för *B*:s straffbarhet, huruvida *A*:s dolus ingått i *B*:s brottsplan. Efter riktig uppfattning är det i detta afseende icke tillräckligt, att *B* vid tillgreppets föröfvande *vet*, att han begagnar sig af *A*:s inbrottshandling: skall *B* anses såsom gerningsman till *inbrottsstöld*, måste *derutöfver* föreligga ett aftal (om ock ej i uttrycklig form) mellan *A* och *B* om brottets begående eller ock måste *B* på annat

sätt framstå såsom kausal till A:s handling och inse sin kausalitet.

4) *Konkurrens*. Om inbrottshandlingen och tillgrepps-handlingen föröfvas på skilda tider, böra likväl, såvidt kausalsamband kan visas mellan inbrottet och tillgreppet, handlingarna icke betraktas såsom skilda brott (så att 20: 1 skulle läggas till grund för beräkningen, enligt 20: 9, af straffskalan), utan såsom ett sammansatt brott, hemfallande under 20: 4 m. 4. Om *en* inbrottshandling utgör medel för flere följande tillgrepp på olika tider, så kan endast det första tillgreppet betraktas såsom själfständig inbrottsstöld. Försåvidt emellertid inkulpaten på en gång lagföres för dessa tillgrepp, får frågan för svensk rätt, jemlikt 20: 9, endast ringa praktisk betydelse.

B) »*för brottets föröfvande bortförer och med våld eller list öppnar*» etc.

Uttrycket *för brottets föröfvande* medför, att ett annat brottsligt uppsåt, vid det första tillgreppet, än tjufnadsuppsåt (t. ex. själfpantning) icke är tillräckligt för att konstituera brott enligt detta *mom.*, äfven om uppbyggnaden och det derigenom möjliggjorda tillgreppet skett *animo domini*. Samma uttryck torde äfven innebära, att »brottet», förmedelst öppnande af förvaringspersedeln, förutsättes komma till stånd såsom *tillgrepps*brott, d. v. s. att om inkulpaten väl öppnar förvaringspersedeln, men icke föröfvar tillgrepp derur (t. ex. därför att han icke finner något af värde eller icke finner hvad han söker), *mom.* 4 icke blir tillämpligt. Deremot föreligger i sådant fall enkel tjufnad, försåvidt förvaringspersedeln kan antagas besitta värde.

V) till *mom.* 5.

(L. K. 22: 3 m. 11; L. B. 23: 4 m. 9; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 § 6 m. 3; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 6 m. 5).

1) »*Nattetid*». Den i teorien synnerligen omtvistade frågan, om huru lagarnes uttryck *nattetid* i detta sammanhang bör förstås, torde riktigast så lösas, att *nattetid* be-

stämmes icke = den mörka tiden af dygnet (än mindre: tiden emellan solens nedgång och uppgång), utan, efter ortsvana och årstid, den del af dygnet, då folk i allmänhet är till sängs. Huruvida just folket i det beträffande huset är till sängs, då stölden begås, inverkar icke; icke ens om »sängdags» för huset i fråga regelbundet afviker från det eljest på orten vanliga (värdshus, ballokaler etc.). Visserligen hade det kunnat tänkas öfverensstämma med lagstiftarens intentioner, att gerning, som föröfvas vid fullt dagsljus tidigt en sommarmorgon, blefve lindrigare bedömd, äfven derest denna tid på platsen i fråga vore softid, än t. ex. gerning, som föröfvas vid midnattstid; men sväriligen skulle det kunna vara hans mening, att t. ex. tillgrepp af en ytterrock ur en upplyst tambur tidigt på eftermiddagen en decemberdag, då mörkret redan inträdt, skall bedömas så mycket strängare än om det skett midt på dagen.

2) »Hus» kan icke extenderas till samma omfång, som den i 20: 5 uppställda och äfven vid 20: 4 m. 4 gällande krets af objekter (gård, hus, rum eller fartyg). Stöld å fartyg kan således icke föras hit; icke heller stöld å gård, äfven om den omslutes af idel boningshus. Men om en del af ett hus är bebodd, och stölden föröfvas i en annan del, som är obebodd (äfven permanent obebodd, t. ex. källare), så faller handlingen härunder; detta torde gälla, äfven om en ringa del af huset är bebodd (t. ex. stort stall med drängkammare). För att objektet skall anses såsom *ett* hus i detta afseende, fordras först och främst *yttre* sammanhang: en fristående obebodd byggnad får icke betraktas såsom »hus som bebodt är», derför att det utgör något slags annex till ett sådant. Men det är icke nog med *yttre* sammanhang: om t. ex. i ett kvartér i stad, der alla husen äro sammanbyggda, något bland dem utgöres af ett obebodt magasin, så faller det sistnämnda icke under ifrågavarande bestämmelse. Å andra sidan bör en kringbyggd gård på landet, hvaraf *en* länga utgör boningshus,

uppfattas såsom en enhet, så att tillgrepp af någon del derutaf anses såsom tillgrepp ur bebodt hus, i hvarje fall om inre kommunikation finnes (äfven t. ex. endast genom sammanhängande vindsplats). — »Hus» får icke tagas i betydelsen af våning eller rum; d. v. s. har inkulpaten lofligen inkommit i *huset* (han bor der t. ex. sjelf), men derefter olofligen inkommit i en *våning* eller ett särskildt *rum*, så hör fallet icke hit.

3) »*Bebodt*» hus sammanfaller, i trots af det bokstafliga uttrycket, icke med *menniskoboning* såsom objekt för mordbrand etc.; icke heller med hus, hvilket såsom *hemvist* är requisitmoment vid hemfridsbrottet. I detta fall är det, med hänsyn till Lagens grund, icke nog, att huset är inredt såsom människoboning och t. ex. under viss årtid så användes; det måste vara verkligen bebodt vid den tid, då brottet föröfvas (äfven om det naturligen ingalunda är nödvändigt, att människor skola finnas i huset just *den* natten). Icke heller uppfylles detta requisit af ett hus, hvilket såsom regelbunden och individuell arbetslokal för bestämd individ möjligen kan anses såsom dennes »hemvist», ehuru han dessutom har ett annat hemvist, der han ligger om nätterna: här måste fordras, att människor, om icke regelbundet, så dock någorlunda ofta (jfr. annex till turisthotell o. d.) der njuta sin natthvila. — En sommarvilla, som under vintern står tom, är sålunda i förvarande afseende icke »bebodt hus» under sistnämnda årtid, men väl ett hus, hvars samtliga invånare äro bortresta på någon veckas tid. — Ett till människoboning inredt hus, som i regel står obebodt, är naturligen, derest *in casu* någon (berättigad) der har sitt nattläger, objektivt taladt att anse som »bebodt hus»; vid dylikt förhållande kan emellertid det subjektiva täckandet af detta requisitmoment lätt deficiera.

4) »*Gerningsmannen*» utesluter icke medelbar gerningsman: om ett barn eller en otillräknelig smugit sig

in i huset och utlemnar det tillgripna godset till den utanför befintlige juridiske gerningsmannen, så blir denne att bestraffa enligt förevarande *mom.* Men är den egentlige tillgriparen invånare i huset och den olofligen inkomne endast en medhjelpare, som mottager och bortför hvad af den förre tillgripits, så faller brottet icke under denna bestämmelse; det samma gäller naturligen, om en medhjelpare på här nämnda sätt smugit sig in för att undersöka situationen, och gerningsmannen derefter, under dagstid, föröfvar tillgreppet. Om åter af flera gerningsmän någon är invånare i huset, så blir det en fråga att afgöra *in casu*, huruvida dennes samtycke kan anses hafva gjort de öfriges inkommande i *huset* lofligt, jfr. ned.

5). »*Olofligen*» innebär icke öfverträdande af ett uttryckligt förbud, utan endast handlingens företagande under sådana omständigheter, att gerningsmannen icke, enligt »lifvets regel», haft tillräckligt fog för sitt inträdande. Har han emellertid så haft, kan han icke föras härunder, äfven om han derjemte haft för uppsåt att begagna sig af tillfället för att stjäla, vare sig detta uppsåt funnits ursprungligen eller uppstått hos honom efter inträdandet (han har t. ex. verklig anledning att hemta en i huset boende läkare och varseblifver dervid ett i trappgången befintligt föremål, hvilket han tillgriper). Å andra sidan kommer det fall härunder, att gerningsmannen visserligen först efter sitt inträdande fått uppsåtet att stjäla men dock inkommit i huset olofligen. Om gerningsmannen ämnar besöka person, som i huset har sitt (permanent eller tillfälliga) hemvist samt är berättigad och (efter gerningsmannens förmenande) villig att der mottaga honom, får gerningsmannen icke anses inkomma olofligen (äfven om husvärden eller annan förbjudit honom inträde).

6) *Undangömmande* föreligger icke med det blotta faktum, att gerningsmannen icke blifvit sedd i huset *resp.* att hans qvarstannande icke observerats: han måste hafva

vidtagit åtgärd, som objektiverar hans afsigt att icke upptäckas. Härför kräfves dock icke mera, än t. ex. att han begifvit sig till någon mörk eller aflägsen plats inom huset och der qvarstannat. Att han likväl händelsevis blifvit sedd af någon, hindrar icke, att han anses hafva undan gömt sig.

VI) till *mom.* 6.

L. K. 22: 4 m. 5; L. B. 23: 5 m. 5; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 § 6 m. 4; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 6 m. 6).

1) Om *A*, *B*, *C*, utan att komplott kan antagas, gemensamt begå brottet på det sätt, att *A* endast »använder skräckmedel», medan de öfriga endast föröfva tillgreppet, är *A* likväl att anse icke såsom blott medhjelpare, utan såsom gerningsman; eftersom ifrågavarande handling ingår såsom »utförande» i rekviritet. Af *A*:s gerningsmannaskap åter följer, jemlikt de allmänstraffrättsliga reglerna för medgerningsmannaskap, att samtliga inkulpater äro straffbara för kvalificerad stöld enligt detta *mom.* Detsamma torde, ehuru icke fullt lika otvifvelaktigt, böra antagas, derest *A* endast »inställt sig med vapen», medan *B* och *C* endast föröfvat tillgreppet (naturligen till den del förstnämnda omständighet varit känd af *B* och *C*: i motsatt fall fölle *A* under 20: 4 m. 6 och *B*, *C* under 20: 1). Förutsättning härför är dock, att *A* medverkat vid brottets utförande (äfven om hans verksamhet blott består t. ex. i att hafva stått på vakt afsides från de öfriga). Men har hans inställande med vapen varit endast en preliminär handling i syfte att rekognoscera, så kan han lika litet betraktas såsom gerningsman enligt detta *mom.*, som den enstaka inkulpaten, hvilken först beväpnad rekognoscerar och derpå obeväpnad utför tillgreppet: under nämnda förutsättning blifva alltså *B*, *C* gerningsmän till vanlig tjufnad och *A* medhjelpare dertill enligt 3: 4 (jfr. 20: 10). Äfven om, såsom i dylika fall är det mera sannolika, komplott mellan *A*, *B*, *C* måste anses föreligga, ändrar sig sist-

nämnda resultat icke väsentligt: samtliga blifva då straffbara såsom gerningsmän (oafsedt bestämmelsen i 20: 10), men endast till vanlig tjufnad. Ty komplotten medför endast höjning af straffet i 3: 4 till gerningsmannastraff, men inverkar icke på fastställandet af den krets utaf »utförande» handlingar, ur hvilken sjelfva gerningsmannaskapets kvalitet framgår.

2) »*För stöldens föröfvande sig med vapen inställt.*» Kan gerningsmannen på annat sätt tillfredsställande förklara, hvarför han burit vapen, kommer han således icke härunder, icke ens, om han burit dem synliga; såvida icke det andra alternativet i *mom.* då kan antagas hafva inträffat, att nemligen vapnen verkat såsom »skräckmedel.» Uttrycket »*för stöldens föröfvande*» kan uppenbarligen icke fattas så bokstafligt, att gerningsmannen nödvändigt skulle afsett att använda vapnet för att bringa stölden till dess straffrättsliga konsumtionspunkt; äfven det fall kommer härunder, att han uteslutande tänkt använda det för att skydda återtåget eller för att säkra stöldens frukter (o: i omedelbart sammanhang med tillgreppet). *Vapen* står icke i strängt teknisk betydelse, men får icke utvidgas till hvarje föremål, som *in casu* skulle kunna få lifsfarlig användning: alldeles icke till sådana, som verka kemiskt, men heller icke till alla sådana som verka mekaniskt, t. ex. inbrottsinstrumenter; en annan sak, att användning eller hot om användning af dylika föremål kan komma under *mom:s* senare alternativ. Gränsen bör dock uppdragas något vidare än i **Str. L.** 14: 15, eftersom det här alltid är fråga om enkom medtaget föremål. En sten, farlig genom form eller dimensioner, en jernbeslagen knölpåk etc. torde här göra tillfyllest; icke t. ex. en butelj. Medförande af oladdadt skjutvapen *utan* ammunition kan icke komma under det första alternativet: ett sådant objektiverar endast afsigt att skrämma, icke att skada. Men visserligen kan det komma under det senare alternativet, såvidt det

verkar såsom skräckmedel. Oladdadt skjutvapen *jemte* ammunition är naturligen af samma betydelse som laddadt.

3) »*Ringare skräckmedel eller hot, än att gerningen till rån hänföras kan.*» Denna gräns bestämmes genom rånrequisitet 21: 1.

I öfverensstämmelse med hvad nyss nämndes om betydelsen af det till båda alternativerna hänförliga uttrycket *för stöldens föröfvande* bör detta sista alternativ af *mom.* 5 anses motsvara icke blott 21: 1 utan äfven 21: 4, d. v. s. den inculpat, som använt »ringare skräckmedel etc.» icke för att få stölden konsumerad, utan för att hindra den »som vill återtaga det tillgripna», kommer jemväl under 20: 4 m. 6. Deremot kan detta alternativ icke utsträckas till den, som genom dylika »skräckmedel etc.» endast beredt sig tillfälle att fly, utan att medtaga det tillgripna: medlet kan då icke sägas vara använt »för stöldens föröfvande» (hvaremot beväpnandet på förhand, i afsigt att betäcka ett eventuellt återtag, kan hafva varit en nödvändig förutsättning för att inculpaten skulle våga att företaga stölden). Icke heller kan 21: 5 medtagas, icke ens om »handlingen» *in casu* skulle utgöra tjufnadsobjekt (jfr. ofv. *ad* § 1, I A, 4) — såvida icke »aftvingandet» skulle bestått endast i tvång att utlemna (icke: att *utfärda* och utlemna) en handling med »marknadsvärde.»

VII) till *mom.* 7.

M. B. 43: 1; K. F. $\frac{3}{8}$ 1748; L. K. 22: 4 m. 1; L. B. 23: 5 m. 1; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855, § 7 m. 1; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 6 m. 7).

»*Kreatur*» innefattar, oansedt djurets ålder, hästar, nötboskap, renar (angående invändning, att de tillgripna kreaturen varit *vildrenar*, se N. J. A. 1898, 57; 1899, 6) getter, får, svin — men icke gäss och annat »fjäderfä».

»*Ute å mark*» kan numera icke anses innebära annan inskränkning, än att kreatur, som betar inne i by eller omedelbart invid människoboning, icke kan föras hit; i

öfrigt är det likgiltigt, huruvida kreaturen gå i bete på längre eller kortare afstånd från by, i skog, på öppen betesmark, på afrad, på klöfvervall etc. Djur på fjällbete, hvilka om natten eller eljest uppehålla sig i fäbod, under bevakning, kunna, så länge detta förhållande fortfar, icke anses »gå i bete ute å mark.» Men om djuren befinna sig, utan mensklig tillsyn, i skjul, uppsatta för att gifva dem skydd emot oväder (såsom stundom förekommer t. ex. med får), så kan det icke komma an på, huruvida de tillgripas i skjulet eller utanför.

Uttrycket »*som går i bete*» utesluter tydligen dödt djur, som tillgripes ute å marken.

VIII) till mom. 8.

(M. B. 42: 5; L. K. 22: 4 m. 2; L. B. 23: 5 m. 2; K. F. 4/5 1855 § 8; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 6 m. 8).

1) Uttrycket »*stjäl*» kan här icke fattas i teknisk betydelse, så att det endast skulle omfatta de fall, som uppfylla det allmänna tjufnadsrequisitet. Då nämligen Lagen använder detta uttryck äfven om tillgrepp från fartyg, som »utan folk i sjö drifver», så framgår häraf med full evidens, att bestämmelsen gäller, äfven om det förolyckade fartyget icke är i någons besittning (skeppsfolkets eller annans). Här föreligger således en bestämd utvidgning öfver det allmänna requisitet.

2). »*Fartyg*» betyder här, likasom i Str. L. 19: 3; 20: 5 etc., icke hvarje farkost, hur obetydlig den än må vara; vinddrifven ekstock t. ex. faller icke härunder. Någon bestämd gräns, med afseende på dräktighet eller annat, kan likväl icke uppställas.

3) Tillgreppet skall ske antingen från fartyget eller under bergningen. Om sålunda godset, då det tillgripes, förekommer skildt från fartyget, eller om blott en mindre del af fartyget återstår, då tillgreppet sker, kommer tillgreppet ej under denna bestämmelse, såvida det icke sker under bergning; så mycket mera gäller detta om tillgrepp

af löst vrak- eller strandgoods, utan hvarje sammanhang med fartyget. Troligen är bestämmelsen icke heller tillämplig på tillgrepp vid sådan bergning af löst gods, som icke antingen sker medan godset befinner sig på (eller nära) fartyget eller ock åtminstone sker i nära tidssammanhang med sjöolyckan (således icke t. ex. bergning af längesedan sjunket gods, härrörande från förolyckadt fartyg, hvilket numera icke befinner sig på stället — detta äfven om fartyget är känt och tillgreppet sålunda kränker eganderätt). Föreligger endast sådant haveri, att fartyget icke kan betraktas såsom förolyckadt, kommer bestämmelsen icke heller i betraktande.

Under bergning förutsätter, att arbetet med sjelfva godset tagit sin början och icke mera varaktigt afbrutits; bergningen är afslutad, då allt godset bragts i säkerhet. Emellertid är uttrycket icke någon ren tidsbestämmelse: tillgreppet måste ske icke blott samtidigt, utan *i sammanhang* med bergningen; hvad som tillgripes, sedan godset bortförts från bergningsstället och befinner sig upplagdt på annan ort, hör icke hit (äfven om bergningen alltjemnt skulle pågå).

Tillgrepp af *hela* fartyget, t. ex. då det utan folk i sjö drifver, bör jemväl enligt Lagens grund föras härunder, ehuru det icke ingår under det bokstafliga uttrycket.

4) Inom visst omfång kan brott enligt *mom.* 8, till följd af en oegentlighet i Lagens redaktion, fullkomligt sammanfalla med brott enligt *mom.* 9, nemligen med stöld »från den, som genom . . skeppsbrott . . är satt ur stånd att sin egendom värja.» För sådant fall föreligger emellan dessa båda bestämmelser »*alternativitet*», i det blott endera, men likgiltigt hvilken, bör återopas.

IX) till *mom.* 9.

(M. B. 42: 2; L. K. 22: 4 m. 3; L. B. 23: 5 m. 3; K. F. ⁴/₅ 1855, § 8; Str. ¹⁶/₂ 1864, 20: 6 m. 9).

Den »*nöd eller fara*», som innefattar kvalifikations-

grunden, måste *direkt* hafva satt målseganden ur stånd att värja sin egendom, i det han t. ex. flytt undan allmän farsot, öfversvämning, uppror, fiende; måst utbära sitt bo-hag på grund af eldsvåda (äfven om elden ännu icke angripit hans eget hus); haft sin egendom ombord på det förolyckade skeppet. Är sambandet endast indirekt, så att nöden eller faran icke verkat på annat sätt än mångfaldiga andra orsaker skulle kunnat verka, så inträder icke det högre straffskyddet: t. ex. då målseganden frivilligt vid eldsvådan lemnat sitt hus för att hjälpa till vid släckningen eller blott för att åse branden; icke heller då han på grund af tjenstepligt varit sysselsatt med att afvärja faran och derigenom urståndsatts att värja sin egendom.

X) *Straffet*. Om inculpaten föröfvat flere tillgrepp enligt denna §, hvilkas sammanlagda värde öfverstiger snatterigränsen, medan hvarje särskildt tillgrepp håller sig derinom, uppstår frågan, huruvida dessa olika stölder skola betraktas såsom en enhet, i analogi med hvad som enligt 20: 8 m. 1 gäller om snatterier, eller icke. Denna fråga inverkar på straffskalan vid första resan. Visserligen blir maximum detsamma (nemligen fem års straffarbete jemlikt 20: 9, j. n. h. l.). Men minimum blir enligt det förra alternativet två månaders straffarbete, och fängelse kan icke förekomma; enligt det senare alternativet åter ingår, vid synnerligen förmildrande omständigheter, fängelsestraff (1—6 månader) i skalan. Ehuru 20: 8 icke är direkt tillämplig, eftersom det här är fråga icke om snatterier, utan om tillgrepp, som af Lagen uttryckligen betecknas såsom stölder, så torde dock Lagens anda afgjort tala för att följa samma princip, d. v. s. det förra, strängare alternativet. Äfven det bokstafliga uttrycket »går värdet af det tillgripna ej öfver» lägger åtminstone intet bestämdt hinder i vägen för en kollektiv uppfattning o: värdet af det — eventuellt genom flere stölder — tillgripna.

§ 5.

Har någon, i uppsåt att stjäla,

1. med våld å mur, vägg, golf, tak, lucka, fönster, port, dörr, lås eller annat dylikt stängsel brutit sig in i gård, hus, rum eller fartyg; eller

2. medelst klättring öfver mur, vägg, port eller tak, eller medelst inkrypande genom fönster, glugg, skorsten eller annan till ingång ej ämnad öppning, eller ock genom bruk af dyrk eller falsk nyckel förskaffat sig ingång i gård, hus, rum eller fartyg; eller

3. med våld eller list öppnat skåp, kista, skrin eller annan förvaringspersedel, som med lås, försegling eller annat dylikt stängsel tillsluten var, utan att den borttaga;

varde, der tillgrepp ej sker, för inbrott, dömd till straff, som i 1 § för stöld utsatt är.

(*Mom. 1:* M. B. 40: 6; L. K. 22: 5 m. 1; L. B. 23: 6 m. 1; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855, § 12 m. 1; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 9 m. 1;

Mom. 2: K. B. $\frac{29}{1}$ 1741; K. F. $\frac{20}{12}$ 1745; K. Fkl. $\frac{23}{3}$ 1807 art. 17; L. K. 22: 5 m. 2; L. B. 23: 6 m. 2; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855, § 12 m. 2; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 9 m. 2;

Mom. 3: K. F. $\frac{20}{12}$ 1745; [L. K. 22: 3 m. 10; L. B. 23: 4 m. 11]; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 § 12 m. 3; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 9 m. 3).

I) *Förhållande till det allmänna tjufnadsrequisitet.*

1). Inbrottet har i svensk rätt kriminaliserats såsom ett *del. sui gen.*, icke såsom försök (till inbrottsstöld). Ehuru det subjektiva requisitet bestämts såsom *uppsåt att stjäla*, och således samma handling med annat uppsåt icke kommer under »inbrott» i teknisk mening, gäller det dock här såsom alltid, att den sjelfständiga kriminalisationen icke kan blifva identisk med ett abstrakt försöksdelikt:

det kan alltid tänkas såväl fall, hvilka skulle uppfylla ett abstrakt försöksrequisit men icke uppfylla detta sjelfständiga requisit, som äfven tvärtom (**Förs. Subj. § 40**); jfr. nedan.

2). Det utmärkande för inbrottsdeliktet, hvarigenom detsamma skiljes från andra förstadier till tjufnad, ligger i *tillgreppshandlingens* beskaffenhet. *Tillgreppsobjektet* åter ingår uti sjelfva inbrottsrequisitet endast på den subjektiva sidan och skiljer sig på intet sätt från objektet inom det allmänna tjufnadsrequisitet (uppsåtet skall hafva gått ut på att tillgripa sak af *värde, i främmande dominium* etc.). (Det objektiva) inbrottsrequisitet är sålunda = en viss bestämdhet hos *tillgreppshandlingen*. Denna bestämdhet kan upplösas i dels en bestämdhet hos *inbrottsobjektet*, dels hos *inbrottshandlingen*. Allteftersom det förra är viss lokalitet (gård, hus, rum, fartyg) eller förvaringspersedel, framgå två hufvudfall af inbrott. I båda fallen gäller, att inbrottsobjektet skall vara på visst sätt stängdt, och att inbrottshandlingen består i öfvervinnande, äfvenledes på visst sätt, af det i stängslet liggande hinder.

3). Inbrottshandlingen skall, enligt inkulpatens brottsplan, hafva utgjort en förutsättning för tillgreppets utförande (*»i uppsåt att stjäla»* = brutit sig in för att derigenom förverkliga ett uppsåt att stjäla). Närmare har Lagen icke yttrat sig om beskaffenheten af detta kausalsammanhang. Denna fråga måste därför bestämmas vid hvart och ett af de två hufvudfallen särskildt. Här må emellertid den gemensamma anmärkning göras, att det naturligen är fullkomligt tänkbart, att, ehuru inkulpaten sjelf uppfattar inbrottshandlingen och dess närmaste resultat såsom endast en förberedelse till en följande, dermed icke omedelbart förbunden tillgreppshandling, likväl förstnämnda akt konstituerar en sjelfständig inbrottsstöld (*r. inbrott*), såvida nemligen förberedelsen består (*r. enligt planen skulle bestå*) i *tillgripande animo domini* etc. af en sak, som sjelf fyller

requisitet för tjufnadsobjektet. Enligt det sagda böra sådana fall bedömas, som att inculpaten *genom inbrott* (af ena eller andra slaget) tillgripit den rätta nyckeln till en förvaringspersedel för att derpå i en följande (från den förra mer eller mindre skild) tillgreppshandling öppna den förvaringspersedel, der han väntar sig det egentliga tillgreppsobjektet.

II) (Det objektiva) *inbrottsrequisitet*.

A) *Inbrott i lokalitet* (gård, hus, rum, fartyg). Vid ifrågavarande inbrottsobjekt åtskiljer Lagen fyra alternativa handlingstyper: 1) med våld å visst stängsel bryta sig in, 2) förskaffa sig ingång medelst klättring öfver visst stängsel, eller 3) medelst inkrypande genom en till ingång ej ämnad öppning, eller 4) genom bruk af dyrk eller falsk nyckel. Vi undersöka först de särskilda objekterna jemte deras gemensamma bestämmningar; derpå nämnda fyra handlingstyper.

1). *Objektet*.

a). *De särskilda objektstyperna*.

a). »*Gård*» betyder närmast (oafsedt frågan om stängslet, hvarom ned. *sub. β*) ett område anslutande sig till hus (boningshus eller icke), och med hänsyn till sin användning bestämdt af det hus, hvartill det utgör ett annex (vid boningshus: förrättande af hvarjehanda husliga sysslor etc.; vid fabrik eller magasin: tillfällig upplagsplats etc.). Närmast till hands liggande utvidgning öfver ordets inskränkteste betydelse är trädgård (af vanliga dimensioner), som ansluter sig till boningshus. Derutöfver torde »gård» här få anses omfatta sådana vederbörligen omhägnade områden (jfr. ned.), som till storlek och användning äro någorlunda analoga med gård i nu nämnda betydelse: t. ex. »brädgård» af omfång någorlunda öfverensstämmande med vanlig gård; fruktträdsplantering etc. någorlunda öfverensstämmande med vanlig trädgård; deremot *icke* en stor park,

inhägnad af kilometerlånga murar; omhägnade plantskolor ute i skog o. s. v.

β) »Hus». Att »hus» icke inskränker sig till boningshus, är själfklart (jfr. 20: 4 m. 5: »hus, som bebodt är»). Det föremål, som skall kunna ingå under ordet hus, måste emellertid till materialet så pass öfverensstämma med ett vanligt hus, att det kan sägas åstadkommet genom *byggande*: någon högre grad af soliditet kan likväl icke krävas. En utställningspaviljong — sådana dessa merendels äro beskaffade — kan därför föras hit, oaktadt sin efemera beskaffenhet; likaså en kägelbana inom träbyggnad o. s. v.; deremot icke ett marknadsstånd af väf; tält; cirkuslokaler af liknande material o. s. v. Föremålet måste finnas *på* jorden, icke *i* jorden (om grufvor, källare etc. jfr. ned.), men behöfver icke ansluta sig till jordytan (t. ex. qvarnar på fotställning), än mindre vara fast förenadt med denna (kiosk o. d., som står genom sin egen tyngd). Att föremålet någorlunda lätt kan nedtagas och flyttas, hindrar icke, att det ingår under hus, såvida det blott har stabilitet, der det står (sålunda icke t. ex. föremål på hjul: akrobatvagnar etc.). Storleken måste vara åtminstone sådan, att en vuxen människa kan komma in och någorlunda fritt röra sig. Hus under byggnad — förutsatt stängselqvaliteten, jfr. ned., synes böra föras hit — åtminstone såvida man antager en så vid tolkning af ordet gård, som den ofvan anförda.

γ) *Rum*. Hvarje del af ett hus, som omslutes af husets väggar (men icke t. ex. en balkong på husets utansida) faller under begreppet rum, såvida dess storlek uppfyller det nyss i fråga om hus angifna villkor. Användningen är likgiltig (tambur, spiskammare, källare, vind etc.). Afskiljandet kräfver icke nödvändigt, att rummet är försedt med tak; äfven en upptill öppen afbalkning (såsom ofta på vindar) kan ingå under begreppet. Ehuru med »rum» närmast förstås del af hus, är detta likväl ingen oeftergiflig fordran. En afskild del af fartyg bör anses såsom rum; äfvenså en

på liknande sätt omgärdad del af grufva, af ruin o. s. v.; väl äfven ett sjelfständigt i jorden befintligt område, såvida det, genom menskligt åtgörande af ett eller annat slag, objektiverar en vilja att afstänga (potatiskällare etc.).

Deraf, att rum är sjelfständigt objekt för inbrottshandlingen följer, att äfven den, som utan inbrott inkommit i hus eller fartyg, kan begå inbrott i en sådan afskild del, våning eller rum, hvaröfver han icke disponerar. Lokal, som begagnas af alla husets invånare, men i tur och ordning, så att i det gifna fallet någon bland dem har ensam förfoganderätt (t. ex. tvättstuga, torkvind) kan utgöra föremål för inbrott från öfrige hyresgästers sida. En privat person, som åt annan tillfälligt upplåtit ett gästrum i sitt hus eller sin våning, kan icke begå inbrott i detta rum, äfven om hans inträngande sker på tid och sätt, som starkt afviker från »lifvets regel»; icke heller en värdshusvärd uti rum, som uthyres pr. dag eller vecka (annorlunda i fråga om slutet »förvaringspersedel», t. ex. byrå, jfr. ned.); väl deremot en husegare, som uthyr hel våning på de vid dylika kontrakt vanliga villkor. Denna fråga är beslägtad med den om besittningen till i våningen eller rummet varande saker (icke att förblanda med besittningen till sjelfva våningen såsom en del af huset): ju bestämdare man måste fränkänna värden etc. hvarje dylik besittning, desto snarare kan inbrott från hans sida tänkas. Deremot är, såsom af ofvanstående framgår, för inbrottets möjlighet icke tillräckligt, att inträngandet strider mot »lifvets regel».

δ) »*Fartyg*». Ordet fartyg kan här lika litet som i **Str. L. 20: 4 m. 8** omfatta alla slags farkoster: för att vara inbrottsobjekt måste fartyget innehålla slutet område, som åtminstone har den i fråga om hus och rum omnämnda minimistorlek. Person, redan befintlig å fartyget, kan visserligen icke genom att intränga i afstängdt område af fartyget sägas bryta sig in »i fartyget», men enligt den förut

antagna tolkningen af ordet *rum*, bör han likväl anses genom dylik handling kunna begå inbrott.

b) *Nämnda objekters stängselqualitet.*

a) Ehuru Lagen icke uttryckligen, i fråga om de nu nämnda objekterna, gård, hus, rum, fartyg, uppställt den fordran, att de skola vara effektivt stängda, hvilken i fråga om objektet vid *m. 3* (sluten förvaringspersedel) otvetydigt nämnes, kan man likväl icke betvifla, att denna förutsättning är gemensam för båda fallen (jfr. **K. Fkl.** ^{23/3} 1807 art.: 17 »*annan mans med lås försedde och igenläste eller eljest igenstängde rum eller hus*»). Lagens grund är icke uteslutande den subjektiva farlighet, som inkulpaten ådaga-lägger genom att forcera ett stängsel (oafsedt hvad detta *in casu* verkar), den innehåller äfven ett objektivt element: befogenheten af högre straffskydd för den samhällsmedlem, som sökt skydda sin egendom genom härför till buds stående medel — en synpunkt hos Lagen, som innebär en anmaning till samhällsmedlemmen att i första hand skydda sig sjelf och dymedelst neutralisera de brottsliga viljor, hvilkas energi icke öfverstiger ett visst mått (*»aide-toi et la loi t'aidera*»). Lika litet, som den inkulpat, hvilken söndersågar väggen till ett mot hans förmodan olåst skåp, gör sig förfallen till inbrott enligt *m. 3*, kan därför den inkulpat åtkommas enligt *m. 2*, hvilken t. ex. klättrar öfver en mur in på ett åt andra sidor fritt och öppet gårdsområde — vare sig att inkulpaten så handlar af obekantskap med lokalen eller t. ex. därför, att han tror sig kunna på denna väg utföra tillgreppshandlingen mera obemärkt.

β) Ehuru emellertid nämnda regel gäller såsom allmän, kunna likväl icke dess yttersta konsekvenser erkännas: den omständighet att händelsevis en liten bakdörr är olåst, genom hvilken inkulpaten hade kunnat passera in i huset, kan omöjligen vara tillräcklig att utesluta handlingens karakter af inbrott, derest inkulpaten i ovetskap här-om brutit sig in genom våld å mur etc. Huru gränsen i

detta afseende skall dragas emellan hvad som är föremål för inbrott eller icke, är en svårlöst och omtvistad fråga. Först och främst är emellertid tydligt, jemlikt Lagens ofvannämnda (objektiva) grund, att ett blott *markerande* af viljan att utestänga andra, äfven om det sker på sätt, som enligt »lifvets regel» plägar respekteras, icke är tillräckligt: exempelvis afspärrande genom ett lågt staket, som en person af normal kroppsstorlek kan utan besvär *klifva* öfver, eller genom pålar, åtskilda genom så stort mellanrum, att man kan tränga sig in emellan dem. Området i fråga får således *icke till någon del* vara begränsadt af dylikt »stängsel», äfven om det på annat ställe är försedt med mera effektivt stängsel, hvilket af inkulpaten forcerats (mur, hvaröfver han klättrat etc.): stängselviljan måste objektivera sig i ett *fullständigt* hinder af den art, att dess öfvervinnande antingen kräfver särskild kraftansträngning, vig het etc. eller ock användande af särskilda redskap: stege, bräckjern o. d. Om nu emellertid en lokalitet i regeln hålles på dylikt sätt effektivt stängd (*resp.* på de tider af dygnet, då sådant öfverensstämmer med »lifvets regel»), så bör det icke inverka, att *in casu* någon ringa brist i stängslet förelegat, i hvarje fall såvidt denna brist icke varit lätt märkbar (jfr. det ofvannämnda fall, att bland flere ingångar till ett hus en liten bakdörr händelsevis en natt stått olåst, ehuru tillstängd). Men har en brist, synlig för hvar man, under längre tid yppats i stängslet (t. ex. hål i mur), så kan det omgärdade området icke längre anses såsom inbrottsobjekt, och härvid bör gälla, att ju större bristen är, inom desto kortare tid upphäfver den stängslets verkan i förevarande afseende. — Frågan måste i öfrigt afgöras rent objektivt, utan afseende på *culpa* hos egaren eller den eljest berättigade. Om denne varit under någon tid urståndsatt att öfverse sin egendom, så kommer en brist i stängslet att hafva alldeles samma verkan, som derest densamma berott på vårdslöshet.

γ) Oafsedt stängslets effektivitet, kan den fråga uppställas, i hvad mån det af människohand framställda stängslet kan suppleras med *naturligt* hinder: byggnad eller gård, som ansluter sig till en bergsvägg; gård på tre sidor omgifven af hus eller murar och på den fjerde af vatten o. s. v. Härpå måste svaras, att ett dylikt element icke upphäfver stängselkvaliteten, förutsatt att det efter omständigheterna är på ofvan utförda sätt effektivt. Men om t. ex. den naturliga väggen ligger så, att man utan klättring eller annat besvär kan hoppa ned på området; om vattnet är så grundt, att det lätt kan genomvadas af en person utaf vanlig kroppsstorlek; om en trädgård på tre sidor är omgifven af murar och på den fjerde ligger öppen emot en sjö eller annat vatten, der tillfälle finnes att med båt lägga till vid stranden o. s. v., så kan området, såsom icke effektivt omhägnadt, icke utgöra föremål för inbrott.

2) *Handlingen*. Lagen uppställer, i fråga om de nu nämnda objekterna, fyra handlingstyper:

a) »med våld å mur, vägg, golf, tak, lucka, fönster, port, dörr, lås eller annat dylikt stängsel brutit sig in».

Våld kräver icke nödvändigt något större mått af kraftansträngning. Dels kan kroppskraften suppleras af annan mekaniskt eller kemiskt verkande kraft (t. ex. användning af skärande instrument, af sprängämne etc.); dels kan den öfverhufvud erforderliga kraften vara ringa nog i fråga om visst stängsel, som enligt lifvets regel eller lagens uttryckliga ord måste anses som objekt för inbrott (t. ex. intryckande af vanlig fönsterruta).

Dylikt stängsel. Om beskaffenheten af det stängsel, hvarå våldet öfvats, jfr. ofv. *ad a* angående bestämningen af begreppen gård, hus etc. Då kvaliteten af inbrottsobjekt häfves genom blotta ingredierandet i stängslet af en del, hvars stängande verkan är för svag (t. ex. ett lågt staket) — så att inbrott i dylikt fall icke föreligger, *äfven*

om handlingen riktat sig mot en annan del af stängslet, hvilken *i och för sig* uppfyller villkoret för inbrottsobjekt (t. ex. en hög mur) så är det så mycket tydligare, att en handling, som riktar sig mot den mindervärdiga delen af stängslet (det låga staketet), icke utgör inbrottshandling.

Till »dylikt stängsel» bör föras ett *högt* plank eller staket (jfr. »mur»). Äfvenledes föreligger inbrottshandling, om inkulpaten t. ex. gräfver sig under porten in på en gård, likasom, naturligtvis, om han underifrån gräfver sig upp i en lokalitet, som icke har annat »golf» än jorden. Men »våld» å t. ex. en tillfällig fönsterfyllnad af tidningspapper o. d., i stället för glas, kan icke konstituera inbrott. Om inkulpaten efter sönderrifvande häraf tillgriper något i fönsterkarmen befintligt, föreligger således enkel stöld. (Annorlunda, om han *kryper in* genom fönstret, då det är likgiltigt, huruvida fönstret är slutet eller öppet, j. n. *ad γ*).

Bryta sig in innefattar icke ovillkorligen skadande af sjelfva substansen (så att någon del af stängslet »går i sönder»), men väl upphäfvande af det materiella sammanhanget på ett sätt som *icke*, enligt lifvets regel, motsvarar föremålets ekonomiska bestämmelse. Lossande af spikar, skrufvar etc.; tillbakaböjande af blyinfattning, som kvarhåller glasrutan i falsen m. m. konstituerar, då inkulpaten härigenom bereder sig tillträde, inbrott, äfven om de särskilda delar, hvari stängslet sålunda åtskiljts, lemnats fullkomligt oskadade. Men om t. ex. en dörr *à deux battants* genom skakande, tryck o. d. bragts att skilja sig i samma två halfvor, som då dörren på vanligt sätt öppnas, föreligger icke inbrytande, åtminstone såvida icke den erforderliga kraftansträngningen varit exceptionellt stor. Det motsvarande torde gälla om dörr af sådan beskaffenhet, att den, ehuru låst, kunnat *aflýftas*. Har denna handling, exempelvis genom fleres samverkan, företagits med en stor och tung port, hvilken kunnat antagas erbjuda fullkomlig säkerhet mot att på nämnda sätt forceras, så torde inbrott

böra anses föreligga. På samma sätt, hvad någon gång förekommit, om ett tak, utan att skadas, kunnat *upplyftas* så mycket, att det medgifvit tillträde till vind etc.

Uttrycket *med våld bryta sig in* bör icke anses innefatta, att inculpaten, efter att med våld hafva brutit stängslet, nödvändigt skulle med sin kropp, eller ens med någon del af sin kropp, intränga i lokaliteten. Det är nog, att han genom »brytandet» t. ex. kommit i tillfälle att sträcka in ett instrument, hvarmed han sökt bemäktiga sig föremålet, att han insläppt en hund, som skolat »appor-tera» saken åt honom o. s. v. Men blotta åstadkommandet af en öppning, t. ex. krossandet af en fönsterruta och utplockandet af bitarne, är icke nog för att fylla requisitet (N. J. A. 1905, 239; jfr. Riksd. Skrifv. 1890, n. 67 s. 6: »*inträngande genom fönster*»). Jfr. ned., om *klättring* och *inkrypande*, ad b och c.

b) *medelst klättring öfver mur, vägg, port eller tak förskaffat sig ingång.*

Otvifvelaktigt får uppräknningen icke fattas stricte limitativ: i hvarje fall innefattar »mur» äfven *högt plank* o. d.

»*Klättring.*» Ett *klifvande* öfver helt låg mur etc. kommer således icke härunder (bortsedt från att ett sådant stängsel öfverhufvud icke är tillräckligt för att gifva lokaliteten karakter af inbrottsobjekt, jfr. ofv. ad 1). Ett *hoppande* öfver stängslet torde deremot få medtagas, såvidt stängslet varit af den beskaffenhet, som fordras för inbrottsobjekt (hvarvid hoppet visserligen måste förutsätta mer än vanlig vighet). Har någon del af muren t. ex. avslutit sig till en kulle o. d., derifrån inculpaten utan klättring beträdt muren, så föreligger ingen inbrottshandling: under omständigheter kan en sådan situation till och med upphäfva lokalitetens karakter af inbrottsobjekt, så att inbrott icke ens föreligger, om inculpaten verkligen *klättrat* öfver muren (på ett annat ställe). Men har inculpaten vid sin klättring öfver muren t. ex. användt en för annat ända-

mål tillfälligtvis emot muren uppställd stegen, så lär det icke upphäva handlingens karakter af inbrottshandling (och ännu mindre lokalitetens karakter af inbrottsobjekt); jfr. Naum. 1872, 218.

»Klättrat öfver» jfr. »förskaffat sig ingång». Det ingalunda ovanliga fall, att inculpationen efter att hafva klättrat upp på en mur, plank etc., derifrån, utan att komma ned på andra sidan, tillgriper föremål inom den omgärdade lokaliteten, har genom dessa Lagens uttryck icke blifvit fullt otvetydigt löst. Riktigast torde emellertid, för Svensk rätt (i motsats till den vanligare ståndpunkten i utländsk rätt), få anses, att inbrottsstöld (20: 4 m. 4) i dylika fall föreligger, eftersom genom en dylik handling det i stängslet liggande hinder upphäfts med hänsyn till det tillgripna föremålet. Har åter den brottsliga handlingen afbrutits på nämnda punkt, utan att tillgrepp skett, lär det i allmänhet icke få anses visadt, att stängslets verksamhet öfvervunnits; hvadan sålunda 20: 5 icke lär blifva, mot ordalagen, tillämplig.

En blott klättring ned i en djuptliggande trädgård etc. kan ej anses fylla rekvizitet.

Den Svenska Lagens uttryckssätt (»rum») upphäver hvarje tvifvel rörande den i utländsk rätt ofta omtvistade frågan, huruvida klättring öfver skiljemur inom ett och samma hus etc. jemväl är inbrottshandling.

c) medelst inkrypande genom fönster, glugg, skorsten eller annan till ingång ej ämnad öppning förskaffat sig ingång.

Inkrypande torde, med hänsyn till livets regel, få anses omfatta äfven det fall, att inculpationen varit i tillfälle att, utan egentligt krypande, klifva in genom ett tillräckligt stort och lågsittande fönster i jordvåningen. Det motsvarande lär dock icke få antagas om hvilken »öppning» som helst. Om t. ex. nedre delen af en horisontalt delad dörr är reglad, medan den öfre står öppen, så torde visser-

ligen den öppna öfre delen få anses såsom en »till ingång ej ämnad öppning» (likasom, i omvänt fall, den nedre delen), hvadan ett inkrypande (eller inklätrande) utgör inbrottshandling; men har läget varit sådant, att inculpaten kunnat upprätt och utan klättring *klifva* in genom denna öfre hälft, får inbrott icke antagas.

»*Till ingång ej ämnad*» täcker sig icke med »till ingång ej *använd*». Att en öppning undantagsvis användes såsom ingång hindrar därför ej, att ett rättsstridigt inkrypande kan utgöra inbrottshandling. Dörren till en »hometja», genom hvilken vederbörande pläga, förmedelst en stege, regelbundet komma in på höskullen, är att anse såsom en »till ingång ämnad öppning», såvidt det rör sjelfva höskullen. Men har inculpaten betjenat sig deraf för att, efter nedstigande inuti byggnaden, komma in t. ex. i stallet, så är det åtminstone tvifvelaktigt, huruvida öppningen kan anses i detta sammanhang »ämnad till ingång»: i utländsk rättspraxis är den öfvervägande tendensen att förneka detta och sålunda antaga inbrott. — Inkrypande genom ett *tomrum under en port* etc. (såvida, efter omständigheterna, stängsel dock kan anses föreligga) eller genom kloakledningar och andra subterrana öppningar utgör naturligen inbrottshandling. — »*Ingång*» betyder *ingång för människor*: en öppning, uteslutande afsedd till ingång för djur (får, svin etc.), faller således under uttrycket »till ingång ej ämnad». — Sådana på vissa byggnader förekommande öppningar, som egentligen äro ämnade icke till ingång utan blott till utgång, kunna dock ej fylla requisitet. — Beträffande öppning, som beror på *bristfällighet* i stängslet, jfr. ofv. *ad a*.

Angående handlingens *konsumtionspunkt* är det här (i motsats till *a*, jfr. ofv.) uppenbarligen icke nog, att inculpaten stuckit in handen (eller, än mindre, något instrument) genom öppningen. Å andra sidan behöfver han, såvida tillgrepp sker och han för detta ändamål måst lemna

sitt fotfäste utanför, icke nödvändigt hafva varit inne i lokaliteten med *hela* sin kropp för att komma under 20: 4 m. 4 (hvaremot det, af liknande anledning, som nämndes i fråga om klättrande, kan ställa sig annorlunda, såvida det aldrig kommit till tillgrepp, och sålunda endast 20: 5 kan ifrågasättas).

Om inkrypandet företages af en otillräknelig person, hindrar detta naturligtvis icke, att ett tillräkneligt brottssubjekt kan blifva (medelbar) gerningsman. Men om ett *djur* dresserats att krypa in och »apportera» föremål, så måste detta bedömas på samma sätt som om ett redskap instuckits. »*Inkrypande*» förutsätter nemligen, likasom »*klättring*», en *mensklig* handling.

d) *genom bruk af dyrk eller falsk nyckel förskaffat sig ingång.*

a) *Dyrk eller nyckel.* En »*klinka*», som direkt upplýfter rigeln, kan icke anses såsom dyrk eller nyckel; ett dylikt lås, utan egentlig låsmekanism, uppfyller alltså icke villkoret för stängsel i förevarande afseende. Lika litet kan en pennknif eller dylikt instrument, hvilket, genom dörrspringan, direkt påverkar rigeln (om t. ex. denna är af trä, såsom stundom händer), betraktas såsom dyrk (jfr. dock ett gammalt rättsfall, ^{29/1} 1746, *Jusleen* 76). Kännetecknet på såväl dyrk som nyckel är att dessa, genom införande i ett nyckelhål, sätta direkt en verklig låsmekanism, och således blott indirekt rigeln, i rörelse. Någon särskild stängselförmåga utöfver detta villkor kan deremot icke fordras: att den dispositionsberättigade vet, att hans lås är synnerligen enkelt och att många främmande nycklar kunna öppna detsamma, inverkar alldeles icke på dessa nycklars egenskap af falska; således icke heller, att han själf lemnat ut nyckeln åt annan person. En annan fråga, huru det ställer sig, om denne person af den dispositionsberättigade fått tillstånd att använda nyckeln till hans lås; derom jfr. här ned. *sub β*.

β) *Falsk* nyckel. Från bruk af *falsk* nyckel måste noggrannt skiljas *olofligt* bruk af dyrk eller nyckel (jfr. **Naum.** 1873, 538; **N. J. A.** 1885, 89; **Naum.** 1886, 38): en rätt nyckel kan användas olofligen (hvilket icke utgör inbrott), likasom å andra sidan en dyrk naturligtvis kan användas lofligen.

Skillnaden emellan *falsk* och *rätt* nyckel grundar sig i hufvudsak på den (till låset) *dispositionsberättigades vilja*. Likväl måste man, då den svenska lagen icke, genom exakt definition, uppställt begreppet *falsk nyckel* såsom tekniskt, i någon mån modifiera nämnda bestämning till öfverensstämmelse med uttryckets betydelse i det hvardagliga språkbruket.

Enligt detta språkbruk är en nyckel *rätt* i förhållande till en gifven lås, först och främst under hela den tid den rättsenligt användes till låset eller åtminstone af den berättigade anses (såsom reservnyckel etc.) höra dertill. Nyckeln användande, uti ifrågavarande mening, förutsätter, att *låset* användes såsom lås: beträffande en ännu icke insatt lås kan man icke tala om rätt och falsk nyckel. Om en jernhandlande säljer ett lås och af flere till detta lås passande nycklar behåller *en*, så är denna nyckel, från första ögonblick låset börjat användas, *obetingadt falsk* i förhållande till låset: den har aldrig varit förbunden med låset, sedan detta började användas såsom sådant, och tiden dessförinnan kommer icke i betraktande.

Verkliga svårigheter uppstå deremot vid afbrott eller upphörande antingen af användandet eller af användandets rättsenlighet. Är användandet rent tillfälligt (t. ex. beroende på tillfälligt förläggande af den vanliga nyckeln), så kan det icke göra nyckeln till rätt, utom under den tid, det just pågår (t. ex. nyckeln sitter i låset, hänger utanför dörren, ligger under mattan o. s. v.). Detta gäller således äfven, om den berättigade för en gångs skull ger en främmande person tillstånd att använda en främmande nyckel:

denna blir dermed icke rätt annat än för detta enstaka fall och medan den just användes.

Om åter nyckeln är på mera varaktigt sätt knuten till låset, så kan detta förhållande afbrytas eller upphöra, närmast derigenom, att det faktiska sammanhanget mellan nyckel och lås löses, vare sig *utan* den berättigades vilja (nyckeln t. ex. tappas eller stjäles), eller *med* densamma (t. ex. den berättigade flyttar nyckeln öfver till ett annat lås). Men förhållandet kan äfven afbrytas eller upphöra, derigenom att nyckelns dittills dispositionsberättigade innehafvare förlorar sin dispositionsrätt öfver låset (hyresgäst flyttar och förlorar dermed rättigheten att använda nycklarna till våningen: hyresvärd uthyr rum på sådant villkor, att han förlorar rätten att beträda rummet); jfr. **N. J. A.** 1880, 359; **Naum.** 1881, 446. Om samtliga dessa former för afbrott eller upphörande af sammanhanget emellan nyckel och lås gäller, att de icke få anses medföra, för nyckelns räkning, *absolut och ögonblicklig* öfvergång från *rätt* till *falsk*. Om det afbrutna sammanhanget — anledningen till afbrottet må vara hvilken som helst — kan enligt »lifvets regel» med en viss sannolikhet väntas inom kort återställt, så behåller nyckeln, enligt det hvardagliga språkbruket, sin karakter af *rätt* nyckel, åtminstone till dess denna (visserligen ganska obestämbara) tid expirerar. Har sålunda nyckeln tappats, eller stulits, måste man, för att förklara den för falsk, i hvarje fall afvakta den tid, inom hvilken enligt lifvets regel vederbörande kunna antagas uppskjuta anskaffandet af en ny nyckel; skulle detta, af särskilda skäl, i verkligheten hafva skett före nämnda tidpunkt (t. ex. därför att den berättigade bland gamla obegagnade nycklar upptäckt en, som passade till samma lås), så blir den bortkomna nyckeln icke därför omedelbart falsk. Ett visst sammanhang i rummet kan under omständigheter utsträcka nyckelns karakter af rätt utöfver ifrågavarande tidpunkt: om t. ex. en tjenare, som

funnit den bortkomna nyckeln till ett skåp, under sjelfva skåpet eller eljest i närheten, dermed öppnar skåpet i uppsåt att stjäla, så lärers denna nyckel, oansedt huruvida en ny anskaffats, icke kunna kallas falsk, förr än en något längre tid förflutit, sedan den kom bort. Likaså, om innehafvaren af en våning hyr ut ett möbleradt rum för blott ett par dagar, men under sådana villkor, att han under denna tid icke har tillträde till rummet och sålunda ingen dispositionsrätt öfver låset. Har han haft dubbla nycklar till rummet, af hvilka han lemnar hyresgästen blott den ena, så kan man icke anse den andra nyckeln vara »falsk» under de dagar rummet är uthyrdt. Den tid, hvarunder nyckeln i dylika fall förblir »rätt» nyckel, kan under omständigheter helt visst sträcka sig betydligt öfver några dagar: öfverhuvud medför ett *afbrott* i dispositionsrätten mindre lätt nyckelns öfvergång till falsk, än ett definitivt *upphörande*. Emellertid gäller äfven, att om hyresgästen å sin sida vid afflyttningen underlåtit att återställa en nyckel, likgiltigt huruvida denna nyckel är den enda till låset hörande eller icke, så kan man icke heller kalla nyckeln »falsk» från det ögonblick afflyttningen sker, äfven om värden skulle omedelbart lemnat den nye hyresgästen en annan nyckel. Men i alla de nämnda fallen gäller otvifvelaktigt, att, efter förloppet af en längre eller kortare tid, nyckeln efter vanligt språkbruk blir att anse såsom falsk.

— Om en person erhåller vederbörligt medgifvande att tillsvidare bruka sin nyckel till ett främmande lås, så blir han sjelf dispositionsberättigad och hans nyckel sålunda tillsvidare rätt; ett återkallande etc. af det gjorda medgifvandet blir således att bedöma enligt samma grund som i allmänhet upphörande af dispositionsrätt. — *En* hufvudnyckel, som (rättsenligt) användes till många låsar, är »rätt» i förhållande till dem alla (alldeles som flera nycklar, hvilka användas eller hållas i reserv till ett lås, jfr. ofv.).

γ) *Subjektivt requisit.* I fråga om det subjektiva

täckandet gälla vanliga regler: har inculpaten, *med rätt eller orätt*, en uppfattning af nyckelns samband med låset, enligt hvilken den skulle vara rätt nyckel, så kan han icke straffas för inbrott; har han, *med orätt*, den uppfattning, att nyckeln är falsk, så är detta icke nog att göra hans handling till inbrott. Det fordras här som eljest, att requisitmomentet föreligger såväl på den objektiva sidan som på den subjektiva.

δ) *Subjektspluralitet*. Derest inculpaten, i uppsåt att stjäla, begagnar sig t. ex. af en smeds *error* angående dispositionsrätten för att genom hans biträde få uppdyrkadt ett främmande lås, så säger sig sjelf, att inculpaten är (medelbar) gerningsman till inbrott, alldeles som om han låter en inbrottshandling utföras af ett barn eller en vanskinnig.

B) *Inbrott i förvaringspersedel.*

1) *Objektet.*

a) *Förvaringspersedel* kunna icke andra föremål kallas, än sådana, som hafva en tillräckligt utpräglad *sjelfständig* existens, oberoende af hvad uti dem innehålles; således icke t. ex. emballage af säckväf, ribbor o. d. (men väl t. ex. en lår med eget lås). Ett omhölje, som med hänsyn till sin ekonomiska betydelse sammansmält med hvad deri inneslutes till ett nytt helt (t. ex. bolster, bestående af bolstervar med dun uti), är ingen »förvaringspersedel». Om det omslutande föremålet i det väsentliga har annan betydelse än förvaringspersedel, kan det icke föras hit, t. ex. kläder, hvaruti penningar insyts.

Ehuru det icke kan fordras i svensk rätt, att förvaringspersedeln skall framställa sig såsom i *främsta rummet* utgörande skyddsmedel (*moyen de défense*), så kan man dock icke bortse från fordran på att detta moment skall vara bestämdt objektiveradt. En flaska etc. innehållande en vätska, är därför icke förvaringspersedel i denna mening, eftersom dess egentliga uppgift är att hindra vätskan från

att flyta bort; tillgrepp af vin o. d. ur en flaska, ankare etc. är därför icke inbrottsstöld, *likgiltigt* huru dessa kärl varit tilltäppta och huru tillgreppet utförts (genom utdragning af kork eller sprund, genom att afslå flaskhalsen etc.). Af liknande skäl skulle man svårligen, efter svensk rätt, kunna, såsom i utländsk rätt skett, betrakta tillgrepp af gas ur tillödt gasrör såsom inbrottsstöld.

Att förvaringspersedeln är *väggfast* eller till och med *jordfast*, utesluter icke dess tjenlighet till inbrottsobjekt (jfr. särskildt Lagens uttryck *skåp*, hvilket naturligen äfven innefattar väggfast sådant). En byggnad för obetydlig att anses såsom hus (jfr. ofv.) kan därför, om den t. ex. är tillsluten med lås, komma under förevarande bestämmelse. Det fordras emellertid ett omslutande *från alla sidor*: ett staket med en låst grind är ingen förvaringspersedel (men möjligen inbrottsobjekt enligt *momm.* 1 och 2, jfr. ofv.). Ett *genombrutet*, spjeladt etc. arbete behöfver, med fästadt afseende på de innehållna föremålens storlek och beskaffenhet, icke utesluta förvaringspersedelns egenskap af inbrottsobjekt (t. ex. hönsbur). Hvad angår en *söndrig* förvaringspersedel, så kan en dylik visserligen icke under alla omständigheter uteslutas från inbrottsobjekten (förutsatt naturligen, att den likväl är vederbörligen »tillsluten»); dock måste denna fråga afgöras i öfverensstämmelse med hvad ofvan nämnts om stängsel vid »lokaliteter». Ett hål t. ex. på en nattsäck, hvarigenom inneslutna föremål kunna, åtminstone genom ett lätt verkställbart utvidgande af hålet, åtkommas, gör detta föremål otjenligt till inbrottsobjekt. Af liknande skäl gäller detsamma om en vanlig sparbössa, hvars konstruktion icke hindrar, att penningarna kunna lirkas ut genom samma öppning, som är afsedd för deras inläggande, jfr. **N. J. A.** 1897, 556.

Materialet, hvaraf persedeln består, måste vara sådant, att stängselviljan med en viss energi deruti objektiveras. Förvaringspersedlar af papper, papp o. d. uppfylla icke

detta villkor (jfr. det särskilda stadgandet i § 4 m. 3 om tillgrepp ur försegladt bref till *skillnad* från inbrottsstöld *ib. m. 4*). Icke heller kan en sammansydd säck etc. anses, efter svensk rätt, utgöra inbrottsobjekt, jfr. **N. J. A.** 1896, 519 (väl deremot en vanlig nattsäck med verkligt lås; en postväska af läder — frågan om materialet kan i sådana fall till en viss grad komplicera sig med frågan om tillslutandet).

b) »*Lås, försegling eller annat dylikt stängsel*».

Under det, i 20: 4 m. 3, »*försegladt*» i fråga om bref bör tolkas extensivt och innefatta hvarje tillslutande, hvarigenom, enligt lifvets regel, ett bref göres oåtkomligt för tredje man, således särskildt *gummering*, kan i förevarande bestämmelse (liksom i 20: 3 m. 2) »*försegling*» *icke* sträckas på långt när så vidt. Detta följer redan deraf, att, enligt hvad nyss sagts, sådana »förvaringspersedlar», som brefkuvert, pappersomslag etc., der *gummering* etc. kunde tänkas jemlikt lifvets regel utgöra det vanliga tillslutningsmedlet, icke kunna anses tillhöra inbrottsobjekten och genom 20: 4 m. 3, jfd. med *ib. m. 4*, af Lagen uttryckligen skiljts från dessa. *Försegling* får därför förstås efter orden d. v. s. tillslutande och sigillerande medelst lack, vax o. d.

2) *Handlingen: »med våld eller list öppnat*».

a) Såväl våldet som listen måste hänföra sig omedelbart till sjelfva öppnandet. Att vare sig med våld eller list bemäktiga sig den rätta nyckeln och dermed sedan öppna förvaringspersedeln, faller således icke härunder. Härifrån bör skiljas frågan, huruvida ett tillgrepp af sjelfva nyckeln blir i och för sig tjufnad; äfvenså, huruvida, derest sjelfva nyckeln tillgripes genom våldsamt eller listigt öppnande af förvaringspersedel, denna handling blir inbrott (*r. inbrottsstöld*); slutligen ock, huruvida ett, med tillhjälp af den på *sistnämnda* sätt åtkomna nyckeln, derefter föröfvadt tillgrepp ur den förvaringspersedel, hvartill nyckeln

hör, blir inbrottsstöld. Derom jfr. ofv. *ad* I, 3; *ad* II A, 2 d, β ; *ad* § 4 m. 4; samt här ned. *sub* III.

b). Likasom *sambesittning* öfverhufvud icke utesluter tjufnad, så utesluter *sambesittning* till en stängd förvaringspersedel icke inbrott. Om sålunda *A* och *B* tillsammans vårda ett kassaskåp, hvardera med en särskild nyckel till hvar sitt lås, så begår *A* inbrott, derest han med falsk nyckel öppnar det lås, hvartill *B* har den rätta nyckeln.

III). *Det subjektiva requisitet.*

»*I uppsåt att stjäla*».

Om inbrottet företagits i *bestämmt* uppsåt att anskaffa *medel* (t. ex. nyckel, planritning) till en tjufnad, som beräknats derefter skola utföras, så föreligger (bortsedt från möjligheten att sjelfva denna handling, genom det tillgripnas värde, *animus domini* etc. skulle kunna utgöra sjelfständig inbrottsstöld) uppsåt att stjäla såtillvida, som tanken på den följande stölden varit motiv vid stängslets öfvervinnande. I öfverensstämmelse med den mera vanliga uppfattningen i modern doktrin, torde få anses, äfven för svensk rätts vidkommande, att en dylik handling, åtminstone såvidt det tillgripna medlet är jemförligt med ofvannämnda exempel, utgör inbrott, *resp.*, derest ett följande tillgrepp står i tillräckligt kausalsammanhang med inbrottet, utgör, tillsammans med sistnämnda handling, inbrottsstöld enligt 20: 4 m. 4. Är åter inkulpatens afsigt endast att på mera allmänt sätt förbereda sig för kommande tjufnad (han klättrar t. ex. öfver ett plank och bese-
ser lokaliteten för den mera obestämda eventualitet, att han skulle finna skäl att återkomma och stjäla), så kan man icke säga, att handlingen sker *i uppsåt att stjäla*. Den kan emellertid då blifva att bedöma jemlikt **Str. L.** 11: 10 r. 22: 10.

Att deremot, enligt brottsplanen, inbrottet icke omedelbart skulle åtföljts af tillgreppet (inkulpaten anser sig t. ex. säkrare genom att inledningsvis hemligen öppna

dörren till en förvaringspersedel, och först längre fram tillgripa den deri förvarade saken), hindrar, jemlikt det ofvan sagda, ingalunda, att uppsåt att stjäla föreligger vid den första handlingen.

Enär, enligt allmänna regler, den utförande handlingen, redan från första innervationsögonblicket, måste vara bestämd af uppsåtet, föreligger icke inbrott, derest inkulpaten kan visa, att han öfvervunnit stängslet i annat syfte än tjufnad och först derefter fått uppsåt att stjäla; liksom icke heller inbrottsstöld (20: 4 m. 4) föreligger, derest, under de nämnda förhållandena, uppsåtet satts i verket. För stängslets brytande blifva i båda fallen (bortsedt från eventuell skadegörelse) 11: 10 r. 22: 10 att taga i betraktande.

IV). *Andra gemensamma frågor.*

1) *Brottssubjektet.* Såsom förut antydt, hindrar ingenting, att *egaren* till en lokalitet eller förvaringspersedel, försåvidt han *in casu* icke är dispositionsberättigad, kan begå inbrott deri, genom uppbrytande, användande af falsk nyckel etc. — öfverhufvud på samma sätt som en *extra-neus*. Hvad särskildt angår falsk nyckel, jfr. emellertid ofv. *ad* II A, 2 d, β .

2) *Konkurrens* med skadegörelse.

Äfven vid inbrott förmedelst *våld* äro fall tänkbara, då absolut ingen skadegörelse föreligger, särskildt under den nyss behandlade förutsättning, att inbrottet föröfvats af förvaringspersedelns egare. Likväl är skadegörelsens inträdande så afgjord *regel*, att man, inom vissa gränser, bör antaga en »*konsumption*» af sistnämnda brott. Alltså bör **Str. L. 19: 20** *icke* åberopas, såvida icke skadegörelsen är efter omständigheterna så betydlig, att den intager en sjelfständig ställning *jemte* sjelfva inbrottshandlingen.

§ 6.

Begår någon snatteri tredje gången; varde ansedd såsom hade han första resan stöld föröfvad.

Snatteri af den, som förut begått rån, försök dertill, stöld eller inbrott, skall ock såsom stöld anses.

(M. B. 47: 1; L. K. 22: 8; L. B. 23: 9; K. F. ⁴/₅ 1855, § 13; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 10).

Jfr. *ad* § 7.

§ 7.

Begår någon andra gången stöld; dömes till straffarbete i högst tre år; dock må, der omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse i högst sex månader dömas. Inträffar fall, som i 4 § nämnes; vare straffet straffarbete i högst fem år.

Begår någon tredje gången stöld; dömes till straffarbete i högst fyra år, eller, der stölden är sådan, som i 4 § sägs, till straffarbete i högst sex år.

Kommer han åter fjerde gången eller oftare; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med sex år, eller, der stölden är sådan, som i 4 § sägs, till straffarbete från och med ett till och med tio år.

Inbrott utan tillgrepp skall lika med stöld anses i fråga om förhöjning af straff, efter ty nu sagdt är.

Samma lag vare om rån eller försök dertill, der sådant förut begånget är af den, som för stöld eller inbrott straffas skall.

(M. B. 40: 3; L. K. 22: 9; L. B. 23: 10; K. F. ⁴/₅ 1855, § 14; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 11).

1) Enligt Str. L. 4: 11 förutsätter hvarje iterationsverkan, således äfven (jemlikt § 6 *m.* 2) af ett förut begånget rån etc. på ett efterföljande snatteri, att straffet för det föregående brottet är till fullo utståndet. Har det föregående brottet afdömts, men straffet alldeles icke eller blott delvis utståtts, kommer 4: 10 i tillämpning; har det icke afdömts, blir förfarandet olika, allteftersom det föregående brottet är å ena sidan rån eller rånförsök (då gemenligen realkonkurrens inträder mellan detta brott och

snatteriet), eller, å andra sidan, (enkel eller kvalificerad) stöld eller inbrott, då 20: 9 blir tillämplig, jfr. *h. l.*

2) Jfddt. med **Str. L. 21: 3**, visar sig, att Lagen med hänsyn till iterationen indelar hithörande brott i tre grupper, nemligen 1) snatteri; 2) enkel tjufnad (incl. tjufgömmeri 20: 12), kvalificerad tjufnad (20: 4) och inbrott (20: 5); 3) rån och rånförsök. *Snatteriet utöfrar* icke, så länge det bedömes såsom sådant, iterationsverkan på något af de andra brotten, men *mottager* af dem alla sådan verkan, i det att det nemligen förvandlar sig till stöld (§ 6 *m.* 2). Den *andra* gruppens brott *utöfva* utan inskränkning iterationsverkan på första och andra gruppens brott, men på den tredje endast från och med andra resan (21: 3); *mottaga* iterationsverkan af andra och tredje gruppens brott. Den *tredje* gruppens brott *utöfva* iterationsverkan på samtliga tre grupperna utan inskränkning, och *mottaga* iterationsverkan alltid af tredje gruppens samt, under nyssnämnda förutsättning, äfven af andra gruppens brott. — En eller flera kvalificerade stölder göra således, i fråga om *iterationsverkan*, ingen skillnad från enkla stölder; hvadan en enkel stöld af t. ex. fjerde resan kommer under samma skala, vare sig den är föregången af idel kvalificerade eller af idel enkla stölder; alldeles som en kvalificerad stöld af fjerde resan. En annan sak är, att straffskalan för den kvalificerade stölden icke blott vid första resan utan vid hvarje särskild resa är högre än motsvarande straffskala för den enkla stölden.

3) Framställningen af de närmare villkoren, såväl för det föregående brottets iterationsverkan som för det efterföljande brottets mottagande af denna verkan, tillhör den allmänna straffrätten.

§ 8.

Varder någon, under en lagföring, förvunnen att hafva å särskilda ställen eller tider föröfvat snatteri; skall

han, der det tillgripnas sammanlagda värde öfverstiger femton Riksdaler, för stöld straffas.

Går sammanlagda värdet ej öfver femton Riksdaler; straffes efter ty i 4 Kap. 3 § stadgadt är.

(K. B. $\frac{9}{6}$ och $\frac{27}{10}$ 1699; K. B. $\frac{25}{11}$ 1762; [L. K. 22: 7]; L. B. 23: 8 m. 1; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 § 15 m. 1; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 12 m. 1).

Jfr. *ad* § 9.

§ 9.

Har någon å särskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, eller sådant brott och snatteri, och varder han därför på en gång lagförd; straffes efter ty i 4 Kap. 3 § sägs; och må straffet förhöjas till straffarbete i ett år utöfver den för det svåraste fallet bestämda högsta strafftiden.

Ej må dock genom sådan förhöjning tiden för straffarbetet i något fall öfverskrida tio år.

(L. B. 23: 8 m. 2; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 § 15 m. 2; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 12 m. 2; 13).

1). Gemensamt för dessa bestämmelser är, att *real-konkurrens* mellan de här nämnda brotten af Lagen uteslutits, försåvidt brotten komma under *en* lagföring. Detta gäller sålunda alla brott inom 20 K. Str. L. i deras inbördes förhållande: snatteri, enkel stöld, kvalificerad stöld, inbrott, tjufgömmari. Beträffande deremot brott, som falla utom 20 K., t. ex. rån, personlig faution enligt 3: 9, kulpos efterföljande delaktighet enligt 3: 10 etc., gälla, för deras förhållande till brott inom 20 K., vanliga regler, d. v. s. möjligheten af fortsatt förbrytelse är icke *a priori* utesluten, men försåvidt de särskilda brotten stå till en viss grad sjelfständiga mot hvarandra, inträder realkonkurrens (N. J. A. 1887, Not. B n. 526; 1897, 533; 1899, Not. B n. 385); jfr. ned. *ad* 3.

2) »*Under en lagföring*» befinner sig inkulpaten tydligen med hänsyn till alla brott, för hvilka domstolen samtidigt pålägger honom straff (utan afseende på, huruvida han, genom annan domstols pröfningsutslag; dessförinnan förklarats saker till ansvar för något af brotten, N. J. A. 1899, 533). Bestämmelsen måste emellertid derutöfver utsträckas äfven till det fall, då straffet, jemlikt **Str. L. 4: 9**, skall så bestämmas, som *hade* inkulpaten på en gång varit för samtliga brotten lagförd; d. v. s. då inkulpaten, sedan han blifvit dömd till straff för något eller några brott enligt 20 Kap., öfvertygas att *före* domen hafva föröfvat något eller några andra sådana (ännu icke preskriberade). Till den del dessa brott framstå såsom skilda »brottsindivider» (låt vara, att de äfven enligt vanliga regler skulle utgjort fortsatt förbrytelse), måste de föranleda en ny dom, dervid under alla omständigheter realkonkurrens icke får antagas, och, med nedan nämnda undantag, 20: 8 r. 9 skall tillämpas.

Om återigen inkulpaten öfvertygas om att hafva begått ett eller flere brott *efter* den förra domen, så gäller icke regeln i 4: 9 (äfven om de senare brotten skulle till de redan ådömda stå i samma *faktiska* förhållande som vid fortsatt förbrytelse förutsättes). Straffet för ifrågavarande brott måste då utdömas sjelfständigt och jemlikt 4: 10 sammanläggas med straffet enligt den gamla domen.

Tvifvel kunna uppstå för det fall, att något eller några af de nu föreliggande brotten begåtts *före* och andra *efter* den tidigare domen. Man kunde då tänka sig tre möjligheter inom 20 Kap:s område: att ett gemensamt straff stadgades, jemlikt 4: 9, för det redan afdömda brottet och öfriga *före* den gamla domen begångna brott, samt derefter nämnda straff, jemlikt 4: 10, sammanlades med straffet för de nya brotten; *eller* att de icke afdömda brotten, vare sig begångna före eller efter den gamla domen, pådömdes *in uno*, och detta straff sammanlades, jemlikt 4: 10, med det

uti den gamla domen stadgade; *eller* slutligen, att samtliga brotten, *incl.* det redan afdömda, pådömdes *in uno* och sålunda alla betraktades såsom under *en* lagföring. Utan att ingå på frågan, i hvad mån hvar och en af dessa lösningar kan låta förlika sig med Lagens stadganden i Kap. 4, anmärka vi här endast, att rättspraxis synes, för hvad angår i fråga varande område af brott, öfvervägande böjd för det sistnämnda bland dessa förfaringssätt; jfr **N. J. A.** 1899, 78. Om det får antagas, att denna regel alltid följes vid ifrågavarande typ och icke endast, då, såsom i nämnda rättsfall, inculpaten skulle i alla händelser fällas till ansvar för stöld, skall sålunda en person, som dömts för ett snatteri till 2 kronors värde, och derefter upptäckes hafva *före* domen föröfvat ett annat snatteri till 10 kronors värde samt *efter* domen ett tredje snatteri till jemväl 10 kronors värde, dömas för *stöld*, i det samtliga snatteriernas värden (22 kronor) sammanräknas (i trots af den mellankommande domen).

3) I stället för realkonkurrens, hvilken sålunda icke får ega rum mellan ifrågavarande brott inbördes under *en* lagföring, inträder en annan rättsverkan, hvilken dock är olika i olika fall:

a) I fråga om snatterier, hvilkas sammanlagda värde icke öfverstiger stöldgränsen, användes, jemlikt § 8 *m.* 2, **Str. L.** 4: 3 på vanligt sätt.

b) Äro fortfarande samtliga brotten snatterier, men deras sammanlagda värde går öfver femton kronor, så dömes (jemlikt § 8 *m.* 1) det hela icke såsom snatteri, utan såsom stöld, men utan åberopande af 4: 3. — Denna regel får emellertid icke så uppfattas, att stöld anses föreligga redan i samma ögonblick som snatteriernas sammanlagda värde öfverstiger femton kronor, så att preskription skulle, från denna sistnämnda handlings begående, löpa under *fem* år; och att ett efter nämnda tidpunkt tillkommet snatteri skulle föra brottslingen under 20: 9 (= stöld + snatteri) och

dermed under en straffskala, hvars maximum öfverstege det vanliga maximum för enkel stöld med ett års straffarbete. I båda dessa afseenden måste fastmera anses, att snatterierna först i och genom den sammanfattande domen få betydelse och verkan af stöld. Sålunda preskriberas hvarje snatteri för sig med tvåårig preskription (N. J. A. 1890, 268; 1901, 12); och, hur högt än det sammanlagda värdet må stiga, föranleder detta icke (såvida intet särskildt tillgrepp öfverstiger stöldgränsen) strängare ansvar, än, jemlikt § 8 m. 1, den vanliga stöldskalan utan förhöjning. Af båda de nämnda skälen blir det därför af vikt att, jemlikt allmänstraffrättsliga regler, uppdelna en gifven serie af tjufnadsbrott i dess olika termer (brottsindivider) för att afgöra, huruvida den är en *ren* serie af snatterier (hvilken sålunda oansedt totalvärdet och termernas antal aldrig kommer under § 9 och hvars samtliga termer hvar för sig äro underkastade tvåårspreskription) eller den innehåller någon term, som (t. ex. i det den består af flere tillgrepp, hvilka böra anses företagna *in continenti*) öfverstiger stöldgränsen.

c) Om de på särskilda ställen eller tider begångna brotten utgöras af andra brott enligt 20 Kap. än snatterier eller af dels sådana brott, dels snatterier, inträder, med det nedan *sub d* nämnda undantag, 20: 9. Fortsatt förbrytelse enligt 4: 3 skall då anses föreligga, men med den afvikelse från det vanliga förhållandet, att den tillämpliga, d. v. s. den strängaste skalans maximum förhöjes med ett års straffarbete, dock så, att tiden för straffarbetet icke i något fall öfverskrider tio år. Bestämmandet af den strängaste skalan måste ske på samma sätt som vid den vanliga absorptionsprincipens tillämpning: jfr t. ex. sammanträffande af gerningsmannaskap till 20: 1 och delaktighet enligt 3: 4 (icke 20: 10) jfd. med 20: 4 — dervid förstnämnda brottslighet afgifver skalans minimum och sistnämnda brottslighet dess maximum.

d) Brottslighet enligt 20: 12 är, jemlikt rättspraxis, *icke* att betrakta såsom fortsatt förbrytelse, äfven om inkulpaten mottagit stulet gods vid olika tillfällen. Värdet af allt det utaf inkulpaten omhänderhafda godset sammanräknas, och derpå dömes, allt efter det totala värdet, för snatteri eller stöld, *utan* åberopande af 20: 8 *m. 2 resp.* 20: 9, och således utan den i sistnämnda § stadgade förhöjning af straffskalan. Jfr **N. J. A.** 1903, 554; 1904, 246. För det fall, att inkulpaten på skilda ställen eller tider begått stöld och tjufgömmeri, synes rättspraxis deremot besluten att tillämpa 20: 9 på det inbördes förhållandet mellan nämnda två brottsarter; jfr. **N. J. A.** 1899, 78.

4) »Egentlig» delaktighet enligt 3 Kap. måste anses innefattad under bestämmelserna i §§ 8, 9; detta äfven om en delaktig enligt 3: 4 icke skulle falla under 20: 10 och sålunda icke förskylla gerningsmannastraff. I annat fall skulle nemligen mindre väsentlig delaktighet blifva proportionsvis strängare bestraffad än gerningsmannaskap, eftersom straffbestämmelsen i 20: 9, såtillvida som den innefattar äfven hvad som eljest skulle vara typisk realkonkurrens, kan ställa sig mildare än bestämmelsen i 4: 2. — Men »oegentlig» delaktighet lär icke få anses innefattad under uttrycken »föröfvat snatteri», »begått stöld» etc., eller genom analogi få föras under samma bestämmelser. Här bör sålunda frågan lösas enligt vanliga regler, hvilka under omständigheter kunna leda antingen till tillämpning af 4: 3 (utan åberopande af 20: 8, 9) eller 4: 2 (jfr ofv. *ad* 1.).

5) **L. B.** (Mot. s. 42) anmärkte på sin tid, att om stöldstraffets ådömande skulle bero deraf, att de under *en* lagföring kommande tillgreppens sammanlagda värde öfverstege snatterigränsen, medan likväl andra resans snatteri skulle straffas blott såsom snatteri, följden häraf skulle blifva, »att den, som begått två tillgrepp, hvilka, ej hvar för sig, men sammanräknade, öfverstege tre riksdaler, skulle, der han för hvartdera särskildt dömdes, undgå att stå tjufs-

rätt, den han deremot underkastades, i fall han på en gång blefve dömd för bägge tillgreppen». Denna ingalunda tilltalande konsekvens måste sålunda den gällande rätten alltjemnt vidkännas (åtminstone såvida icke ett sammanfattande *in uno* af alla tillgreppen kan ifrågakomma, i trots af att någotdera redan pådömts, jfr ofv. *sub* 2). Dock har, genom 1890 års Lag, betydelsen häraf väsentligen minskats genom sänkandet af straffminimum vid första resans stöld, hvarigenom möjlighet öppnats för domaren att i båda fallen komma till samma resultat (eller, fastmera, att, jemlikt grunderna för iterationsinstitutet, *par. cet.* belägga det fall, hvilket, på grund af värdesammanräkningen, skall utgöra första resans stöld, med ett något mindre straff än summan af de båda straff, som drabba inkulpaten, derest han först straffas för det första och derefter särskildt för det andra snatteriet.)

§ 10.

Har någon stöld, snatteri eller inbrott med råd eller dåd främjat, såsom i 3 Kap. 4 § sägs, och tillika i det tillgripna tagit del eller eljest af brottet vinning haft; straffes som vore han sjelf gerningsman.

(M. B. 41: 3; L. K. 22: 11; L. B. 23: 13; K. F. $\frac{4}{5}$ 1855 § 18 m. 1; Str. L. $\frac{16}{2}$ 1864, 20: 14).

1) »Med råd eller dåd främjat». Den inkulpat enligt Str. L. 3: 4, som *icke* i någon mån har »med råd eller dåd främjat» brottet, faller icke under bestämmelsen i 20: 10. Detta gäller sålunda om en komplottant enligt 3: 6. Äfven om denne haft »vinning af brottet», straffas han endast på vanligt sätt enligt 3: 4. Men för att komplottanten skall komma under 3: 6, fordras icke allenast, att han icke (om ock blott genom sin närvaro) främjat brottet, utan äfven att han icke »efteråt tillhandagått gerningsmannen», ty då straf-

fas han jemlikt 3: 5 såsom gerningsman. — Likaså gäller om negativ delaktighet (3: 7, 8), att en sådan inculpat, äfven om han på grund af *animus lucri* faller utan inskränkning under 3: 4, likväl icke kan, jemlikt 20: 10, straffas såsom gerningsman. Emellertid måste man här iakttaga skillnaden mellan en »negativ handling» (vid egentlig delaktighet) och »negativ delaktighet» (Förs. Subj. § 53).

Att »främja stöld eller snatteri» lär icke få anses innefatta främjande af tjuvgömmeri enligt 20: 12, ehuru en gerningsman enligt sistnämnda § skall »straffas för stöld eller snatteri». Den som t. ex. mot ersättning transporterat en sak från tjuften till tjuvgömmaren eller från en tjuvgömmare till en annan, torde därför icke kunna straffas högre än efter 3: 4 jfd. med 20: 1 (r. 6, 7). Denna tolkning stödes af ifrågavarande bestämmelses plats i Lagen, före § 12.

2) »*Vinning haft*». Således är *animus lucri* icke tillräcklig. Att inculpaten mottagit löfte om ersättning, bringar honom icke under denna §, men väl att han t. ex. fått en fordran efterskönt.

§ 11.

Skola flere, som i stöld eller snatteri delaktige äro, såsom gerningsmän straffas; varde, vid straffets bestämmande, det tillgripnas hela värde för hvar af dem afsedt.

(M. B. 41: 1; L. K. 22: 12; L. B. 23: 14; K. F. ⁴/₅ 1855, § 16; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 15).

Denna bestämmelse får icke betraktas såsom ett undantag. utan såsom uttryck för en allmänstraffrättslig princip, hvilken Lagen på grund af fallets frekvens funnit skäl att i detta fall särskildt uttala. Vi hafva i det föregående anmärkt den konsekvens af samma princip, att, om, vid kvalificerad stöld, det kvalificerande momentet (t. ex.

inbrottet) faller på *ett* brottssubjekt och tillgreppet på ett annat, båda straffas för kvalificerad stöld, såvida nemligen medgerningsmannaskap föreligger (till skillnad från »Nebentäterschaft»). Jemlikt allmänstraffrättsliga regler, på hvilka vi här ej närmare ingå, förutsätter ett dylikt medgerningsmannaskap icke blott ett objektivt sammanhang mellan brottssubjekterna, utan äfven ett subjektivt.

Enligt Lagens uttryckliga föreskrift i 20: 12, är sistnämnda § undantagen äfven från ifrågavarande bestämmelse: tjuvgömmarens befattningstagande med stulet gods betraktas icke såsom delaktighet i den ursprungliga tjufnaden, utan såsom en särskild tjufnad af blott det omhänderhafda godset.

§ 12.

Den som, med vetskap om den olofliga åtkomsten, emottagit, dolt, köpt eller föryttrat något af hvad stulet är, eller besörjt omarbetning eller förändring deraf, skall, med afseende å värdet af det, hvarmed han dylik brottslig befattning tagit, straffas för stöld eller snatteri efter 1 §; vare ock lag, som i 6 eller 7 § sägs, der han förut stöld, snatteri, inbrott, rån eller försök dertill begått.

Ej må hvad nu stadgadt är tillämpas för delaktighet i brott efter 2 §, då värdet af det, hvarmed brottslig befattning tagits, ej går öfver femton Riksdaler.

(M. B. 41: 3; 49: 1; L. K. 22: 13; L. B. 23: 15; K. F. ⁴/₅ 1855 § 18 m. 2; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 16).

I) *Objektivt requisit.*

A) *Objektet.*

1) *Den föregående tjufnaden.* Utan att af Lagen vara behandladt såsom »efterföljande delaktighet» (Str. L. 3: 9—11) förutsätter detta delikt likväl ett »*fördelikt*», nemligen en föregående *tjufnad*.

a) Af Lagens uttryckssätt framgår, att man icke kan uppställa fordran på fördeliktets *straffbarhet i. c.* Förde-

liktet kan således mycket väl vara *preskriberadt* (redan då tjuvgömmet *begås*, och så mycket mera, då det skall afdömas) eller dess preskription oviss (derest t. ex. gerningsmannen är okänd, och således iterationsfrågan öppen).

Om fördeliktet är begånget *utomlands* och således aningen alldeles icke eller åtminstone blott under de i **Str. L. 1: 1—3** uppställda förutsättningar kan afdömas af Svensk domstol, så hindrar detta lika litet, att ett tjuvgömmet, som begåtts inom landet, kan på vanligt sätt åtalas och dömas. Visserligen kan, derest den egentliga tjuvgömmehandlingen begåtts utomlands, blotta medtagandet af saken till Sverige icke konstituera ett (fortsatt) begående af tjuvgömmet (jfr. ned.). Men ett i utlandet föröfvadt tjuvgömmet kan, äfven om fördeliktet skulle bestå i ett utomlands af utländning mot utländning begånget och sålunda utom Svensk strafflagskipning fallande tjufnadsbrott, vid Svensk domstol åtalas och dömas under nyssnämnda i **Str. L. 1 K.** innehållna förutsättningar.

b) »Straffbarhetsrequisiterna» (**Allm. Br. § 6**) behöfva således icke finnas hos fördeliktet för att tjuvgömmet skall kunna straffas enligt 20: 12. Hvad angår det egentliga *brottsrequisitet*, är till en början klart, af Lagens uttryck »*stulen*», att den *objektiva* sidan skall till alla delar förefinnas (d. v. s. att intet moment deraf får *bevisligen* saknas, jfr. ned.). Detsamma lär deremot icke få antagas om requisitets *subjektiva* sida, såvidt det nemligen gäller brottssubjektets *kapacitet* (hvaremot fordran på det subjektiva täckandet, *in dolo*, af det objektiva requisitet, lika bestämdt måste fasthållas som fordran på *animus lucri*). En motsatt åsigt, enligt hvilken »*stulen*» borde fattas = tillgripen under sådana förhållanden, att icke blott det speciella tjufnadsrequisitet utan äfven det allmänna brottsrequisitet objektivt och subjektivt till alla delar föreligger, kräfves knappast ens af en sträng bokstafstolkning; och skulle, då 3: 9 (som uttryckligen talar om fördeliktet så-

som ett »brott») ännu mindre kunde anses tillämplig, merendels leda derhän, att för den senare inculpatens vidkommande sjelfva mottagandet etc. vore straffritt, och att man endast om och när han företog en särskild tillegnelsehandling, skulle kunna straffa honom (o: för *försnillning*). Men detta resultat vore, särskildt med afseende på det icke sällsynta fall, att tillgreppet utförts af »ligor» af minderårige, hvilka kanske upprepade gånger afsatt sitt byte hos samme tjufgömmare, praktiskt föga tillfredsställande. — För ett åtskiljande mellan barn och vansinnige, sådant det på detta område stundom förekommer i utländsk rätt, gifver den Svenska rätten ingen hållpunkt.

c) *Fördeliktets konsummation*. Om den i 20: 12 beskrifna brottshandlingen (mottagandet etc.) infaller på en tidpunkt före eller samtidig med fördeliktets konsummation, kan förstnämnda handling tydligen icke straffas enligt 20: 12 (jfr. »af hvad stulet är»). Detta blir hufvudsakligen af vikt i de fall, då tjufnaden konsummeras först genom en särskild tillegnelsehandling, i det inculpaten redan förut har saken i sin besittning (jfr. ofv. *ad* § 3. *mm.* 1—4). Om t. ex., vid tjufnad begången af enskild tjänare, tredje man »mottager» det tillgripna, så kan denne extraneus endast i det fall dömas såsom tjufgömmare enligt 20: 12, att tjufven redan genom någon föregående handling kan anses hafva »förskingrat» eller »undandolt» objektet i fråga; hvarom icke, måste extraneus dömas såsom medgerningsman eller delaktig i sjelfva tjufnaden (jfr. ofv. *h. l. n.* 6).

Å andra sidan är tillämpligheten af 20: 12 ingalunda gifven i och med det att fördeliktet passerat konsummationspunkten. Detta beror derpå, att tjufnaden i regel konsummeras redan genom *apprehensionen*. Om saken, *efter* det den apprehenderats af tjufven, men *innan* den bortförts, öfvertages af annan person (vare sig denne funnits närvarande redan vid apprehensionen eller senare till-

kommit), så måste denne senare, på hvars roll sålunda *ablationen* faller, otvifvelaktigt betraktas icke såsom tjuvgömmare, utan såsom medgerningsman (och sålunda t. ex. blifva ansvarig för kvalificerad stöld, derest han varit medveten om den kvalificerande omständighetens föreliggande). Tjufnaden, ehuru genom apprehensionen »konsumerad» i den meningen, att straffbarhet för fullbordadt brott inträder, så snart denna punkt hunnits, är dock icke afslutad, så att den skulle kunna anses såsom något förflutet, förr än åtminstone *ablation* egt rum: under tiderymden mellan apprehensionen och *ablationen* måste tjufnaden betraktas såsom alltjemnt under utförande, och hvarje under denna tid inträdande brottslig handling såsom antingen gerningsmannahandling eller (egentlig) delaktighetshandling.

2) *Förhållandet emellan objektet för fördeliktet och objektet för tjuvgömmariet.*

Lagens uttryck, »*något af hvad stulet är*», skulle, bokstafligen tolkadt, innebära fordran på full identitet mellan fördeliktets och tjuvgömmariets objekt. En förvandling af stulna varor i penningar eller af stulna penningar i varor, eller ett utbytande af stulna varor emot andra — kanske till och med en vaxling af stulna penningar — skulle således medföra, att den tillbytta saken, såsom icke identisk med den stulna, icke vore objekt för tjuvgömmari. Ehuru man nu visserligen måste anse, att den bestulnes eganderätt (bortsedt, under omständigheter, från vaxling af penningar) icke sträcker sig till dessa tillbytta saker (så att han skulle kunna *separera* dem ur tjufvens förmögenhet), kan likväl nämnda tolkning icke upprätthållas: verkan af tjuvgömmaribestämmelsen skulle dermed i många fall, särskildt vid penningestölder, blifva helt illusorisk. Man måste därför göra frågan om tjuvgömmariobjektet oberoende af måls egandens eganderätt, och lösa den i öfverensstämmelse med det praktiska behovet, som kräfver straffbarhet i sådana fall, hvilka till realiteten (o: med hänsyn till tjufvens för-

mögenhetsförhållanden; det nära sammanhanget i tiden o. s. v.) äro fullt likartade med mottagande etc. af sjelfva den stulna saken. En qvinna t. ex., som af soudenören mottager ett smycke, hvilket hon vet vara nyss inköpt för de stulna penningarne, bör anses, praktiskt taladt, hafva mottagit »hvad stulet är», likasom derest hon, omvänt, mottagit penningar, hvilka hon vet utgöra den nyss erhållna betalningen för ett stulet smycke. På detta sätt har stadgandet äfven uppfattats af Svensk rättspraxis (N. J. A. 1899, 30) — visserligen i strid med åtskillig utländsk rättspraxis. — Derest tjufven blandat de stulna penningarna med sin egen kassa, bör likväl t. ex. ett i nära tidssammanhang med tjufnaden skeende bortskänkande af penningar till person, som vet af tjufnaden, så mycket säkrare anses under omständigheter (o: med hänsyn till beloppets storlek och tjufvens förmögenhetsförhållanden) innefatta, för nämnda persons vidkommande, brott enligt 20: 12, som i dylikt fall ofta en civilrättslig separationsrätt lärertillerkännas målseganden.

3) *Objektets rättsliga läge* måste innebära en fortsättning af det genom tjufnadsbrottet skapade rättsstridiga tillståndet. Fortsättandet kan afbrytas särskildt i tre fall, i det saken, efter tjufnaden men före tjufgömmet, *a*) kommer helt och hållet utom besittning; *b*) kommer i en egares hand; *c*) blir tjufvens egendom (äfven utan att komma i hans hand).

ad a. Derest inkulpaten bemäktigat sig saken, då den befann sig utom besittning i detta ords mest vidsträckt mening, kan tjufgömmet icke föreligga, äfven om inkulpaten fullkomligen insett godsets egenskap af stulet. Handlingen står då blott i ett rent yttre kausalsammanhang med tjufnaden, men kan icke betecknas såsom ett *fortsättande* af tjufnaden (hvidan ett bemäktigande af saken, om tjufven tappat den under sådana omständigheter, att den måste anses befinna sig i besittning, naturligen innefattar

ny tjufnad). Men har t. ex. tjuften tappat något af tjufigodset, och inkulpaten, efter tjuftvens anvisning, lyckats återfinna detsamma, så förelåg för tjuftvens räkning ett låt vara mycket svagt besittningselement, hvilket från honom öfverförts på inkulpaten: här bör derfor tjuftgömmeri antagas. Ett sådant fall skiljer sig icke tillräckligt från det fall, att tjuften gömt saken på ett säkert ställe, och inkulpaten, efter hans anvisning, der hemtat densamma — hvilket uppenbarligen utgör tjuftgömmeri. Om nu emellertid handlingen icke kan uppfattas såsom fortsättning af tjuftvens och hans efterföljares besittning (och objektet icke lieller befinner sig i annan besittning), så måste, jemlikt det *ad* § 1 anförda, de fall åtskiljas, att inkulpaten redan vid handlingens företagande känner egaren (eller någon *säker* utväg att konstatera honom), och att detta icke är förhållandet. I förra fallet måste det anses, att en tillägnelsehandling å inkulpatens sida utgör försnillning enligt 22: 11; i senare fallet blir endast 22: 19 tillämplig. Men i intetdera fallet får 20: 12 användas.

ad b. Det viktigaste hithörande fall är, att saken *animo domini* öfvertagits af en *b. f. possessor*. Enligt Svensk rätt, sådan den genom rättspraxis utbildats, måste denne, eftersom han endast mot lösen till fulla värdet är skyldig att utgifva saken till den ursprunglige egaren, anses hafva fått eganderätt till saken (annorlunda kanske, derest man t. ex. ansåge, att han såsom lösen icke kunde göra anspråk på större belopp än han sjelf utgifvit); en *m. f. superveniens* kan tydligen icke upphäfva denna en gång uppkomna eganderätt. Nu förutsätter visserligen, enligt hvad ofvan nämndes, tjuftgömmeriet icke med nödvändighet en direkt mot eganderätten riktad rättsstridighet: men i detta fall kan ett af den senare egaren företaget döljande etc. (i syfte att få behålla saken) icke ens anses innebära en rättsstridighet med hänsyn till den ursprunglige egarens *förmögenhet*, eftersom den sistnämnde icke kan utfå saken

utan att afstå dess fulla värde. *Affektionsvärdet* för den ursprunglige egaren kan visserligen genom den döljande etc. handlingen sägas vara angripet; men härpå allena kan icke tjuvgömmeri byggas. Då sålunda tjuvgömmeri icke föreligger i fall af *m. f. superveniens* hos den senare egaren, kan icke heller tjuvgömmeri föreligga för den, som deriverar sin besittning från honom. Dermed måste äfven det fall vara afgjort, att inkulpaten öfvertager saken af en *b. f. possessor*, utan att den sistnämndes goda tro dess förinnan upphört. Alltså låter sig det visserligen föga tillfredsställande resultat icke undgås, att om tjuften och inkulpaten enats om att låta saken passera en tredje man, hvilken såsom köpare i god tro blir egare dertill, kanske utan att ana dess verkliga värde, så blir inkulpaten, som köper saken af denne egare, oåtkomlig med 20: 12.

Det bör emellertid uttryckligen anmärkas, att ett *b. f.* innehaf i och för sig, d. v. s. utan *animus domini*, icke utöfvar någon dylik verkan. Om således en person i god tro mottagit tjufgodset såsom depositum, så kan denne, efter det hans goda tro upphört, mycket väl göra sig skyldig till tjuvgömmeri (dock icke genom ett enbart fortsättande af förvarandet, jfr. ned.); och den person, som *in m. f.* öfvertager saken från den förstnämnde, gör sig förfallen till tjuvgömmeri, utan afseende på den förre innehafvarens goda eller onda tro. Det blotta innehafvet, utan *animus domini*, kan nemligen, enär det icke på något sätt upphäfver den ursprunglige egarens eganderätt, icke anses afbryta det genom tjufnaden framkallade rättsstridiga tillståndet.

ad c. Om en stulen sak gått igenom flere händer, så kan stundom den frågan uppstå, huruvida, för den händelse tjuften själf, genom uppgörelse med målseganden eller på annat sätt, blir sakens egare, efter denna tidpunkt inträdande transaktioner kunna utgöra tjuvgömmeri. Frågan måste (utan afseende på tjuftens vetskap om nämnda

transaktioner) besvaras nekande (såvida icke saken, under detta passerande, på nytt blifvit stulen); naturligen kan en dylik innehafvare göra sig skyldig till försnillning. Deremot uteslutes icke tjuvgömmeri enbart deraf, att tjufven erlagt fullt skadestånd till målseganden, såvida han likväl icke blifvit sakens egare: i detta fall föreligger ingen rättsstridighet med hänsyn till den bestulnes förmögenhet, men väl med hänsyn till eganderätten. — Om hushållerskan, som bestulit sin husbonde under dennes lifstid, efter hans död lemnat det tillgripna i förvar åt en *m. f. possessor*, men derefter befinnes genom testamente hafva förvärfvat eganderätt till den stulna saken, så är visserligen hennes tillgrepp straffbart (bortsedt från en möjlig presumption om den förre egarens samtycke), men då hon måste anses redan vid dödsfallet sjelf hafva blifvit egare, kan för depositariens räkning intet tjuvgömmeri föreligga.

Det ofvanstående (*sub* 2—3) kan i hufvudsak så sammanfattas: det för tjuvgömmernet väsentliga fortsättandet af det genom tjufnaden uppkomna rättsstridiga tillståndet kan visserligen under omständigheter anses föreligga, äfven om saken blifvit utbytt emot annan, till hvilken den bestulne sålunda icke är egare; men kan icke anses föreligga, om tjufven tappat saken och en upphittare, låt vara *in m. f.*, utan samband med tjufven, funnit den; icke heller om saken *animo domini* öfvertagits af en *b. f. possessor*; icke heller om saken (med eller utan tjufvens eller senare innehafvares vetskap) öfvergått till tjufvens egendom.

B) *Handlingen.*

1) *Allmänna förutsättningar.*

a) Inkulpatens förhållande till sin föregångare.

α) En allmän förutsättning för tjuvgömmerihandlingen är, att inkulpaten träder i ett sådant förhållande till sin föregångare i innehafvet, att hans eget innehaf kan anses deriveradt ur dennes. Det är likväl, som förut nämnt,

icke nödvändigt, att den närmaste föregångaren befinner sig *in m. f.* (såvida blott icke hans *b. f.* skapat eganderätt för honom). Likasom sålunda föregångarens *error* icke utesluter tjufgömmeri, så måste detsamma sägas om hans *bristande kapacitet*. Såsom redan nämnt, bör tjufgömmeri anses föreligga, till och med om *tillgreppet* föröfvats af en inkapabel person, såvida man blott kunde antaga en (faktisk) *dolus* och *animus lucri*; så mycket mindre har man då skäl att utesluta tjufgömmeri därför, att saken kommit ur tjuvens hand i en inkapabel persons (t. ex. en fjorton-åring) sjelfständiga besittning och derifrån öfvergår i inkulpatens.

β) Om inkulpaten (»med vetskap om den olofliga åtkomsten»), *animo domini*, med eller utan våld, öppet eller hemligt, tillgriper saken ur tjuvens eller hans efterföljares besittning, så föreligger icke det för tjufgömmeriet karakteristiska *fortsättandet* af ett rättsstridigt tillstånd, utan *nyskapande* af ett sådant: inkulpaten begär alltså *rån eller stöld* (såvida han icke är medbrottslig i den första tjufnaden, då tjufnadselementet bortfaller ur den senare handlingen och endast våldsmomentet i rån etc. eventuellt återstår såsom en ny straffbarhet — jfr. ned.). — I sådana fall åter, der visserligen handlingen liknar handlingen vid något förmögenhetsbrott (t. ex. bedrägeri, trolöshet mot hufvudman), men detta förmögenhetsbrott *in casu* icke kan föreligga, därför att det skulle förutsätta en förmögenhetsrätt hos *tjuften* (r. dennes efterföljare), hvilken rätt icke existerar, kan det vara nödvändigt att medgifva möjligheten af tjufgömmeri, för att icke handlingen skall undgå straffbarhet. Detta gäller sålunda, om t. ex. inkulpaten genom att uppväcka *error* hos tjuften tillnarrat sig tjufgodset af denne (alltjemnt förutsatt, att inkulpaten icke är medbrottslig i tjufnaden). Här föreligger, i hvad på det objektiva rekviritet ankommer, tjufgömmeri. (Skulle »vetskap om den olofliga åtkomsten» saknas, lär icke kunna

undgås, att fallet blir straffritt, eftersom bedrägerirequisitet deficerar på den objektiva sidan).

γ) Samförstånd med hänsyn till den olofliga åtkomsten behöfver icke finnas mellan inculpaten och tjuften eller någon dennes efterföljare. Om sålunda inculpaten *in m. f.* öfvertager tjufgodset från tjuften, hvilken tror honom vara *in b. f.*, så hindrar det sista icke, att tjufgömmeri föreligger. — Härmed får naturligtvis icke förvexlas ett besittningstagande utan tjuftvens *samttycke*, hvarom jfr. ofv. *ad β.*

b) Gemensamt för de af Lagen uppräknade brottsliga handlingarne gäller, att inculpaten skall hafva »*tagit befattning*» med saken. Troligen bör detta uttryck fattas bokstafiligen, icke derjemte i figurlig mening. Ett köpeaftal, som ännu icke åtföljts af sakens traderande, innebär alltså icke konsummation af tjufgömmeri. Men möjligen kan mottagandet af en pantsedel, ett polettmärke, kontramärke o. d. anses medföra ett så starkt moment af besittning, att inculpaten dermed kan anses hafva »mottagit» saken och gjort sig förfallen till tjufgömmeri.

2) Särskilda former af tjufgömmerihandlingen.

a) *emottagit* α: vare sig förvärfvet varit lukrativt eller icke. Icke blott en mer eller mindre maskerad gåfva utan äfven mottagande såsom ren betalning för fordran innefattar sålunda tjufgömmeri. Likväl torde få anses, att ett mottagande af *underhåll*, der sådant rättsligen åligger gifvaren, under omständigheter bör anses falla utanför tjufgömmerihandlingen; någon bestämd gräns låter sig emellertid icke teoretiskt uppdragas för verkan af denna intressekollision. Hustrun t. ex., som af sin man mottager en stulen djurkropp, hvilken sedan småningom användes till familjens underhåll, lär gör sig förfallen till tjufgömmeri, under det att motsatsen torde böra antagas, derest hon af stulna medel t. ex. dagligen mottager en krona och deraf gör uppköp för familjens räkning. Der ingen

laglig underhållsskyldighet finnes, t. ex. vid förhållandet mellan en kvinna och hennes soutenör, kan en sådan intressekollision i allmänhet icke antagas. För hvad som går utöfver det för underhållet nödvändiga, t. ex. anskaffande af smycken etc., måste, äfven i förstnämnda fall, desto säkrare tjufgömmeri antagas, ju mindre nödvändigt det kan anses hafva varit. — Ett mottagande till omedelbart förtärande, utan att mottagaren tager någon befattnings med den af honom approprierade saken såsom ett afskildt föremål (t. ex. tjufven låter en bekant dricka en klunk ur den stulna brännvinsbuteljen), kan icke anses som tjufgömmeri.

Att mottagaren saknar *animus domini*, utgör i och för sig intet hinder för tjufgömmeri. Dock måste i sådant fall fordras, att omhänderhafvandet icke är af allt för kort och öfvergående natur (oafsedt huruvida det inneburit något moment af ekonomisk fördel för inculpaten). Det innefattar sålunda icke tjufgömmeri, att inculpaten en kortare stund hållit en stulen häst åt tjufven; att han rent tillfälligt begagnat en stulen knif; icke heller ett enbart transporterande (mot ersättning eller utan). Annorlunda deremot, om saken mottages såsom pant, eller det föreligger ett mera utprägladt depositum, lega, lån o. d. En reparatörs mottagande till ren reparation, hvilken icke innefattar »omarbetning eller förändring», lär, för så vidt den kan anses (med hänsyn till den tid, hvarunder han behållit saken o. s. v.) täckt af »lifvets regel», icke innefatta tjufgömmeri. — I vissa fall kan ett mottagande, som enligt det nu sagda, icke innefattar gerningsmannaskap till tjufgömmeri, dock utgöra delaktighet i sådant; (för det fall, att inculpaten varit delaktig i tjufvens eget döljande etc. af tjufgodset, jfr. ned. *sub* III).

Aktivitet med hänsyn till sjelfva mottagandet behöfves icke: har tjufven kastat in godset på inculpatens område med dennes samtycke, så är requisitet uppfyllt. Men

samförstånd, mellan de två, med hänsyn till mottagandet (icke: med hänsyn till den olofliga åtkomsten, jfr. ofv.) måste fordras: har tjuften, under sin flykt, kastat godset öfver första bästa plank in på en främmande gård, så föreligger icke tjuvgömmeri från husegarens sida, äfven om han *in mala fide* låtit det ligga qvar (men jfr. ned. *sub dolt*).

Mottaga får icke förvexlas med *innehafva*. Deraf följer, att en *m. f. superveniens*, efter ett mottagande *in b. f.*, icke innebär tjuvgömmeri, förr än den objektiverat sig i en ny tjuvgömmerihandling, t. ex. döljande eller föryttande. Jfr. hvad ofvan anmärkts (*sub I A 1 a*) angående ett medtagande till riket af utomlands mottaget tjufgods.

b) »*dolt*». Begreppet *dölja* är vidsträcktare än *gömma*. Om en *b. f.* mottagare (utan *animus domini*, jfr. ofv.) *m. f. superveniente* nekar till innehafvet, så bör utan tvifvel ett döljande anses föreligga, utan att något särskildt undan gömmande af godset behöfver företagas. Om inkulpaten har förhindrat, t. ex. att ett djur genom sitt läte tillkännagifvit sin uppehållsort för egaren, så föreligger likaledes ett döljande. Men å andra sidan faller icke allt *förhemligande* under begreppet *dölja*, t. ex. om inkulpaten, utan att sjelf hafva omhänderhaft saken, genom veterligen oriktiga upplysningar leder vederbörande på villospår: för dylikt fall kan endast 3: 9 komma i betraktande. — Emellertid förutsätter *dölja* lika litet som de andra nämnda begreppen ett *mottagande* (så att det endast skulle få sjelfständig betydelse med hänsyn till en *b. f.* mottagare utan *animus domini*). Den som företager en döljande handling med en inom tjuftvens eller tredje mans besittningsområde befintlig stulen sak, blir gerningsman enligt 20: 12. Likväl bör i detta afseende anmärkas, att frågan om straffbarhet för den underordnade, som företager en dylik handling enligt befallning af förman, måste lösas jemlikt reglerna om positiv intressekollision, hvadan handlingen i dylikt fall torde få anses straffri, i den mån den kan, till sin

yttre form, anses täckt af livvets regel (t. ex. om tjenaren på husbondens befallning insatt de stulna silfversakerna i ett skåp etc.; svårligen deremot, om han t. ex. nedgräft dem i jorden).

c) »köpt». Enligt det ofvan sagda (I B 1 b) lärers köpeaftalets perfektion ännu icke innefatta fullbordan af tjuvgömmaribrottet, utan derutöfver fordras, att tjufgodset på något sätt omhänderhafts af köparen. I motsatt fall blefve det oförklarligt, hvarför icke t. ex. en öfverenskommelse om depositum, lega etc., utan mottagande af saken, skulle hafva samma verkan. Den faktiska betydelsen af öfverenskommelsen är ju densamma, och om någon civilrättslig giltighet kan det hvarken i ena eller andra fallet vara tal. Möjligen skulle någon vilja antaga tjuvgömmari, då utan traderande af godset, *priset* erlagts af inculpaten, men för en sådan gränslinie erbjuder Lagen ingen hållpunkt. Under omständigheter kunna emellertid åtskilliga af de härigenom från 20: 12 uteslutna fall blifva straffbara enligt 3: 9. — Att en köpare *in b. f.*, hvilken måste anses, enligt Svensk rätt, blifva egare till saken, äfven vid *m. f. superveniens* och dennas objektivering icke gör sig förfallen till tjuvgömmari, är förut anmärkt.

d) »föryttrat». I öfverensstämmelse med hvad ofvan nämnts om uttrycket »köpt», måste äfven här fordras ett befattningstagande med sjelfva saken. Den som för tjufvens räkning till tredje man försäljer gods, hvilket den senare har att sjelf hemta t. ex. hos tjufven, kan därför icke straffas såsom gerningsman enligt 20: 12 (men väl enligt 3: 9). Å andra sidan behöfves för ansvar såsom gerningsman enligt 20: 12 icke mer, än att inculpaten medhaft och försålt tjufgods *m. f.*; bevis om föregående innehaf för egen räkning fordras icke. Men den förut (*sub b*) omtalade intressekollisionen kan göra sig märkbar, derest t. ex. ett butiksbiträde *m. f.* i öppen butik enligt principalens anordning försäljer stulen sak af det slag,

som i butiken plägar försälas. En dylik handling lär i hvarje fall icke kunna bedömas såsom gerningsmannaskap enligt 20: 12.

Begreppet *föryttra* inskränker handlingens omfång till ett öfverförande af (quasi-) eganderätt; likväl är det tydligt, att här likasom vid 22: 11, sådana handlingar, som till formen icke utgöra försäljande, likväl i realiteten kunna dermed anses likvärdiga, t. ex. ett pantsättande, der ingenting indicerar en afsigt att återlösa panten, eller ett afbetalningskontrakt, som innebär ett under legoaftalets form maskeradt köp. Deremot kan naturligen ett utlemnande till kortvarigt bruk icke ingå under ordet *föryttra*.

e) »*besörjt omarbetning eller förändring deraf*». Enligt denna bestämmelse blir sålunda icke blott den, som sjelf verkställt arbetet, utan äfven den, som ställt om, att det af annan utförts, straffbar såsom *gerningsman* enligt 20: 12. En reparation o. d., som icke på något sätt inverkar på sakens igenkännlighet, faller icke under detta uttryck.

C) *Rättsstöring.*

Att tjuften sjelf, då han t. ex. föryttrar den stulna saken — äfven om det sker efter utståndet straff för tjufnaden — icke föröfvar något brott, eftersom han dermed icke begår någon *ny* rättskränkning, se *ad* § 1, I B 3 och S. A. G. § 122.

D) *Rättsstridighet.*

Om en stundom inträffande intressekollision jfr. ofv. *ad* I B 2 a.

II) *Subjektivt requisit.*

Då lagstiftaren inom det subjektiva requisitet använder sådana uttryck som *veta*, *vetande*, *vetskap*, *veterligen* o. d. (jfr. Str. L. 13: 1; 14: 29; 22: 3 etc.), får han icke anses härmed hafva afsett någon förändring i de vanliga allmänstraffrättsliga reglerna rörande omfånget af *dolus*-begreppet. Ett *twifvel* om den olofliga åtkomsten måste

sålunda lösas genom införande af *dolus eventualis* (A. B. § 34, 3). Gränsfall i bevisningsafseende se Naum. 1874, 48.

Visas inculpaten hafva insett den *olofliga* åtkomsten, under det att det lemnas öppet, huruvida han känt, att åtkomstsättet varit *tjufnad*, så blir likväl 20: 12, jemlikt Lagens uttryckssätt, tillämplig. Men kan inculpaten visa, att han trott saken vara åtkommen genom försnillning, olofligt besittningstagande eller öfverhufvud något annat förmögenhetsbrott än *tjufnad* [eller *rån*, jfr. 21: 9], så kan det svårligen öfverensstämma med Lagens anda, att belägga honom med *tjufnadsstraff* på den grund, att fördeliktet faktiskt varit *tjufnad*. I sådant fall bör straffbarheten inskränkas till 3: 9.

Att inculpaten falskeligen antagit gerningsmannen till fördeliktet vara minderårig, eller trott detsamma vara preskriberadt etc., inverkar, jemlikt det ofvan sagda (*ad I A 1*), ingalunda till hans förmån, eftersom dessa omständigheters föreliggande icke upphäfver det objektiva *tjufgömmerequisitet*. Deremot måste de objektiva requisitmomenterna på vanligt sätt täckas af de subjektiva. *Tjufgömmeri* är sålunda uteslutet, om inculpaten icke uppfattat objektets rättsliga läge såsom en fortsättning af det genom *tjufnadsbrottet* skapade rättsstridiga tillståndet, t. ex. om han falskeligen trott saken vara utom besittning, eller innehafvas *bona fide* och *animo domini*, eller hafva, efter *tjufnaden*, blifvit *tjufvens* egendom.

III) *Subjektspluralitet*.

Så länge det genom *tjufnaden* uppkomna rättsstridiga tillståndet icke afbrytes (jfr. ofv. I A 3), kan en och samma *tjufnad* utgöra basis för en fortgående serie af *tjufgömmerier*. Lika tydligt är, att vid hvarje särskildt *tjufgömmeribrott*, *subjektspluralitet* kan framträda i alla former, medgerningsmannaskap, medelbart gerningsmannaskap, olika slag af (teknisk) delaktighet (äfven efterföljande en-

ligt 3: 9, 10). Öfverhufvud är tjufgömmaribrottet att uppfatta såsom i detta afseende rent principalt.

Gerningsmannen till fördeliktet kan tydligen icke straffas enligt 20: 12 därför, att han företagit en af de i denna § beskrifna handlingar. Hans straffbarhet koncentrerar sig i apprehensionsmomentet, hvilket af Lagen anses antecipera alla hans följande tillägnelsehandlingar med hänsyn till den tillgripna saken. Denna omständighet kan vålla någon tvekan med afseende på en inkulpat, som varit fördeliktets gerningsman *behjelpig* vid utförandet af en i 20: 12 beskrifven handling, t. ex. döljande, utan att kunna anses såsom medgerningsman dervid. Mestadels kommer emellertid denna handling, såsom innefattande ett »tillhandagaende» åt gerningsmannen, att falla under 3: 9; visserligen förutsättes härför, att fördeliktet är ett *brott* i teknisk mening, således att gerningsmannen är kapabel.

IV) *Konkurrens.*

I förhållande till sådan delaktighet i fördeliktet, som leder till gerningsmannans ansvar, måste 20: 12, jemlikt hvad nyss nämnts om sjelfva gerningsmannaskapet, anses *subsidiär*.

Svårighet uppstår deremot beträffande en inkulpat enligt 20: 12, hvilken derjemte är delaktig i fördeliktet enligt 3: 4, försåvidt nemligen 20: 10 icke blir på honom tillämplig. Ty har han haft »vinning af brottet,» t. ex. derigenom att han för *egen* räkning mottagit »något af hvad stulet är», kommer han jemlikt sistnämnda § att straffas såsom om han varit gerningsman till fördeliktet (och följaktligen att drabbas af dettas eventuella kvalifikation, såvida icke för gerningsmannens del excess föreligger, **Förs. Subj. § 56**). Har åter nämnda inkulpat *icke* haft vinning af brottet (o: hvarken förut eller genom tjufgömmaribrottet), så måste konkurrensfrågan under alla omständigheter så besvaras, att inkulpaten endast får bestraffas ur *endera* synpunkten, antingen såsom delaktig i fördeliktet

eller såsom gerningsman enligt 20: 12. En realkonkurrens mellan dessa två bestämmelser kan icke antagas. Valet åter dem emellan lärer få träffas så, att 20: 12 användes, såvida denna bestämmelse är den med hänsyn till *maximum* strängare, men i annat fall 3: 4 (äfvén om *minimum* är högre enligt 20: 12). Om sålunda fördeliktet, deruti inculpaten varit mindre väsentligt delaktig, varit enkel stöld och inculpaten i sin senare handling »tagit befattning» med gods öfver 15 kronors värde, så bör han, jemlikt 20: 12, beläggas med gerningsmannastraff enligt 20: 1 (r., vid högre resa, enligt § 6 eller 7). Har åter, under enahanda förhållanden i öfrigt, fördeliktet varit t. ex. inbrottsstöld, så blir maximum lägre enligt 20: 12: inculpaten bör då dömas enligt 3: 4 jfd. med 20: 4 m. 4. »Alternativitet» mellan två straffbestämmelser lärer nemligen endast få medgifvas, då straffbarheten är i båda fallen densamma.

Om inculpaten har *m. f.* mottagit saken i depositum, lega etc. och derefter företager en tillegnelsehandling, hvilken under vanliga förhållanden skulle innebära försnilling, så kan sistnämnda handling i detta fall icke föranleda något särskildt straffansvar. Han straffas nemligen allaredan med hänsyn till den första handlingen (mottagandet) för tjufnad af det mottagna godset; ett derpå följande tillägnande kan då lika litet hafva någon betydelse för hans straffskuld, som en särskild tillegnelsehandling, t. ex. försäljande, förtärande skulle hafva för tjufven sjelf, hvilkens hela straffbarhet koncentreras i apprehensionsmomentet. En konkurrens i dylika fall mellan 20: 12 och t. ex. 22: 11 kan således ej förekomma.

V) Bevisning.

Vid indiciebevisning i tjufnadsmål använder rättspraxis synnerligen ofta 20: 12 mot den presumerade gerningsmannen, då indicierna förnämligast bestå deri, att han visas hafva innehaft det stulna godset och icke kan visa någon loflig åtkomst. (I äldre tider följdes denna regel ingalunda

med någon bestämdhet; jfr. t. ex. **Schmidt J. A.** 31, 527; 529). Att man här icke straffar för tjufnad utan för tjuvgömmeri, är en yttring af regeln *in dubio pro reo*. Om nemligen tjufnaden är kvalificerad, t. ex. inbrottsstöld, kyrkostöld, *eller* om värdet af hela tjufnaden — i motsats till värdet af det utaf inculpationen bevisligen omhänderhafda godset — öfverstiger snatterigränsen — så leder tydligen antagandet af tjuvgömmeri till väsentligt mildare straff än antagandet af gerningsmannaskap till sjelfva tjufnaden. Emellertid bör denna regel icke drifvas för långt, och det är tydligt, att indiciebevisning om t. ex. inbrottsstöld icke bör vara underkastad strängare villkor än indiciebevisning om andra brott af motsvarande straffbarhet. Om sålunda innehaf af godset förenar sig med andra tillräckligt starka indicier för gerningsmannaskap till sjelfva tjufnaden, så kan och bör straff ådömas direkt för dylikt gerningsmannaskap, icke enligt 20: 12 (och detta, för principens skull, vare sig det skulle inverka på straffbarheten eller icke.)

§ 13.

Har man, i uppsåt att inbrott, som i 5 § sägs, förfärdigat eller förskaffat sig dyrk eller falsk nyckel, eller har man, med vetskap om annans uppsåt till sådant brott, åt honom förfärdigat eller anskaffat slikt verktyg; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

([**K. F.** ⁹/₁₂ 1756, j. o. s. 12]; **L. K.** 22: 14[, 15, 16]; **L. B.** 23: 16[, 17, 18]; **Str. L.** ¹⁶/₂ 1864, 20: 17).

Om begreppet »*falsk nyckel*», jfr. *ad* § 5, II A, 2 d, β.
»*Vetskap*», jfr. *ad* § 12, II.

Det blotta förfärdigandet af dyrk etc., der uppsåt, som här sägs, icke kan visas, är numera enligt svensk rätt alltid straffritt (i motsats till hvad som enligt **Str. L.** 12: 18 m. 2 gäller om der omtalade förfalskningsverktyg).

Att denna bestämmelse är subsidiär till § 5 (och till § 4 *m.* 4), faller af sig sjelf. Men derjemte bör anses (jemlikt hvad stundom, i utländsk lagstiftning, mer eller mindre tydligt uttryckts i motsvarande fall), att ett förfärdigande eller anskaffande, åt annan, af dylikt verktyg endast i det fall kommer under denna §, att inbrottet icke kommer till stånd. I motsatt fall föreligger delaktighet enligt 3: 4, hvilken bestämmelse sålunda bör tillämpas i stället för § 13.

§ 14.

Den, som för brott, hvarom i detta kap. förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. *Lag den 17 Mars 1905.*

(L. K. 22: 17; L. B. 23: 19; Str. L. ¹⁶/₂ 1864, 20: 18).

Lydelsen i 1864 års Str. L., se ofv. s. 28. Ändring föranleddes 1890 deraf, att domarens fria val, för vissa fall, emellan bistraffets ådömande för alltid eller på viss tid upphörde genom ändring af Str. L. 2: 19; samt 1905 deraf, att bistraffets ådömande inskränktes till de fall, då brottet belagts med dödsstraff eller med straffarbete i minst sex månader.

I detta sammanhang må erinras, att Str. L. f. Krigsm. § 120 stadgar, att *officer eller underofficer*, som dömts till ansvar för stöld, snatteri eller rån, skall jemväl dömas till afsättning.

JURIDISKA INSTITUTIONENS
SEMINARIEBIBLIOTEK
29 NOV 1967
LUND